

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Tsiviilõiguse õppetool

Elvira Gorohhova

PÄRANDVARA HOIUMEETMED

Magistritöö

Juhendaja
Mag.iur Urve Liin

Tartu
2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. PÄRANDI HOIU MÕISTE, EESMÄRK JA HOIUMEETMETE LIIGID	10
1.1. Pärandi hoiu mõiste.....	10
1.1.1. Pärandi hoid Eesti kehtivas õiguses	10
1.1.2. Pärandi hoid 1996. a. Pärimisseaduses.....	12
1.1.3. Pärandi hoid 1940. a. tsiviilseadustiku eelnõus	14
1.1.4. Pärandi hoid Saksa õiguses.....	16
1.1.5. Pärandi hoid Eesti NSV tsiviilkoodeksi kohaselt	18
1.1.6. Pärandi hoid Vene õiguses	20
1.1.7. Vahekokkuvõte	23
1.2. Pärandi hoiuga seonduvate terminite kasutamine	26
1.2.1. Pärandi hoid <i>versus</i> pärandvara hoid	26
1.2.2. Pärandi hooldaja <i>versus</i> pärandvara hooldaja.....	28
1.2.3. Pärandi hoiumeetmed <i>versus</i> pärandvara hoiumeetmed	28
1.3. Pärandi hoiu eesmärk	29
1.4. Pärandvara hoiumeetmete liigid	35
2. PÄRANDVARA HOIUMEETMETE RAKENDAMINE.....	38
2.1. Pärandvara hoiumeetmeid rakendav organ.....	38
2.2. Pärandvara hoiumeetmete rakendamise alused	41
2.2.1. Pärija ei ole teada	41
2.2.2. Pärija ei viibi pärandvara asukohas.....	46
2.2.3. Ei ole teada, kas pärija on pärandi vastu võtnud.....	49
2.2.4. Pärija on piiratud teovõimega isik ja talle ei ole määratud eestkostjat	52
2.2.5. Muud alused hoiumeetmete rakendamiseks kohtu algatusel.....	53
2.3. Pärandvara hoiumeetmete rakendamise vajadus	56
2.4. Pärandvara hoiumeetmete rakendamise algatamine	61
2.4.1. Algamiseks õigustatud isikute määratlemine.....	61
2.4.2. Hoiumeetmete rakendamine kohtu oma algatusel	65
2.4.3. Hoiumeetmete rakendamine avalduse alusel.....	69
2.5. Pärandvara hoiumeetmete rakendamise lõpetamine	74
3. PÄRANDVARA HOIUMEETMETE TOIME	77
3.1. Pärandvara valitsemise korraldamine.....	77
3.1.1. Pärandvara valitsemise ja pärandi hooldaja olemus.....	77
3.1.2. Pärandi hooldaja pädevus ja kohustused.....	81

3.1.3. Pärandvara valitsemise mõju pärija õigustele ja vastutusele	86
3.2. Hagi tagamise abinõude rakendamine.....	88
KOKKUVÕTE	91
МЕРЫ ПО ОХРАНЕ НАСЛЕДСТВА. РЕЗЮМЕ.....	101
KASUTATUD KIRJANDUS	105
KASUTATUD SEADUSTE EELNÕUD JA SELETUSKIRJAD.....	108
KASUTATUD NORMATIIVMATERJAL.....	109
KASUTATUD MUUD ALLIKAD	111
KASUTATUD KOHTULAHENDID	112
LISA 1. 01.01.2006-01.05.2013.aa. I astme kohtulahendite statistika (tabelid 1-13).....	119
LISA 2. 01.01.2006-01.05.2013.aa. I astme kohtulahendite analüüs (tabelid 14-15).....	127

Sissejuhatus

Pärimisõigus tähendab isiku õigust pärandada oma vara isikule, kellele ta soovib, ning pärijate õigust saada selle vara omanikuks.¹ Tegemist on spetsiifilise omandi üleminekuga. Omandiõigus ei lähe üle mitte vara üleandmisega, nagu seda näeb ette asjaõigusseadus vallasomandi omandamise puhul, vaid õigusjärglus tekib hoopis seaduse alusel.² Toimub õiguste ja kohustuste üleminek kogumis ning tegemist on üldõigusjärglusega surma tõttu.³ Selleks, et vara üleminek toimuks sujuvalt, kehtestab riik vastava õigusliku regulatsiooni ja võtab tarvitusele erinevad abinõud. Üheks selliseks meetmeks on pärandi hoiu instituudi loomine, mille kaudu toimub pärandvara hoiumeetmete rakendamine.

Käesoleva töö põhiküsimuseks on pärandvara hoiumeetmete regulatsiooni ja praktikas toimuva rakendamise vastavus pärandi hoiu eesmärgile. Töö eesmärgiks on uurida, kas olemasolev Eesti regulatsioon on pärandi hoiu taotletud eesmärgi saavutamiseks sobiv ja piisav, kuivõrd see on sarnane Saksamaa ja Venemaa pärandi hoiu instituudiga, kas regulatsioon ja eesmärgid on Eestis aja jooksul muutunud ning kuivõrd edukalt seaduses sätestatud toimub elus ja kas see on eesmärgiga kooskõlas. Sellest lähtuvalt on püstitatud järgmised hüpoteesid: olemasolev pärandi hoiu regulatsioon on üldiselt sobiv pärandi hoiu eesmärgi saavutamiseks, kuid vajab täiendamist; Eestis toimuv pärandi hoid erineb Saksamaa ja Venemaa sarnasest instituudist; pärandi hoiu instituut Eestis on teinud läbi muutusi ja Eesti kohtupraktika vastab pärandi hoiu eesmärgile, kuigi regulatsiooni rakendamisel mõnel ajal esinevad probleemid.

Pärandi hoid on sätestatud pärimisseaduse⁴ (edaspidi 2008 PärS) §§-s 110-115. Selleks, et saaks tuvastada millegi eesmärgi, tuleb määratleda, millega on tegu. Seega tuleb eelkõige määratleda pärandi hoiu mõistet ja sellega seonduvaid termineid. Pärandi hoiu mõiste defineerimine on võimatu pärandvara hoiumeetmete rakendamise regulatsiooni uurimiseta. Regulatsiooni analüüs annab lisaks vastuseid järgmistele küsimustele: kelle poolt pärandi hoid teostatakse, millistel juhtudel ja milliseid hoiumeetmeid rakendatakse ning kuidas toimub

¹ M.Ernits. § 32 p 9. - Eesti Vabariigi Põhiseadus. Komm vlj. Tallinn: Juura 2012.

² P.Pärna (koost). Asjaõigusseadus. Komm vlj. Tallinn: Juura 2004, lk 179.

³ T. Mikk. Pärimisõigus. Tallinn: Sisekaitseakadeemia 2012, lk 16-17.

⁴ Pärimisseadus. – RT I 2008, 7, 52 ... RT I 2010, 38, 231.

vastava menetluse algamine ja lõpetamine. Samas võivad regulatsiooni uurimisel välja tulla ka pärandvara hoiumeetmete rakendamisel tekkivad probleemid.

Lisaks Eesti 2008 pärimisseaduses sätestatule analüüsitakse pärandi hoiuga sarnaseid institute järgmistes õigusaktides: Eesti 1996 pärimisseadus⁵ (edaspidi 1996 PärS), Saksa tsiviilseadustik⁶ (edaspidi BGB), ENSV tsiviilkoodeks⁷ (edaspidi ENSV TsK) ja Vene Föderatsiooni tsiviilkoodeks⁸ (edaspidi VF TsK). Võrdlemiseks on kasutatud ka 1940.a. tsiviilseadustiku eelnõu⁹ (edaspidi 1940 TsSE), mis oli lähtealuseks 1996 pärimisseaduse kujunemisel.

Pärandi hoiu analüüs 2008 PärS, 1996 PärS ja ENSV TsK alusel võimaldab tuvastada seda, kas pärandvara hoiumeetmete regulatsioon ja pärandi hoiu eesmärgid on Eestis aja jooksul muutunud ja kuivõrd sellised muudatused on soodustanud eesmärgi saavutamist. 1940 TsSE eelnõu näitab, millisena võiks pärandi hoiu regulatsioon Eestis välja näha juhul, kui 1940 TsSE oleks seadusena vastu võetud.

Eesti pärandi hoidu puudutavate õigusaktide ja kavandatud 1940 TsSE võrdlemine Saksa BGB ja VF TsK-ga annab vastuse küsimusele, kuivõrd Eestis eri aja jooksul kehtinud õigusaktidest ja 1940 TsSE-st tulenevad pärandvara hoiumeetmete regulatsioon ja pärandi hoiu eesmärk erinevad Saksa ja Vene õiguses sarnase instituudi kohta sätestatust.

Kohtupraktika analüüs näitab, kuidas pärandvara hoiumeetmete rakendamine ja pärandi hoiu eesmärgi saavutamine elus tegelikult toimub.

Arvestades eeltoodut jaotatakse käesolev töö kolmeks peatükiks.

Esimeses peatükis seletatakse lahti pärandi hoiu mõistet ja sellega seonduvaid termineid, tuvastatakse pärandi hoiu eesmärk ja uuritakse pärandvara hoiumeetmete liike. Definitsiooni määratlemiseks uuritakse pärandi hoiu mõistet lähtudes kõikidest eespool viidatud õigusaktidest ja 1940 TsSE-st, kuna vaid siis saab rääkida erinevuste ja sarnasuste

⁵ Pärimisseadus. – RT I 1996, 38, 752 ... RTI 2007, 67, 413.

⁶ Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBI. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das durch Artikel 1 des Gesetzes vom 11. März 2013 (BGBI. I S. 434) geändert worden ist. Arvutivõrgus: <http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html> (08.04.2013).

⁷ Eesti NSV Tsiviilkoodeks. Ametlik tekst seisuga 01.01.1988.a. Tallinn: Eesti Raamat 1988.

⁸ Гражданский кодекс Российской Федерации (часть третья) от 26.11.2001 N 146-ФЗ (ред. от 05.06.2012, с изм. от 02.10.2012) Arvutivõrgus: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=130765> (30.04.2013).

⁹ Tsiviilseadustik. Tartu : Tartu Ülikool, 1992. (eelnõu EV Riigivolikogu erikomisjoni 12.märts 1940.a. redaktsioon).

tuvastamisest. Lisaks sellele analüüsitakse selliseid termineid nagu pärandvara hoid ja pärandi hoid; pärandi hooldaja ja pärandvara hooldaja; pärandvara hoiumeetmed ja pärandi hoiumeetmed. Autor esitab oma arvamuse selle kohta, millised terminid on tema arvates sobilikumad. Pärandi hoiu eesmärgi tuvastamine on oluline selleks, et aru saada, mille jaoks on seadusandja antud instituuti üldse loonud - milline on selle otstarve ja kelle huvides see toimub. Lisaks teoreetilisele analüüsile tuuakse välja näiteid kohtupraktikast selle kohta, mis eesmärgil on toimunud hoiumeetmete rakendamine Eestis viimase 7,5 aasta jooksul. Pärandvara hoiumeetmete liikide lahtikirjutamine näitab, millised liigid sisalduvad 2008 pärimisseaduses ja millised meetmed tulevad ka teistest analüüsitavatest õigusaktidest ja 1940 TsSE-st. Sellest lähtuvalt saab järeldada, kuidas on hoiumeetmete nimekiri muutunud Eestis aja jooksul, mida kavandatud 1940 TsSE-st võeti üle ja kuivõrd 2008 pärimisseadusest tulenevad hoiumeetmed erinevad Saksamaa ja Venemaa omadest. Kohtupraktika analüüs näitab milliseid hoiumeetmeid on Eesti kohtutes viimase 7,5 aasta jooksul rakendatud.

Teises peatükis on vaatluse all pärandvara hoiumeetmete rakendamine. Peatükk koosneb viiest alapeatükist. Eelkõige täpsustatakse seda, milline organ pärandi hoiuga tegeleb. Seoses sellega analüüsitakse, kas Eesti regulatsioonis on selles osas toimunud muudatused ja kuivõrd mõistlik on see, et pärandi hoiuga Venemaal tegeleb notar ja testamenditäitja.

Teise peatüki alapeatükis 2.2. tuuakse välja pärandvara hoiumeetmete rakendamise alused. Kõigepealt analüüsitakse 2008 PärS § 110 lg 1 aluseid, mille esinemine on vajalik hoiumeetmete rakendamiseks kohtu enda algatusel. Neid võrreldakse 1996 PärSis, 1940 TsSE-s ja BGB-s sarnaselt sätestatud alustega. Muude aluste all uuritakse neid aluseid, mis ei tulene 2008 PärS § 110 lg-st 1, kuid mis võimaldavad meetmete rakendamist kohtu enda algatusel 1996 PärSi, 1940 TsSE ja BGB kohaselt. ENSV TsK-is ja VF TsK-is sisalduvate aluste uuring on toodud kõige viimasena. Alused hoiumeetmete rakendamiseks kohtule esitatud avalduse alusel tuuakse välja alapeatükis 2.4.1. selleks, et vältida töö teksti ülekoormamist. Alapeatüki lõpus tuuakse välja seda, millistel alustel on Eesti kohus hoiumeetmeid rakendanud viimase 7,5 aasta jooksul. Järgmisena analüüsitakse hoiumeetmete rakendamise vajadus: kas see on oluline rakendamise otsustamisel? kuidas see on 2008 PärSis, 1996 PärSis ja BGB-s sätestatud ja kuivõrd kiiresti pärast pärandaja surma võib tekkida vajadus pärandavara hoiumeetmeid rakendada? Alapeatüki lõpus esitatakse viimase 7,5 aasta kohtupraktika näiteid selle kohta, mida Eesti kohus pärandvara hoiumeetmete rakendamisel kaalub – kas viitab ainult aluste olemasolule või ka vajalikkusele? Seoses sellega tuuakse välja rahuldamata jätmise põhjuste näited.

Teise peatüki neljas alapeatükk on pühendatud pärandvara hoiumeetmete rakendamise algatamisele. Kõigepealt arutletakse selle üle, kuidas toimub algatamiseks õigustatud isikute määratlemine. Nimelt on kohtupraktikas tõusetunud probleem, mis on seotud pärimisõiguse normide liigitamisega materiaal- ja menetlusõiguslikeks. Sellest sõltub kohaldamisele kuuluv pärimisseadus ja pärandi hoiu suhtes, sealhulgas algatamiseks õigustatud isikute suhtes rakendatav regulatsioon. Analüüsitakse samuti tsiviilkohtumenetluse seadustikus pärandi hoiu kohta sätestatu vastavust pärimisseaduse regulatsioonile, eelkõige seda, mis puudutab hoiumeetmete rakendamise algatamiseks õigustatud isikute määratlemist. Järgmisena sätestatakse pärandvara hoiumeetmete algatamise kaks võimalust – kohtu oma algatusel ja kohtule esitatud avalduse alusel. Kohtu algatusel menetluse algatamise juures analüüsitakse, kuidas reguleeritakse kohtu teavitamise mehhanismi, ja tuuakse välja Eesti praktikas toimunud kohtu teavitamise näiteid. Huvitatud isiku poolt avalduse esitamise puhul tundub problemaatiliseks olevat hoiumeetmete rakendamise avalduse esitajate ringi muutumine. Tuleb tuvastada, kuivõrd taotlejate ringi muutmine võib mõjutada meetmete rakendamist ja pärandi hoiu eesmärgi saavutamist. Samuti tuleb pöörata tähelepanu sellele, kuidas 2008 pärimisseadusest tulenev võimalus rakendada hoiumeetmeid ka pärast pärandi vastuvõtmist on teistes seadustes ja 1940 TsSE-s ette nähtud ja milline on selle eesmärk. Lõpus tuuakse välja kohtupraktika statistika selle kohta, kes oli avalduse esitajaks.

Hoiumeetmete rakendamise peatükis uuritakse kõige viimasena pärandvara hoiumeetmete rakendamise lõpetamist. Siin tuvastatakse, millistel juhtudel tuleb meetmete rakendamine lõpetada ja millised probleemid võivad sellega seoses tekkida, samuti tuuakse välja meetmete rakendamise lõpetamise näited.

Kolmandas peatükis keskendutakse pärandvara hoiumeetmete toimele. Nimelt analüüsitakse lähemalt 2008 pärimisseaduse hoiumeetmeid – valitsemise korraldamist ja hagi tagamise abinõude rakendamist. Tuvastatakse valitsemise olemus, hooldaja kohustused ja pädevused ning hooldaja mõju pärija õigustele ja vastutusele. Pärandi hooldaja olemus võrreldakse testamenditäitja ja pankrotihalduri tegevusega. Uuritakse, kes määratakse hooldajana kohtupraktikas ja hooldaja õigust saada oma kohustuste tätmise eest tasu. Analüüsitakse, kuivõrd hooldaja kohustused on aja jooksul muutnud. Hooldaja puhul on küsitav, kuivõrd on õigustatud 2008 PärS § 112 lg 7 ja milliseid tagajärgi see endaga kaasa toob. Omaette probleemi moodustab küsimus, mis puudutab pärija vastutust ja selle muutmist. Pärandvara valitsemise analüüsil võrreldakse eelkõige 2008 ja 1996 PärSi, on olemas ka mõned viited 1940 TsSE-le ja BGB-le. Viimasena uuritakse hagi tagamise abinõude rakendamist

pärandvara hoiumeetmena. Uurimise all on järgnevad küsimused: millised abinõud on olemas, millistel alustel saab kohus neid rakendada pärandi hoiu käigus, millised abinõud on pärandi hoiu eesmärgi saavutamiseks kõige sobilikumad ja kas on olemas teised meetmed, mille rakendamisel tekivad hagi tagamise abinõude rakendamisega sarnased tagajärjed? Samuti tuuakse välja kohtupraktika seoses hagi tagamise abinõude rakendamisega.

Töö on kirjutatud kasutades võrdlev-ajaloolist uurimismeetodit koos sisulise teoreetilise ja kohtupraktika empiirilise analüüsiga. Võrdlev-ajalooliseks uurimiseks on võetud aluseks 4 erinevat õigusakti – Eesti 2008 ja 1996 PärS, BGB, ENSV TsK ja VF TsK, ja 1940 TsSE, mis sisaldab selle väljatootamise ajal pärandi hoiu regulatsiooni kohta kehtinud ettekujutusi. Töös liigutakse üksikult üldisele.

Eesti õiguskirjandusest on pööratud eelkõige järgmiste autorite teostel: Urve Liin, Ivo Mahhov ja Tiina Mikk. Lisaks nimetatud allikatele on põhjalikult analüüsitud Eesti 1996 ja 2008 pärimisseadused ja nende eelnõude seletuskirjad, ENSV tsiviilkoodeks ja pärandi hoiu reguleerivad muu nõukogude ajal kehtinud õigusaktid ning 1940.a. tsiviilseadustiku eelnõu, mis ei ole seadusena välja kuulutatud, kuid on lähtealuseks 1996 pärimisseaduse kujunemisel. Samuti viitab autor ka 05.03.2013 pärimisseaduse, notari tasu seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule ja selle seletuskirjale¹⁰ (edaspidi 2013 eelnõu), millega kavatsetakse muuta 2008 PärS § 110 lg 1 sõnastamist.

Töös tuuakse ära võrdlus Saksa õigusega, kuna tegemist on sama Mandri-Euroopa õigussüsteemi kuuluva õigusperekonnaga. Eestis 1. jaanuaril 1997.a. kehtima hakanud pärimisõigus on välja kujunenud 19 saj. ja 20 saj. esimesel poolel Prantsuse ja Saksa õiguse (õigusteaduse) arengu mõjul.¹¹ Selle väljatöötamisel arvestati 1940 tsiviilseadustiku eelnõu, mille loojad omakorda kasutasid teiste maade, eeskätt Saksamaa, Šveitsi ja Ungari tsiviilseadustike ideid.¹² Eesti teise, 1. jaanuaril 2009.a. jõustunud pärimisseaduse väljatöötamisel olid võrdlumateljaliks Austria, Hollandi, Saksamaa ja Šveitsi pärimisõiguslikud normid.¹³ Seega saab Eesti pärimisseaduste mõtte ja eesmärgi

¹⁰ 05.03.2013 pärimisseaduse, notari tasu seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ja seletuskiri (autori valduses). Arvutivõrgus on kättesaadav vaid esialgne versioon 13-0005: <http://eelnoud.valitsus.ee/main#nGBTAmLz> (03.05.2013).

¹¹ U.Liin. Pärimisõiguse põhimõtetest. – Juridica 1999, nr 3, lk 141.

¹² E. Silvet. Pärimisseaduse eelnõue põhijoontest. – Juridica 1995, nr 7, lk 283.

¹³ 2008.a pärimisseaduse eelnõu seletuskiri (56 SE III). Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri\(56\).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri(56).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

väljaselgitamisel arvestada võrdlusmaterjalina ka teiste, esmajoones Mandri-Euroopa õigussüsteemis kuuluvate riikide pärimisseadusi, kohtupraktikat ja õigusteadlaste seisukohti.¹⁴

Andmed Vene Föderatsionis kehtiva pärandi hoiu kohta tuuakse juurde võrdluseks, et näidata pärandi hoiu alternatiivse regulatsiooni võimalusi.

Töö kirjutamisel on läbi töötatud Eesti kohtupraktika, mis puudutab käesoleva töö temaatikat. Eelkõige on analüüsitud I astme kohtute poolt perioodil 01.01.2006.a. kuni 05.05.2013.a. lahendatud pärandi hoiu asjad, mis on kättesaadavad Riigiteataja veebilehel seisuga 05.05.2013.a. Selline periood võimaldab põhjalikult jälgida praktikas 1996 ja 2008 pärimisseaduse toimet. Kohtupraktika annab hoiumeetmete rakendamise näiteid ning võimaldab tuvastada seda, kuivõrd praktikas toimuv rakendamine on sobiv pärandi hoiu eesmärgi saavutamiseks. Tööle on lisatud kohtulahendite koondtabel, mis sisaldab analüüsiks vajalikke andmeid, et kõik soovijad saaksid sellega tutvuda ja analüüsi tulemuste tõepärasust kontrollida. On lisatud ka andmete alusel tehtud statistika. Statistika näitab muuhulgas pärandi hoiu asjade üldarvu; asjade jaotust kohtute, kohtumajade ja kohtunike vahel; milliseid avaldusi esitati (näiteks, hoiumeetmete rakendamise avaldus, meetmete rakendamise lõpetamise avaldus või meetmete rakedamise avaldusest loobumine); milliseid hoiumeetmeid rakendati; kui palju meetmete rakendamise avaldusi rahuldati ja jäeti rahuldamata; mitu korda hoiumeetmete rakendamisi lõpetati; kes oli meetmete avaldaja; keda hooldajana määrati jt. Antud statistika kajastab Eesti I astme kohtupraktikat viimase 7,5 aasta jooksul. Lisaks sellele on tekstis viidatud mõnede enne 2006. aastat tehtud määrustele ja kahele Riigikohtu lahendile.

Teema on aktuaalne mitmel põhjusel. Esiteks, ei ole käesoleva töö teemaks valitud probleemi Eesti õiguskirjanduses viimasel ajal eriti palju uuritud. Lisaks töö kirjutamise ajal Eestis kehtivale pärimisseaduse regulatsioonile on põhjalikult läbi töötatud ka muud Eesti pärandi hoidu reguleerinud õigusaktid ja seadusena kavandatud 1940 TsSE ning ka teiste riikide vastavad õigusaktid. Teiseks, ei ole antud teemat puudutavaid kohtulahendeid kunagi põhjalikult analüüsitud. Kohtupraktika statistika annab näiteid pärandvara hoiumeetmete rakendamisest elus perioodil 01.01.2006 – 05.05.2013 ja on aluseks teiste uurimistööde kirjutamisel.

¹⁴ RKTko 21.12.2004, 3-2-1-145-04, p 39.

1. Pärandi hoiu mõiste, eesmärk ja hoiumeetmete liigid

1.1. Pärandi hoiu mõiste

1.1.1. Pärandi hoid Eesti kehtivas õiguses

Kehtiv pärandi hoiu regulatsioon on sätestatud 2008 PärS 6.peatüki 1.jao „Pärandi hoid“ §§-s 110-115 ja Eesti tsiviilkohtumenetluse seadustiku¹⁵ (edaspidi 2005 TsMS) 57. peatüki „Pärandi hoiumeetmete rakendamine“ §§-s 584-590. Tulenevalt 2008 PärS § 110 lg-s 1 sätestatust võib kohus pärandaja surma korral 2008 PärS § 110 lg 1 p-des 1-5 sätestatud alustel rakendada 2008 PärS § 110 lg-st 2 tulenevaid pärandvara hoiumeetmeid. 2008 PärS § 110 lg 1 p-dest 1-5 tulenevate aluste ringi täiendatakse 2008 PärS § 111 lg-ga 3, 4 ja 5. 2005 TsMS § 586 lg 1 alusel otsustab kohus hoiumeetmete rakendamise ja pärandi hooldaja määramise vastavalt äraolija varale hoolduse seadmise kohta sätestatule, kui 2005 TsMS 57.peatükis sätestatust ei tulene teisiti. Seega rakendamisele kuulub ka äraolija varale hoolduse seadmine 2005 TsMS §§-de 516-519 alusel. 2005 TsMS § 516 lg 1 kohaselt määrab kohus varale hooldaja, kui on vaja hoolitseda vara eest, mis kuulub äraolijale, kellel on 2005 TsMS § 516 lg1 p-dest 1-2 tulenevaid takistusi oma asjade ajamisel. Nimetatud sätetest tuleneb, et teatud juhtudel, kui pärast pärandaja surma tekib vajadus hoolitseda tema vara eest, rakendab kohus pärandvara suhtes teatud abinõusid.

2008 PärS § 110 lg-st 1 ja TsMS § 586 lg-st 1 tuleneb, et hoiumeetmete rakendamist otsustatakse kohtu poolt. Kuna õigusemõistmise funktsioon on pandud kohtule riigi poolt (PS § 146), siis üldistatult teostatakse pärandi hoid riigi poolt.

Hoiumeetmete rakendamise juhtumid on sätestatud 2008 PärS § 110 lg 1 p-s 1-5 ja § 111 lg-tes 3 ja 5. 2008 PärS § 110 lg 1 p 1-5 järgi tuleb rakendamine kõne alla siis, kui pärija ei ole teada; kui pärija ei viibi pärandvara asukohas; kui ei ole teada, kas pärija on pärandi vastu võtnud; pärija on piiratud teovõimega isik ja talle ei ole määratud eestkostjat; esinevad muud seaduses sätestatud alused. 2008 PärS § 111 lg 3 võimaldab meetmete rakendamist, kui hoiumeetmete kohaldamata jätmine 2008 PärS § 110 lg-s 1 sätestatud alustel võiks ohustada pärandaja võlausaldaja, annakusaaja või muu pärandvara suhtes nõuet omava isiku nõuete rahuldamist pärandvara arvel. Tegemist on hoiumeetmete rakendamisega enne pärandi vastuvõtmist. Erandlikult võimaldab 2008 PärS § 111 lg 5 hoiumeetmete rakendamist ka

¹⁵ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197 ... RT I, 21.12.2012, 18.

pärast pärandi vastu võtmist eelkõige juhul, kui pärija tegevus või varaline olukord võivad seada ohtu pärandvara säilimise ja nõuete rahuldamise pärandvara arvel.

Rakendamisele kuuluvad abinõud on sätestatud 2008 PärS § 110 lg 2 p-s 1-2. Nimelt on olemas kaks hoiumeedet: pärandvara valitsemine koos 2008 PärS § 112 lg 1 alusel hooldaja määramisega ja 2005 TsMS §-s 378 sätestatud hagi tagamise abinõude rakendamine. Hooldaja tegeleb muuhulgas pärandvara säilimise ja valitsemisega (2008 PärS § 112 lg 3 p 1), pärandvara arvel pärandvaraga seotud kohustuste täitmisega (2008 PärS § 112 lg 3 p 3) ja vajadusel ka pärandvara oma valdusse võtmisega või muul viisil pärandvara eraldamisega pärija varast. Sellest lähtuvalt võib hooldajat tema kohustuste järgi jaotada kaheks liigiks – pärandvara hoidja ja pärandvara valitseja. Hooldaja määramisel enne pärandi vastuvõtmist liituvad nimetatud kaks hooldaja liiki üheks, kuna hooldaja nii hooldab kui ka valitseb pärandvara. Kui tegemist on pärandi hooldaja määramisega 2008 PärS § 111 lg 5 alusel pärast pärandi vastuvõtmist, siis autor arvab, et hooldaja on pigem valitseja, kes tegeleb pärandvara pärija varast eraldamisega ja pärandvara suhtes nõudeid omavate isikute nõuete täitmisega.

Teatud juhtudel abinõude rakendamine ei toimu lihtsalt niisama, vaid pärandi hoiu eesmärgi saavutamiseks. Hoid tähendab millegi alleshoidmise tagamist, selle säilitamist. Pärandi hoiu puhul toimub pärandvara säilimine.¹⁶ 2008 PärS § 112 lg 3 p 1 näeb seda otseselt, sätestades hooldaja kohustusena vara säilimise tagamist. Selline säilimise tagamine lähtub eelkõige tegeliku pärija huvidest, et pärandi vastu võtmise ajaks oleks pärandvara veel alles. Kuid tegelikult on selline pärandvara säilimine 2008 PärS-si silmas pidades vaid üks osa pärandi hoiu regulatsioonist. Lisaks on olemas ka 2008 PärS § 111 lg 5, mil on tegemist tegelikult korratult pärijalt pärandvara eraldamisega selleks, et tagada pärast pärandi vastuvõtmist korratu pärija tegevuse või tegevusetuse tõttu ohtu sattuva pärandvara säilimine selleks, et rahuldada võlausaldajate nõuded. Seega rääkides edaspidi pärandi hoiust 2008 pärimisseaduse mõttes tuleb alati meeles pidada selle käigus toimuva pärandvara säilimise mitmetähenduslikkust.

Eeltoodust tuleneb, et üldistatult on pärandi hoid 2008 PärS mõttes riigi poolt pärandvara säilimiseks teatud juhtudel abinõude rakendamine. Pärandvara säilimine enne pärija selgumiseni toimub eelkõige pärija huvide kaitseks. Samas võimaldab 2008 PärS § 111 lg 5 pärandi hoidu juhuks, kui pärast pärandi vastuvõtmist seab pärija ohtu pärandvara säilimise ja

¹⁶ U.Linn. Pärimisõigus. Tallinn: Ilo 2005, lk 161.

võlausaldajate nõuete rahuldamise. Sellisel juhul on hooldaja 2008 PärS § 112 lg 3 p 5 alusel kohustatud tagama pärandvara eraldamise pärija varast.

1.1.2. Pärandi hoid 1996. a. Pärimisseaduses

Kuni 2008 pärimisseaduse jõustumiseni sätestasid pärandi hoidu 1996 PärS 6. osa 1. peatüki „Pärandi hoid“ §§-d 110-114, 1998 tsiviilkohtumenetluse seadustiku¹⁷ (edaspidi 1998 TsMS) 39. peatüki „Pärandi hoiumeetmed“ §§-d 281-287, mis kehtis kuni 31.12.2005 ja hiljem alates 2006.a. 1. jaanuarist kehtima hakanud 2005 TsMS 57.peatüki „Pärandi hoiumeetmete rakendamine“ §§-d 584-590. 1996 PärS 110 lg 1 alusel tähendab pärandi hoid pärandaja surma korral kohtu poolt pärandvara hoiumeetmete rakendamist teatud juhul. 1996 PärS § 111 lg 2 ja § 114 lg 1 sätestavad hoiumeetmete rakendamise teatud juhud ja 1996 PärS § 110 lg 2 rakendatavaid pärandvara hoiumeetmeid. Paralleelselt 1996 pärimisseadusega kehtis ka 1998 TsMS, kuid see ei täpsustanud pärandvara hoiumeetmete rakendamise aluseid ega kohaldatavaid meetmeid ning reguleeris vaid hoiumeetmete rakendamise menetlust puudutavaid küsimusi, näiteks 1998 TsMS § 281 hoiumeetmete rakendamise avaldust, § 282 avalduse läbivaatamist jne. Seevastu 2005 TsMS tõi kaasa muudatuse, sisaldades algusest peale viidet, mille alusel kohus otsustab hoiumeetmete rakendamise ja pärandi hooldaja määramise vastavalt äraolija varale hoolduse seadmise kohta sätestatule, kui 2005 TsMS 57. peatükis sätestatust ei tulene teisiti (2005 TsMS § 586 lg 1). Seega ka 1996 pärimisseaduse puhul kulus alates 01.01.2006. a. rakendamisele äraolija varale hoolduse seadmine 2005 TsMS §§-de 516-519 alusel.

1996 pärimisseaduse alusel tegeleb pärandvara hoiumeetmete rakendamisega kohus ehk riik, nagu see on 2008 pärimisseaduse hoiumeetmete rakendamise puhul.

1996 § 111 lg 2 p-dest 1-5 tuleneb, et hoiumeetmeid rakendatakse juhul, kui: pärija ei ole teada; pärija ei viibi pärandvara asukohas; ei ole teada, kas pärija või tema esindaja on pärandi vastu võtnud või sellest loobunud; pärija on teovõimetu; pärandil lasuvad võlad võivad ületada pärandi suuruse. 1996 PärS § 114 lg 1 sätestab aluse konkreetse hoiumeetme – pärandaja vara eraldamise pärija varast – rakendamiseks. Nimelt võib kohus huvitatud isiku

¹⁷ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 1998, 43, 666 ... RT I 2005, 15, 85.

nõudel eraldada pärandaja vara pärija varast ning nimetada pärandvara valitsemiseks hooldaja juhul, kui pärija tegevus või tema varaline seisund võib kahjustada annakusaaja või sellise isiku huve, kellel on nõue pärandi suhtes. Sellisel juhul eraldab kohus huvitatud isiku nõudel pärandaja vara pärija varast juba pärast pärandi vatu võtmist ning nimetab pärandvara valitsemiseks hooldaja.¹⁸ Seega 1996 pärimisseadus võimaldab hoiumeetmete rakendamist nii enne pärandi vastu võtmist, kui ka pärast pärandi vastu võtmist.

Pärandvara hoiumeetmed on sätestatud 1996 PärS § 110 lg 2 p-des 1-4. Need on pärandvara valitsemise korraldamine koos 1996 PärS § 112 lg 1 alusel hooldaja määramisega; pärandaja vara eraldamine pärija varast; pärandi avanemise teate avaldamine üleriigilises päevalehes; tsiviilkohtupidamise seadustikus¹⁹ §-s 154 sätestatud hagi tagamise abinõude rakendamine. Hooldaja tegeleb muuhulgas pärandvara säilimise ja valitsemisega (1996 PärS § 112 lg 3 p 2) ja pärandvara arvel pärandaja võla täitmisega (1996 PärS § 112 lg 3 p 4). Seega ka 1996 pärimisseaduse pärandi hooldaja on nii pärandvara hoidja, kui ka pärandvara valitseja. Hooldaja määramisel enne pärandi vastuvõtmist liituvad nimetatud kaks hooldaja liiki samuti üheks, kuna hooldaja nii hooldab kui ka valitseb pärandvara. Kui tegemist on pärandi hooldaja määramisega 1996 PärS § 114 alusel pärast pärandi vastuvõtmist, siis arvab autor, et hooldaja on pigem valitseja, kes tegeleb pärandvara eraldamisega pärija varast ja pärandvara suhtes nõudeid omavate isikute nõuete täitmisega. Selles mõttes on 1996 PärS § 114 lg 1 pärandi hooldaja kui pärandvara valitseja sarnane pärandi hooldajaga 2008 PärS § 111 lg 5 alusel.

1996 PärS § 112 lg 3 p 2 seab hooldajale sealhulgas kohustuse pärandvara säilimise tagamiseks. Järelikult toimub, ka 1996 PärS alusel rakendatav pärandi hoid pärandvara säilimiseks. Sarnaselt 2008 pärimisseadusega on 1996 pärimisseaduse pärandi hoid suunatud eelkõige pärijate huvide kaitse tagamisele. Samas sisaldab 1996 PärS § 114 eri hoiumeetmena võlausaldaja eraldamisõiguse realiseerimist juhuks kui selgunud pärija seab ohtu pärandi võlausaldajate nõuete rahuldamise. Sellest lähtuvalt on 1996 PärS § 114 sarnane 2008 PärS § 111 lg-ga 5 ja näeb otseselt ette pärandvara säilimist võlausaldajate nõute rahuldamiseks.

Kokkuvõttes on pärandi hoiu mõiste 1996 pärimisseaduse alusel üldiselt sarnane 2008 pärimisseaduse omaga. 1996 PärS § 111 lg 2 p 5 sätestab lisa alust hoiumeetmete rakendamiseks – kui pärandil lasuvad võlad võivad ületada pärandi suuruse. Samuti näeb 1996 PärS § 110 lg 2 p 3 teate avaldamist ja 1996 PärS § 110 lg 2 p 2 pärandvara eraldamist

¹⁸ U.Linn. Pärimisõigus. Tallinn: Ilo 2005, lk 165.

¹⁹ Tsviilkohtupidamise seadustik. - RT I 1993, 31, 538; 1994, 1, 5; 1995, 29, 358; 1996, 3, 57.

eraldi pärandvara hoiumeetmena. 1996 pärimisseaduse olulisemaks erisuseks on see, et pärandvara säilimine otseselt võlausaldajate huvide kaitseks toimub vaid 1996 PärS §-s 114 eraldi sätestatud hoiumeetme rakendamisel ja see on siis, kui pärija on juba välja selginud. Pärija pärimisõigust sellega ei kaitstakse.

1.1.3. Pärandi hoid 1940. a. tsiviilseadustiku eelnõus

1940.a. tsiviilseadustiku eelnõu²⁰ (edaspidi 1940 TsSE) sätestab pärandi hoiu 3.raamatu 1.osa „Üldeeskirjad“ 2.peatüki „Pärandi hoid“ §§-s 571-576. 1940 TsSE § 571 1.lause näeb ette kohtu poolt 1940 TsSE § 571 2.lausest tulenevate tarvilike korralduste tegemist pärandi hoiuks 1940 TsSE §§-s 572, 573 ja 574 sätestatud juhtudel. 1940 TsSE ei kasuta sõnaühendit „pärandvara hoiumeetmeid“, vaid nimetab seda tarvilikeks korraldusteks ja hoiuabinõueteks.

1940 TsSE § 573 p-des 1-6 on sätestatud, et kohus peab oma algatusel tegema korraldusi pärandi hoiuks: kui kõik pärijad või mõned nendest on teadmata; kui pärijad või mõned nendest on äraolijad ja puuduvad ka nende esindajad kohal; kui pärijad ei saa või ei taha pärandit vastu võtta; kui keegi pärijatest on alaealine või muul põhjusel teovõimetu; kui on kindlasti teada, et pärand on võlgadega üle koormatud ja usaldajate huvid on hädaohus; kui pärandaja vara hulka on jäänud riigi või omavalitsuse rahasummasid, asju või pabereid, sel korral tarvitatakse hoiuabinõusid ainult nende rahasummade, asjade ja paberite suhtes. Lisaks nimetatud juhtudele rakendab kohus hoiuabinõud kui seda taotleb 1940 TsSE §-s 572 või 574 p-des 1-4 sätestatud isik. Võrreldes 2008 ja 1996 pärimisseadusega, ei võimalda 1940 TsSE §§ 572-574 pärandi hoiu pärast pärandi vastu võtmist.

Pärandi hoiu abinõueteks on vastavalt 1940 PärS § 571 lg 1 2.lausele pärandvara pitseerimine, pärandi nimekirja koostamine, pärandi valitsemise korraldamine ning sellega koos 1940 TsSE § 575 1.lause alusel pärandi hooldaja määramine hoolduskohtu poolt ja pärandi avanemise kuulutuse avaldamine. 1940 TsSE § 575 ei täpsusta hooldaja kohustusi, vaid selle 2.lause sätestab, et pärandi hooldajate ametisse määramine, tegevus ja ametist vabastamine toimub hooldamise kohta käivate üldeeskirjade järgi. 1940 TsSE 3. osa „Eestkoste ja hooldus“ 2. peatüki „Hooldus“ §§-s 557-563 sätestatakse, millistel juhtudel määrab hoolduskohus varaliste toimetuste jaoks hooldajat. 1940 TsSE § 565 järgi tulevad hooldusele vastavalt kohaldamisele eestkoste kohta käivad eeskirjad, kuivõrd seadusest ja hooldamise otstarbest ei

²⁰ Tsiviilseadustik. Tartu : Tartu Ülikool, 1992. (eelnõu EV Riigivolikogu erikomisjoni 12.märts 1940.a. redaktsioon).

järeldu teisiti. 1940 TsSE 3. osa „Eestkoste ja hooldus“ 1.peatüki „Eestkoste“ 4. alljaotise „Eestkostetava vara valitsemine“ § 500 järgi on eestkostja kohustatud eestkostetava vara valitsema korralikult, hoides seda alal ja korras ning võimalust mööda suurendades ja paremale järjele tõstes. Eestkostja tegevus vara suhtes täpsustatakse eelkõige 1940 TsSE §§-s 501-515 sätestatuga. Üldistatult tuleneb nimetatud paragrahvidest, et 1940 TsSE § 575 järgi on pärandi hooldaja kohustuseks pärandvara säilimine ja valitsemine. Seega ka 1940 TsSE § 575 pärandi hooldaja on üheaegselt nii pärandvara hoidja, kui ka pärandvara valitseja.

1940 TsSE §-e 571 ette nähtud pärandi hoid toimub pärandvara säilimiseks kuni selle vastuvõtmiseni pärijate poolt, ja seda eelkõige pärija huvidest lähtuvalt. Võlausaldajate kaitsmine toimub kaudselt tänu sellele, et pärandvara käsutusõigus kulub hooldajale, kes tegeleb pärandvara säilimisega ja vastavalt 1940 TsSE §-le 513 peab usaldajate nõudeid rahuldama. Kohus peab hoiuabinõud rakendama sellisel juhul, kui on kindlasti teada, et pärand on võlgadega üle koormatud ja usaldajate huvid on hädaohus. 1940 TsSE §§ 571-576 ei näe ette pärandvara säilimist pärast pärandi vastuvõtmist, nagu seda sätestavad 2008 PärS § 111 lg 5 ning 1996 PärS § 114. Seega on pärandi hoid ette nähtud pärandvara säilimiseks ainult kuni pärandi vastuvõtmiseni

2008 ja 1996 PärSist tulenev pärandvara säilimine juhul, kui pärija on selgunud, on sätestatud 1940 TsSE 3. raamatu 3. osa „Pärimise käik“ 3.peatüki „Pärija õigused ja kohustused“ 3. jao „Eraldamisõigus“ §§-s 823-826 eraldi instituudina. 1940 TsSE § 823 sätestab, et kui pärandi usaldajate ja legataaride rahuldamisele pärandist ähvardab kahju tuua pärija tegevus või varaseis, eriti kui pärija on võlgadega üle koormatud, siis võivad nii pärandi usaldajad kui ka legataarid nõuda pärandi eraldamist pärija varast ja paluda hooldaja määramist pärandi eraldamiseks ja likvideerimiseks. 1935. a. tsiviilseadustiku eelnõu seletuskirjast²¹ tuleneb, et eraldamisõiguse näol on päranduse kreditoril relv pärija vastu, kes kasutab päranduse hüved oma huvides või eriti oma võlgade tasumiseks ja kahjustab päranduse võlausaldajaid. Seega võimaldab 1940 TsSE § 823 pärandvara eraldamist võlausaldajate huvide kaitseks pärast pärandi vastuvõtmist. Selleks määratakse hooldaja, kes pärandi eraldab ja likvideerib. Samas ei toimu see mitte pärandi hoiu, vaid eraldamisõiguse realiseerimise käigus. Tegemist ei ole vaid vara eraldamisega, sest pärandit ka likvideeritakse - eraldatud pärandist tasutakse 1940 TsSE §-s 824 sätestatud kulud ja võlad ning alles see, mis seejärel pärandist veel üle jääb, läheb tagasi pärija vara hulka. Seega sellisel juhul määratud hooldaja on pärandvara eraldaja ja likvideerija.

²¹ J.Uluots (koost.). Seletuskiri tsiviilseadustiku 1935.a. eelnõu nelja esimese raamatu juurde. Tartu: s.n., 1936, lk 73-74.

1940 TsSE § 572 alusel tegeleb pärandvara hoiumeetmete rakendamisega kohus ehk riik, nagu see on 2008 ja 1996 pärimisseaduse hoiumeetmete rakendamise puhul.

Kokkuvõttes tuleneb 1940 TsSE §§-st 571-575 riigi ülesanne tagada pärandvara säilimise pärija huvide kaitsmiseks juhul, kui pärija ei ole selgunud. 1940 TsSE pärandi hoid erineb 2008 ja 1996 pärimisseaduse pärandvara säilimisest, mis toimub võlausaldajate kaitseks pärandvara eraldamise kaudu. Nimelt ei võimalda 1940 TsSE §§ 571-576 pärandvara eraldamist pärandi hoiu käigus, kuid 1940 TsSE § 823 näeb ette võlausaldaja eraldamisõigust pärast pärandi vastuvõtmist. Selleks määratakse eraldi pärandi hooldaja, kes on samas ka pärandi likvideerija. 1940 TsSE pärandi hoiu juhtumid ja kohaldatavad abinõud erinevad veidi nii 2008 kui ka 1996 pärimisseaduse omast.

1.1.4. Pärandi hoid Saksa õiguses

Sõnaühendit „pärandi hoid“ Saksa tsiviilseadustik (edaspidi BGB)²² ei kasuta. Samas sisaldab BGB 2. Abschnitt „*Rechtliche Stellung des Erben*“ 1. Titel „*Annahme und Ausschlagung der Erbschaft, Fürsorge des Nachlassgerichts*“ §§ 1960-1962. BGB § 1960 nimetuseks on „*Sicherung des Nachlass; Nachlasspfleger*“. Selle tõlge eesti keelde on „pärandvara hoiumeetmed; pärandi hooldaja“.²³

BGB § 1960 lg 1 1. lause kohaselt peab pärandikohus kuni pärandi vastuvõtmiseni võtma tarvitusele pärandvara hoiumeetmeid, kui selleks on vajadus. BGB § 1960 lg 1 2. lause täpsustab sellise vajaduse juhtumeid: kui pärija ei ole teada või kui ei ole kindel, kas ta võttis pärandi vastu.

BGB § 1960 lg 2 kohaselt võib pärandikohus eelkõige teha kinnipitserimise korralduse, raha, väärtpaberite ja väärtesemete deponeerimise ning pärandvara nimekirja koostamise korralduse ja määrata selle jaoks, kes saab pärijaks, pärandvara hooldaja. Nimetatud hoiumeetmete loetelu ei ole lõplik ja vajadusel võib pärandikohus rakendada ka muid meetmeid oma äranägemisel.²⁴ BGB § 1961 sätestab eraldi pärandvara hooldust ja selleks hooldaja määramist võlausaldaja taotlusel (*Nachlasspflegschaft auf Antrag*), kuid samas leitakse, et

²² Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das durch Artikel 1 des Gesetzes vom 11. März 2013 (BGBl. I S. 434) geändert worden ist. Arvutivõrgus: <http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html> (08.04.2013).

²³ H.Brox. Pärimisõigus. Tallinn: Juura 2003, lk 313.

²⁴ D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1961/Rn 24. - F. J. Sacke, R. Rixecker (Hrsg.). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München: Beck 2010.

puhtalt sellel juhul ei ole enam tegemist pärandvara hoiumeetme rakendamisega, kuna BGB § 1961 alusel pärandi hooldaja määramise esialgne eesmärk on teistsugune ja ei ole otseselt suunatud pärandvara hoiule.²⁵ Kuigi ka sel juhul peab pärandi hooldaja lähtuma ainult pärija ja mitte võlausaldajate huvidest.²⁶

Pärandi hooldaja määramine BGB § 1960 lg 2 on üheks hoiumeetmeks. Pärandi hooldaja määramise puhul on tegemist pärandvara hooldusega (*Nachlasspflegschaft*), mis on eestkoste alaliigiks. Sellele viitab ka BGB § 1962, mille järgi pärandi hooldamiseks asub eestkostekohtu asemel pärandikohus. Pärandvara hooldaja kohustuseks on pärandvara säilimine, hoidmine ja valitsemine.²⁷ Samas erineb BGB § 1960 lg 2 alusel määratud pärandvara hooldaja 2008 ja 1996 pärimisseaduse pärandi hooldajast. Saksamaa pärandikohtu poolt määratud pärandi hooldajal ei ole pärandi valitsemise pädevust 2008 ja 1996 pärimisseaduse pärandi hooldaja mõttes, ja ta on pigem pärandvara hoidja, pärija esindaja ja pärandvara valitseja pärija huvidest lähtuvalt.

BGB §§ 1960-1962 alusel toimuv pärandi hoid on ette nähtud vaid juhuks, kus pärija(d) ei ole veel selgunud. Seega pärandvara säilimise eesmärgiks on eelkõige kaitsta pärija, kes ei ole veel selgunud ja pärandit vastuvõtnud. BGB ei võimalda pärandi hoidu juhuks, kui on vaja tagada korratu pärija tegevuse või tegevusetuse tõttu ohtu sattuva pärandvara säilimise selleks, et rahuldada võlausaldajate nõuded. BGB 2.Abschnitt „*Rechtliche Stellung des Erben*“ 2. Titel „*Haftung des Erben für die Nachlassverbindlichkeiten*“ §§-s 1975-1992 on sätestatud selleks eraldi instituut. Nimelt saab võlausaldaja taotleda pärandvara valitsemist ja selleks pärandi valitseja määramist ning teostada pärandvara eraldamist pärija varast.

Kokkuvõttes rakendab riik pärandikohtu kaudu BGB § 1960 alusel teatud juhtudel pärandvara hoiumeetmeid. Samas eraldi ei nimeta BGB seda pärandi hoiuks. Hoiumeetmete rakendamise juhud on võrreldes 2008 PärS § 110 lg 1 p-des 1-5 ja § 111 lg-tes 3 ja 5 sätestatuga rohkem piiratud, kuid pärandvara hoiumeetmetena sätestatud korralduste ring on laiem. Lisaks ei ole pärandikohus piiratud vaid BGB § 1960 lg-s 2 sätestatud hoiumeetmetega, kuna nimekiri ei ole suletud. Võrreldes 2008 pärandi hoiuga ei toimu BGB § 1960 pärandvara hoiumeetmete puhul pärandvara säilimist võlausaldajate huvides, vaid ainult pärijate huvides. BGB §§ 1975 -1992 sätestavad seda eraldi instituudi *Nachlassverwaltung*

²⁵ Schlögel. BeckOK FamFG § 344/Rn 8. – Hahne; Munzig. Beck'scher Online-Kommentar FamFG 7.Aufl. München: Beck 2013.

²⁶ D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1961/Rn 2. - F. J. Säcker, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München: Beck 2010.

²⁷ W. Schlüter. Erbrecht. 14. Aufl. München: Beck 2000, äärenr 536; R. Frank. Erbrecht. Berlin: Beck 2000, äärenr 21.

nimetuse all, mis seisneb pärandvara valitsemises, pärandi valitseja määramises ja pärandvara eraldamises pärija varast. Selles osas sarnaneb saksa õigesele ka 1940. aastaks valminud TsSE, kuid nagu juba eelpool mainitud Eesti esimesse, 1996 pärimisseaduses need kaks instituuti sulandusid. Kusjuures 2008. a. pärimisseaduses eraldamise instituut kaotati oma algses tähenduses täielikult.

1.1.5. Pärandi hoid Eesti NSV tsiviilkoodeksi kohaselt

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi tsiviilkoodeksi²⁸ (edaspidi ENSV TsK) § 560 „Pärandvara hoidmine ja hoidja määramine“ räägib pärandvara hoidmiseks notariaalkontori või täitevkomitee poolt tarvitusele võetavatest abinõudest. Mõistet „pärandi hoid“ ei kasuta.

ENSV TsK § 560 lg 1 järgi rakendab abinõud pärandvara notariaalkontor, paikkonnas aga, kus riikliku notariaalkontorit ei ole, linna, alevi või küla rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee. Sama tuleneb ka ENSV seaduse „Riikliku notariaadi kohta“²⁹ (edaspidi RNotS) § 13 p-st 2 ja § 14 p-st 3. Kuna tegemist on riiklike organitega, siis võib järeldada, et pärandvara hoidmine ENSV TsK § 560 alusel toimub riigi poolt.

Lisaks nimetatud õigusaktidele on pärandvara hoidmiseks abinõude tarvitusele võtmine sätestatud „Juhendi notariaaltoimingute teostamise korra kohta riiklikes notariaalkontorites“³⁰ (edaspidi Juhend 1) 2.peatüki „Pärandvara hoidmiseks abinõude tarvitusele võtmine“ p-des 78-86 ja „Juhendi notariaaltoimingute teostamise korra kohta linnade, alevite, külade rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedes“³¹ (edaspidi Juhend 2) 2.peatüki „Pärandvara hoidmiseks abinõude tarvitusele võtmine“ p-des 63-69.

ENSV TsK § 560 lg 1 alusel toimub pärandvara hoidmine siis, kui see on vajalik pärijate, annaku saajate, kreditoride või riigi huvides. ENSV TsK § 560 lg 2 tuleneb, et pärandvara hoidmine jätkub kuni pärandi vastuvõtmiseni kõigi pärijate poolt või kuni pärandi

²⁸ Eesti NSV tsiviilkoodeks. Ametlik tekst muudatuste ja täiendustega seisuga 01.01.1988.a. Tallinn: Eesti Raamat 1988.

²⁹ Eesti NSV seadus „Riikliku notariaadi kohta“ 21.detsembrist 1973.a. ühes muudatustega 28. jaanuarist 1977.a. ja 25.maist 1979.a. – Notari käsiraamat. Normatiivaktide kogumik. 2 tr. Tallinn: Eesti Raamat 1986.

³⁰ Juhend notariaaltoimingute teostamise korra kohta riiklikes notariaalkontorites: kinnitatud Eesti NSV justiitsministri 21. aprilli 1976. a. käskkirjaga nr.16. – Rajandi.H. (koost.). Notarikäsiraamat, normatiivaktide kogumik. 2. tr. Tallinn: Eesti Raamat 1986.

³¹ Juhend notariaaltoimingute teostamise korra kohta linnade, alevite, külade rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedes: kinnitatud Eesti NSV justiitsministri käskkirjaga 21.aprillist 1976.a. nr 6. – Rajandi.H. (koost.). Notarikäsiraamat, normatiivaktide kogumik. 2. tr. Tallinn: Eesti Raamat 1986.

vastuvõtmiseks ENSV TsK §-s 551 kindlaksmääratud tähtaja möödumiseni. ENSV § 560 lg 3 1. lause ja RNotS § 37 2. lause kohaselt määrab riiklik notariaalkontor vara hoidja pärandi koosseisus valitsemist vajava vara olemasolu korral, samuti kui pärandaja kreditorid esitavad hagi enne pärandi vastuvõtmist pärijate poolt. ENSV § 560 lg 3 2. lause ja RNotS § 37 3. lause järgi määrab täitevkomitee paikkonnas, kus ei ole riiklikku notariaalkontorit, eespool nimetatud juhul pärandvara eestkostja. Seega hoidja või eestkostja määramine toimub ainult valitsemist vajava pärandvara suhtes või kui võlausaldajad esitavad hagi enne pärandi vastuvõtmist pärijate poolt.

RNotS 3. peatüki „Pärandvara hoidmine ja tunnistuse väljaandmine pärimisõiguse kohta“ § 37 kohaselt on pärandvara hoidmiseks tarvitusele võetavateks abinõueteks vara üleskirjutamine, selle hoiule andmine pärijale või mõnele teisele isikule, vajadusel ka hoidja või eestkostja määramine. Lisaks nimetatud meetmetele teatakse ENSV TsK § 560 lg 1 kohaselt pärandi avanemisest pärijale, kelle elukoht on notariaalkontorile või täitevkomiteele teada. Tegemist ei ole meetmega, vaid teavitamise kohustusega. Viidatud Juhendi 1 p 81 ja Juhend 2 p 67 alusel antakse pärandvara hoiule üle üleskirjutusakti alusel. Vara üleskirjutamise aktis loetletud asju kirjeldatakse täpselt ja kehtestatud korras ning hinnatakse.³² Seega toimub pärandvara hoidmine selle üleskirjutamise ja hoiule andmise kaudu ja ENSV TsK § 560 lg-s 2 sätestatud juhtudel pärandi hoidja või eestkostja määramine. On olemas 2 eraldi isikut: isik, kellele pärandvara antakse hoiule ja pärandi hoidja või eestkostja.

ENSV eespool viidatud õigusaktidest ei tulene täpselt millega tegeleb pärandi hoidja või eestkostja. Lähtudes faktist, et hoidja või eestkostja määratakse valitsemist vajava pärandvara suhtes, võib eeldada, et toimub pärandvara valitsemine. Samas arvab autor, et selline valitsemine ei ole 2008 PärS § 110 lg 2 p 1 valitsemisega eriti sarnane. Pärandvarast võib notariaalkontori korraldusel teha mitmesuguseid hädavajalikke väljamakseid.³³ Notariaalkontor teeb seda vajalikel juhtudel enne pärandi vastuvõtmist kõikide pärijate poolt, või, juhul kui see ei ole vastuvõetud selleks seadusega ettenähtud tähtaja jooksul, siis kuni riigile pärimisõiguse tunnistuse väljaandmiseni.³⁴ Tulenevalt Juhend 1 p-st 86 ei ole selliste väljamaksete nimekiri suur. Pärandaja võlausaldajate nõudeid ei ole sellises nimekirjas eraldi toodud. Seega ei saa väita, et ENSV TsK § 560 alusel pärandvara hoidmisel toimuv pärandvara valitsemine on sarnane 2008 ja 1996 PärSist tuleneva valitsemisega.

³² E. Laasik. Nõukogude tsiviilõigus. Eriosa. Tallinn: Valgus 1975, lk 450.

³³ B. Gassmann, E. Silvet. Mida peab teadma pärimisõigusest. Tallinn: Eesti Raamat 1977, lk 10.

³⁴ E. Laasik. Nõukogude tsiviilõigus. Eriosa. Tallinn: Valgus 1975, lk 451.

Kui vaadata ENSV TsK § 560 regulatsiooni pärandvara säilimise kontekstis, siis tuleb välja, et toimuv pärandvara säilimine on eelkõige pärija huvides. ENSV TsK § 560 ei võimalda pärandi hoiu käigus pärandvara säilimist võlausaldajate nõuete kaitsmiseks ja pärandvara eraldamist, nagu see on 2008 ja 1996 pärimisseaduses. ENSV TsK ei sätesta seda ka eraldi instituudiga, nagu see on 1940 TsSE §-s 823 ja BGB §-s 1975. Juhend 1 p 86 2. lausest tuleneb, et pärandvara koosseisus rahasummade puudumisel tehakse korraldus surnud kodanikust järelejäänud asjade väljaandmiseks, kusjuures asjade väärtus ei tohi ületada tehtud kulude summast. Antud lause küll võimaldab pärandaja asjade väljaandmist hädavajalike väljamaksete tegemiseks. Kuid ei saa järeldada, et tegemist on eespool viidatud pärandvara eraldamisega igasuguse võlausaldaja nõuete rahuldamiseks.

Kokkuvõttes ei sätesta ENSV TsK § 560 pärandi hoiu mõistet. Riik teostab pärandvara hoidmist mitte kohtu, vaid notariaalkontorite või täitevkomiteede kaudu. On olemas pärandvara hoidmine, mis seisneb pärandvara üleskirjutamises ja selle hoiule andmises. Teatud juhtudel määratakse hoidja või eestkostja. Hoidja või eestkostja tegevus erineb 2008 ja 1996 pärimisseaduse hooldaja valitsemisest. Pärandvara hoidmise kaudu pärandvara säilimine on eelkõige pärija huvides. Pärandvara eraldamist, nagu see toimub 2008 ja 1996 pärimisseaduses pärandi hoiu käigus ei ole, samuti ei sätesta ENSV TsK § 560 eraldamist ka eraldi instituudiga, nagu see on 1940 TsSE §-s 823 ja BGB §-s 1975.

1.1.6. Pärandi hoid Vene õiguses

Vene Föderatsiooni tsiviilkoodeksi 3. osa³⁵ (edaspidi VF TsK) 64. peatüki „Pärandi omandamine“ (*«Приобретение наследства»*) § 1171 lg-s 1 sätestatu uurimine näitab, et testamenditäitja või pärandi avanemise koha järgne notar võtab tarvitusele VF TsK §§-s 1172 ja 1173 sätestatud abinõud ja muud vajalikud meetmed pärandi hoidmiseks ja valitsemiseks. Testamenditäitja ja notar teostavad hoidmise ja valitsemise meetmeid nii taotlusel kui ka oma algatusel. VF TsK § 1171 nimetuseks on „pärandi hoidmine ja selle valitsemine“ (*«охрана наследства и управление им»*). Seega ei sisalda VF tsiviilkoodeksi 3. osa pärandi hoiu (*«хранение наследства»*) mõistet, vaid näeb ette pärandi hoidmise (VF TsK § 1172 *«меры по охране наследства»*) ja pärandvara usaldusliku valitsemise (VF TsK § 1173 *«доверительное управление наследственным имуществом»*) meetmeid.

³⁵ Гражданский кодекс Российской Федерации (часть третья) от 26.11.2001 N 146-ФЗ (ред. от 05.06.2012, с изм. от 02.10.2012) Arvutivõrgus: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=130765> (30.04.2013).

Lisaks testamenditäitjale ja notarile võib pärandi hoidmise ja valitsemise meetmeid võtta tarvitusele ka Vene Föderatsiooni kohalik omavalitsuse ja konsulaarasutuse ametiisik, kui seadus võimaldab neil notariaaltoimingute teostamist.³⁶ Näiteks, vastavalt Venemaa Föderaalseaduse „Vene Föderatsiooni seadusandluse põhialused notariaadi kohta“³⁷ (edaspidi VF alused) § 37 p-le 3 võib kohalik omavalitsuse ametiisik võtta tarvitusele pärandi hoidmise ja valitsemise meetmeid ja vastavalt § 38 p-le 2 võtab konsulaarasutuse ametiisik pärandi hoidmise meetmeid.

Vastavalt VF TsK § 1171 lg-le 1 toimub pärandvara hoidmine ja valitsemine pärijate, annakusaajate ja teste huvitatud isikute õiguste kaitseks. VF alused § 64 „Pärandvara hoidmine“ täpsustab, et notar võtab pärandvara hoidmise meetmeid tarvitusele siis, kui see on vajalik pärijate, annakusaajate, võlausaldajate või riigi huvides. VF TsK § 1171 lg 4 1. lause alusel rakendatakse pärandi hoidmise ja valitsemise meetmeid notari poolt arvestades pärandi olemust ja väärtust ning aega, mis on pärijatele vajalik, et pärandit valdama hakata, kuid mitte kauem kui 6 kuu möödumisel või VF TsK § 1154 p-des 2 ja 3 ja § 1156 p-s 2 sätestatud juhtudel mitte kauem kui 9 kuu möödumiseni pärandi avanemisest alates. Sama sätte 2. lause kohaselt rakendab testamenditäitja nimetatud meetmeid testamendi täitmise aja jooksul. VF TsK § 1173 alusel toimub pärandvara valitsemine siis, kui pärandi hoidmise meetmete käigus tuleb välja valitsemist vajav pärandvara. Muid aluseid ja piiranguid ei ole VF TsK §§-s 1171-1173 sätestatud.

Põhiliseks pärandi hoidmise meetmeks on pärandi üleskirjutamine VF TsK § 1172 lg-s 1 sätestatud korras notari poolt. Ilma selleta ei ole teised hoidmise ja valitsemise meetmed võimalikud.³⁸ Teisteks meetmeteks on pärandvara hindamine, sularaha deponeerimine, teatud esemete pangale hoiule andmine, relva väljaandmine vastavale riigi asutusele. Kui ei ole valitsemist vajavat vara, siis hoiulepingu alusel (*«по договору на хранение»*) antakse kõik ülejaanud vara hoiule kas pärijale või muu isikule. Hoiulepingu sõlmimisel tuleb arvestada hoiu üldeeskirjud, mis on sätestatud VF TsK 2. osa³⁹ 47. peatükis. Eeltoodud meetmete

³⁶ Е. Суханов, (редактор). Гражданское право в 4-х томах. Том II. Москва: Волтерс Клувер 2006, стр 258; Т. Зайцева, П. Крашенинников. Наследственное право в нотариальной практике. 5-е изд. Москва: Волтерс Клувер 2005, Статья 1171, пункт 10 (elektrooniline gaamat on autori käes).

³⁷ Основы законодательства Российской Федерации о нотариате (утв. ВС РФ 11.02.1993 N 4462-1) (ред. от 05.04.2013) Arvutivõrgus: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=131961> (30.04.2013).

³⁸ А. Вишнякова, Семейное и наследственное право: учебное пособие. Москва: Волтерс Клувер 2010, стр 338; Е. Суханов, (редактор). Гражданское право в 4-х томах. Том II. Москва: Волтерс Клувер 2006, стр 259.

³⁹ Гражданский кодекс Российской Федерации (часть вторая) от 26.01.1996 N 14-ФЗ (ред. от 14.06.2012). Arvutivõrgus:

nimekiri ei ole suletud ja vajadusel võib rakendada ka muid meetmeid.⁴⁰ Näiteks, VF TsK § 1171 lg 3 alusel pärandvara koosseisus olevate esemete kohta päringu esitamine, pärijatele teate esitamine pärandvara avanemisest. Kui pärandvara on vaja lisaks ka valitseda, siis sõlmib notar või testamenditäitja pärandvara usaldusliku valitsemise lepingu (*«договор доверительного управления»*) VF TsK § 1173 alusel. Selliseks pärandvaraks on, näiteks ettevõtte, osa kapitalist, väärtpaberid jne.⁴¹ Tegemist on VF TsK 2. osa 53. peatüki „Vara usalduslik valitsemine“ (*«Доверительное управление наследством»*) §-s 1012 sätestatud lepinguga. Võrreldes ENSV TsK § 560 lg 3 alusel toimuva pärandvara valitsemisega, ei näe VF TsK § 1173 ette pärandvara valitsemist põhjusel, et võlausaldaja esitas hagi enne pärandi vastuvõtmist. Eeltoodu üldistades, näeb VF TsK § 1171 kaks eraldi isikut – pärandi hoidjat ja pärandi valitsejat. Arvestades seda, et enne pärandi vastuvõtmist tehakse pärandvara alusel vaid VF TsK § 1174 lg 1 p-des 1-4 sätestatud väljamakseid, siis ei ole pärandvara valitsemine otseselt suunatud võlausaldajate kaitsele.

Kokkuvõttes sätestab VF TsK §§ 1171-1173 meetmeid, mis on suunatud pärandvara säilimise tagamisele, selle kahjustamise, hävinemise ja riisumise välistamisele.⁴² Säilimine toimub eelkõige pärija pärimisõiguse kaitseks⁴³ ja see on kuni pärandi vastuvõtmist. Samas VF TsK § 1171 lg-st 1 tuleneb, et meetmeid kohaldatakse ka teiste huvitatud isikute õiguste kaitseks. Selliste teiste isikute all peetakse silmas eelkõige pärandaja võlausaldajaid.⁴⁴ Autor leiab, et pärandvara säilimine on kaudselt võlausaldajate huvides, kuna pärast pärandi vastuvõtmist saavad nad oma nõuete rahuldamist nõuda pärijatelt. Pärandvara eraldamist, nagu see toimub 2008 ja 1996 pärimisseaduses pärandi hoiu käigus ei ole VF TsK §§-s 1171-173 ette nähtud, samuti ei ole eraldamist ka eraldi instituudiga, nagu see on 1940 TsSE §-s 823 ja BGB §-s 1975.

<http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=131224;fld=134;dst=4294967295;rnd=0.5959853895949324> (30.04.2013).

⁴⁰ А. Борисов. Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации. Части 1-2-3 (постатейный). Москва: Книжный мир 2003, стр 1049; А. Вишнякова, Семейное и наследственное право: учебное пособие. Москва: Волтерс Клувер 2010, стр 337.

⁴¹ А. Вишнякова. Семейное и наследственное право: учебное пособие. Москва: Волтерс Клувер 2010, стр 334.

⁴² Е. Суханов, (ред.). Гражданское право в 4-х томах. Том II. Москва: Волтерс Клувер 2006, стр 257.

⁴³ С. Алексеев, (ред.). Гражданское право: учебник. Москва: Проспект 2010, стр 412.

⁴⁴ А. Вишнякова, Семейное и наследственное право: учебное пособие. Москва: Волтерс Клувер 2010, стр 335.

1.1.7. Vahekokkuvõte

Eesti 2008 ja 1996 pärimisseadusest tuleneb, et pärandi hoid on riigi poolt pärandvara säilimise tagamiseks teatud abinõude rakendamine. Nii 1996 PärSis kui ka 2008 PärSis on kokku pandud ühe regulatsiooni all kaks instituuti. Esiteks, pärandi hoid juhuks, kui pärijad ei ole veel selgunud. Sellisel juhul on pärandvara säilimise eesmärgiks eelkõige kaitsta veel selgumata pärija huve. Sellele vastaks pärandi hoid nii TsSE §-de 571-575 kui ka BGB §-de 1960-1962 mõistes (*Nachlasspflegschaft*). Kuid see on ainult üks osa pärandvara säilimisest. Teiseks, pärandi hoid juhuks, kui pärija seab ohtu pärandi võlausaldajate nõuete rahuldamise (2008 PärS § 111 lg 5 ja 1996 PärS § 114). Tegemist on korratu pärija tegevuse või tegevusetuse tõttu ohtu sattuva pärandvara säilimisega selleks, et rahuldada võlausaldajate nõuded. Seda tuntakse teoorias tegelikult juba vanast Rooma õigusest alates eraldamissoodustusena (*beneficium separationes*).⁴⁵ 1940 TsSE ja BGB sätestavad selliseks juhuks eraldi instituudi pärandi hoiust väljaspool. 1940 TsSE §-des 823-826 oli see kavandatud eraldi instituudina nimetuse all "eraldamisõigus". BGB-s on see §§-s 1975-1992 nimetuse all "pärandvara valitsemine" (*Nachlassverwaltung*). Järelikult hõlmab Eesti pärandi hoid kahte kokkusulanud pärandvara säilimise võimalust, samas kui BGB-s ja 1940 TsSE on tegemist kahe erineva instituudiga.

2008 PärSi ja 1996 PärSi alusel seisneb erinevus pärandivara säilimise vahel seeles, et 1996 PärS §-st 114 tulenev eraldamisõigus on 2008 PärSis aga ära peidetud ja oma esialgselt tähendusest ilma jäänud. 2008 PärS enam ei sätesta seda eraldi hoiumeetmena, kuid eraldamine on pandud hooldaja kohustuste hulka (2008 PärS § 112 lg 3 p 5) sõltumata sellest, milliseks juhuks pärandvara säilimine toimub. Erinevalt 1996 PärS §-st 114 võimaldab 2008 PärS pärandvara eraldamist ka enne pärandi vastuvõtmist ehk isegi siis, kui pärija ei ole veel selgunud. Enne pärandi vastuvõtmist saab hooldaja pärandvara eraldada siis, kui hoiumeetmeid rakendati 2008 PärS § 111 lg 3 alusel või kui see on vajalik pärandvara säilimise tagamiseks. Tegemist on pigem pärandvara võtmisega hooldaja valdusesse, kuna eraldamisele peab ikkagi eelnema pärandvara ja muu vara ühinemine. Sellisel juhul toimuv eraldamine ei toimu vaid võlausaldajate huvide kaitseks ja nõuete realiseerimiseks, vaid jätkatakse pärandavara säilitamist ka pärijate huvide kaitseks. 1996 PärS §-st 114 tuleneva eraldamise eesmärgiks on vaid sunniviisiline pärandvara eraldamine pärija varast ja

⁴⁵ J.Unt (toim). E.Ilus. Rooma eraõiguse alused. Tallinn: Penikoorem 2006, lk 187.

võlausaldajate nõuete täitmine. Pärandvara eraldamine, mis toimub pärandvara säilimise tagamisel 2008 PärS § 111 lg-s 5 nimetatud juhul ehk siis, kui pärija on juba selge ja pärandi vastu võtnud, on juba sarnane 1996 PärS § 114 eraldamisega.

ENSV TsK § 560 ja VF TsK §§ 1171-1173 ei sätesta pärandi hoiu mõistet. ENSV TsK alusel teostab riik pärandvara säilimise tagamist mitte kohtu, vaid notariaalkontorite või täitevkomiteede kaudu. VF TsK §§-st 1171-1173 tulenevaid meetmeid teostatakse notari või testamenditäija poolt, kuid notari pädevused on laiemad. Pärandvara säilimine kaitseb mõlemal juhul eelkõige pärijate huve. Pärandvara eraldamist nagu see toimub 2008 ja 1996 pärimisseaduses pärandi hoiu käigus ei ole, samuti ei sätesta ENSV TsK § 560 ja VF TsK §§ 1171-1173 pärandvara eraldamist ka eraldi instituudiga, nagu see on 1940 TsSE §-s 823 ja BGB §-s 1975.

Kuna pärandvara säilimise tagamine on riigi ülesanne eelkõige pärija pärimisõiguse tagamise mõttes ja pärimisõigus tagatakse Eesti Vabariigi Põhiseaduse⁴⁶ § 32 6.lause järgi, siis autori arvates, peab kehtiv pärandi hoiu rakendamise regulatsioon Eestis olla täpne selles osas, kas teatud juhtudel kohus peab või võib hoiumeetmed rakendada. 2008 PärS § 110 lg 1 sätestab, et kohus võib hoiumeetmeid rakendada. 2008 PärS § 111 lg-d 1, 3-5 viitavad samuti sellele, et kohus võib hoiumeetmeid rakendada. Sellest tuleneb, et kohtul on võimalus, kuid mitte kohustus rakendada vajadusel hoiumeetmeid. 1996 PärS § 110 lg 1 järgi kohus võis hoiumeetmeid rakendada, samas kui 1940 TsSE §-s 571 kaavandati, et kohus peab ettenähtud juhtudel tegema tarvilikke korraldusi pärandi hoiuks.

Käesoleval ajal on Riigikogus lugemisel pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste seaduse eelnõu 2013. Selles 2013 eelnõus sätestab § 1 p 2, et 2008 PärS § 110 lg 1 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse ümber järgmiselt: „Pärandaja surma korral rakendab kohus pärandvara hoiumeetmeid, kui:“. Antud sõnastamine oleks sarnane BGB § 1960 lg-s 1 sätestatuga, kuna pärandikohus rakendab hoiumeetmeid.

2013 eelnõu seletuskirja p-st 3 tuleneb, et toodud muudatuse kohaselt peab kohus alati, kui esineb kas või üks 2008 PärS § 110 lg-s 1 nimetatud asjaolu, rakendama pärandvara hoiumeetmeid. Autori arvates, viitab 2013 eelnõu seletuskirja teksti grammatiline tõlgendamine selle, et selline muudatus ei laiene 2008 PärS § 111 lg-s 3-5 sätestatud alustele. Autori jaoks jäi arusaamatuks, kas seadusandja tegi seda teadlikult, selleks et jätta kohtule 2008 PärS § 111 lg-s 3-5 sätestatud juhtudel laia diskretsiooni õiguse või on tegemist

⁴⁶ Eesti Vabariigi Põhiseadus. - RT 1992, 26, 349 ... RT I, 27.04.2011, 2.

ebatäpsusega. Samas sisaldab 2008 PärS § 110 lg 1 p 5, mille järgi võib kohus hoiumeetmeid rakendada kui esinevad muud seaduses sätestatud alused. Kui sellise seaduses sätestatud aluse all peetakse silmas sealhulgas 2008 PärS § 111 lg-st 5 tulenevat alust, siis autori arvates, võiks seadusandja seda ka otseselt kirjutada.

Pärandi hoiu mõiste avanemisel tuleb silmas pidada seda, et pärandi hoid on võimalik ainult pärandaja surma korral. 2008 PärS ja 1996 PärS viitavad sellele otseselt: „pärandaja surma korral“. 2008 PärS § 3 lg 1 sätestab, et pärand avaneb isiku surma korral. See tähendab, et enne pärandi avanemist ei saa kohus hoiumeetmeid rakendada. Samas on autori jaoks vaieldav, kas on olemas vajadus selle nõude eraldi rõhutamiseks 2008 PärS § 110 lg-s 1?

Pärandvara hoiumeetmete rakendamine enne pärandaja surma on nagunii võimatu, kuna vastasel juhul oleks see kehtiva pärandi hoiu regulatsiooni ja eesmärgiga vastuolus.⁴⁷ Pärandi hoiu rakendamise põhjuseks on see, et pärast pärandaja surma on pärandvara säilimine ohus ja heaperemehelik valitsemine ei toimu. Seega ei oma pärandaja surma nõude rõhutamine erilist tähendust.

Teiselt poolt, võib see viidata kohtu kohustusele kontrollida pärandaja väidetava surma fakti enne pärandvara hoiumeetmete rakendamist. Pärandvara hoiumeetmete rakendamine toimub reeglina kuni pärandi vastuvõtmiseni pärijate poolt (2008 PärS § 111 lg 1). Seega ei pruugi pärimismenetlus olla eelnevalt algatatud⁴⁸ ja pärandaja surma fakt notari poolt kontrollitud. Selline kohustus on sarnane Venemaa notarite kohustusega pärandaja surmas veenduda.⁴⁹ Selleks nõuataks surmatunnistuse esitamist või, selle kohese esitamise võimatuse korral, usaldusväärseid teateid pärandaja surma kohta. Pärandvara hoiumeetmete rakendamise määruste analüüs näitab, et kohtupõhjendus sisaldab alati viidet pärandaja surmafakti tuvastamisele kas kohtule esitatud surmatunnistuse või Rahvastikuregistri väljavõtte alusel.⁵⁰ Samuti on pärandi avanemise aja tuvastamine alati vajalik selleks, et otsustada, mis seadust konkreetses pärimisasjas kohaldada tuleb. See tuleneb 2008 PärS §-st 180. Selleks peab kohus tuvastama nii suurma fakti kui ka selle aja.

⁴⁷ VMKm 04.06.2007, 2-07-16629; VMKm 02.01.2008, 2-07-29630.

⁴⁸ U.Liin. Uus pärimismenetlus – kuidas edasi? – Juridica 2009, nr 1, lk 35-36.

⁴⁹ Гонгало Б. и пр. Настольная книга нотариуса. Москва: Волтерс Клувер 2004, стр 499 (elektrooniline gaamat on autori käes); Гонгало Б. и пр. Настольная книга нотариуса. Москва: Волтерс Клувер 2010, глава 22, § 6, пункт 2. Arvutivõrgus: <http://vse-znaniya.com/notariat-uchebnik/nastolnaya-kniga-notariusa.html> või http://kontrolni.narod.ru/50.html#TOC_id4034532 (07.04.2013).

⁵⁰ VMKm 06.03.2009, 2-04-797; VMKm 08.05.2009, 2-08-52256; VMKm 29.04.2008, 2-08-7553; HMKm 19.11.2007, 2-07-22437; HMKm 07.06.2006, 2-07-7087.

1.2. Pärandi hoiuga seonduvate terminite kasutamine

1.2.1. Pärandi hoid *versus* pärandvara hoid

2008 PärS 6. ptk 1. jao nimetuseks on „Pärandi hoid“. 2008 PärS § 110 lg-s 1 rakendab kohus pärandvara hoiumeetmeid. Edasi räägitakse 2008 pärimisseaduses pärandvara valitsemisest (2008 PärS § 112 lg 1), pärandvara säilimisest (2008 PärS § 112 lg 3 p 5), pärandvara käsutamisest (2008 PärS § 112 lg 4), pärandvara nimekirjast (2008 PärS § 113 lg 1), pärandvara hooldamise tasust (2008 PärS § 114) Hooldaja puhul kasutatakse nii terminit „pärandi hooldaja“, näiteks 2008 PärS § 112 lg 1, kui ka „pärandvara hooldaja“, näiteks 2008 PärS § 114. 2005 TsMS 57.peatüki nimetuseks on „pärandi hoiumeetmete rakendamine“.

1996 PärS 6.osa 1. peatüki nimetuseks on „Pärandi hoid“. 1996 PärS § 110 lg-s 1 rakendab kohus pärandvara hoiumeetmeid. 1996 PärS sätestab pärandvara valitsemist (1996 PärS § 112 lg 1), pärandvara käsutamist (1996 PärS § 112 lg 4), pärandvara nimekirja (1996 PärS § 112 lg 3 p 1), pärandvara eraldamist (1996 PärS § 114), pärandvara hooldamise tasu (1996 PärS § 113), pärandi hooldaja määramist, (1996 PärS § 112 lg 1), pärandvara hooldajat (1996 PärS § 113). 1988 TsMS 39. petükk käsitleb pärandi hoiumeetmeid, kuid alates §-st 281 on vaatluse all pärandvara hoiumeetmete rakendamine. 2005 TsMS 57. peatüki nimetuseks on „pärandi hoiumeetmete rakendamine“.

1940 TsSE 2. peatükk on „Pärandi hoid“. 1940 TsSE §-s 571 räägitakse pärandvara pitseerimisest, pärandi nimekirjast, pärandi valitsemisest, pärandi avanemise kuulutusest ja 1940 TsSE §-s 575 pärandi hooldajast.

BGB § 1960 ja 1961 kasutab sõna *Nachlass*, mis tähendab eesti keeles „pärandvara“: *Sicherung des Nachlasses* (pärandvara hoiumeetmed), *Nachlasspfleger* (pärandvara hooldaja), *Nachlasspflegschaft* (pärandvarahooldus), *Nachlassgläubiger* (pärandvara võlausaldajad). Pärand on saksa keeles *Erbschaft*.

ENSV TsK § 560 räägib pärandvara hoidmisest ja pärandi koosseisus valitsemist vajavast varast ning pärandi hoidja määramisest. VF TsK §§ 1171-1173 näevad ette pärandi hoidmist, pärandvara üleskirjutamist, pärandi valitsemist ja pärandvara valitsemise leping. Samas

Venemaa Föderaalseaduse „Vene Föderatsiooni seadusandluse põhialused notariaadi kohta“⁵¹ (edaspidi VF alused) § 64 sätestab pärandvara hoidmist.

Eeltoodut üldistades jõuame järeldusele, et pärandi hoiu mõiste avanemisel kasutatakse kahte terminit – „pärand“ ja „pärandvara“.

2008 PärS § 2 1.lause sätestab, et pärand on pärandaja vara. Teine lause täpsustab, et pärandiks ei ole pärandaja õigused ja kohustused, mis seadusest tulenevalt või oma olemuselt on lahutamatult seotud pärandaja isikuga. Sama põhimõtte tuleneb ka 1940 TsSE §-st 567 ja 1996 PärS §-st 2. Samas ei defineeri 1996, 2008 pärimisseadus ega 1940 tsiviilseadustiku eelnõu „pärandvara“ eraldiseisva terminina.

U. Liin on seisukohal, et mõistet „pärand“ kasutatakse enamasti siis, kui tegemist on pärandatud vara ja uue õiguskandja suhtega, samal ajal kui pärandvara all mõistetakse enamasti vara koosseisu.⁵² H.Broxi seletus on samasugune.⁵³ Erki Silvet täpsustab, et sõnaga „pärand“ rõhutatakse pärandajale kuulunud õiguste ja kohustuste kui kogumi üleminekut. Näiteks, pärandi vastuvõtmine, pärandist loobumine.⁵⁴ Kas toodud seletused vastavad sellele, kuidas nimetatuid termineid on 2008 ja 1996 pärimisseaduses kasutatud?

Näiteks, pärandvara säilitamise ja valitsemise otseseks objektiks on just pärandvara ehk pärandatud vara kogum. Kuid on võimalik ka hooldaja määramine konkreetse pärandvara koosseisu kuuluva asja suhtes, näiteks auto suhtes.⁵⁵ Sellisel juhul on sõna „pärandvara“ kasutamine ka õigustatud. Ka pärandvara nimekirjas kajastatakse vara täielikku koosseisu ehk õigusi ja kohustusi.

Samas võib mõiste „pärandi hoid“ kasutamist põhjendada sellega, et vajadus pärandvara hoiumeetmete järele tekib siis, kui pärimise käik ei kulge mingil põhjusel standardse skeemi järgi ja seetõttu vajab pärandvara säilimist. Näiteks kui pärija ei ole teada või kui pärand ei ole pika aja jooksul vastu võetud ja seetõttu pärandvara koosseisu kuuluvat vara ohustab hävimine või kahjustamine, või kui pärija ei täida nõuetekohaselt võlausaldajate ja annakusaajate nõudeid. Pärandaja surmaga tekkiv „pärand“ kui pärandvara kogum vajab

⁵¹ Venemaa Föderaalseadus „Vene Föderatsiooni seadusandluse põhialused notariaadi kohta“ (kinnitatud 11.02.1993 N 4462-1) (29.06.2012 redaktsioon, koos 02.10.2012 muudatustega). Arvutivõrgus: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=131961> (08.04.2013).

⁵² U. Liin, Pärimisõigus. Tallinn: Ilo 2005, lk 16.

⁵³ H.Brox. Pärimisõigus. Tallinn: Juura 2003, äärenr 10; H.Brox. Erbrecht. 23.Aufl. Köln: Heymanns 2009, äärenr 10.

⁵⁴ E. Silvet, I. Mahhov. Kuidas pärida ja pärandada. Tallinn: Juura 1997, lk 11-12.

⁵⁵ E.Silvet, I. Mahhov. Kuidas pärida ja pärandada. Tallinn: Juura 1997, lk 55.

hoidu ja valitsemist. Võlausaldajate nõuete täitmine kuni pärandi vastuvõtmiseni toimub samuti vaid pärandi hoiu meetme – pärandvara valitsemise – kaudu. Võlausaldajad ei pea kannatama selle pärast, et pärand ei ole veel pärijatele üle läinud. Kuni pärandi hoiu lõpetamiseni esindab äraolevat pärijat ning tegeleb tema asemel pärandvara valitsemisega hooldaja. Pärandi hoid ei piirdu pärandvara säilitamise ja valitsemisega kui faktiliste tegudega. Pärandi hoiu lõplikuks tulemuseks on pärija pärandist kui uuest õigussuhtest tulenevate õiguste ehk pärimisõiguse kaitse, mis seisneb pärija õiguses pärandit vastu võtta ja seda valitseda.

Seega arvab autor, et toimub just pärandi hoid, pärandvara hoid ja pärandvara valitsemine on selle osaks.

1.2.2. Pärandi hooldaja *versus* pärandvara hooldaja

Mis puudutab sõnaühendite „pärandi hooldaja“ ja „pärandvara hooldaja“ kasutamist (näiteks, 2008 PärS § 112 lg 1 – „pärandi hooldaja“ ja 2008 PärS § 114 – „pärandvara hooldaja“; 1996 PärS § 112 lg 1 – „pärandi hooldaja“ ja 1996 PärS § 113 – „pärandvara hooldaja“), siis leian, et seadusandja võiks ikkagi hooldajat ühesuguselt nimetada. Arvan, et „pärandi hooldaja“ nimetuse kasutamine on sobivam. Esiteks, see oleks kooskõlas pärandi hoiu kui pärimismenetluse toimingu nimetusega. Kuna eespool leidsin, et tegemist on just „pärandi hoiuga“, siis peab sellega tegelema mitte „pärandvara hooldaja“, vaid „pärandi hooldaja“. Teiseks, nimetus „pärandi hooldaja“ kajastab täpsemalt hooldaja olemust. Hooldaja on pärija esindajaks ja pärandvara hoiumeetmete rakendamisel asendab ta ajutiselt lõplikku pärijat. Seega astub ta pärandatud vara ja uue õiguskandja suhtesse. Sellele viitab ka see, et võlausaldajad võivad esitada hooldajale oma nõuded.⁵⁶

1.2.3. Pärandi hoiumeetmed *versus* pärandvara hoiumeetmed

2005 TsMS 57. peatüki nimetuseks on „pärandi hoiumeetmete rakendamine“, samas kui 2008 PärS § 110 lg 1 sätestab pärandvara hoiumeetmete rakendamist. 1988 TsMS 39. peatükk käsitleb pärandi hoiumeetmeid, kuid alates §-st 281 on kasutusel pärandvara hoiumeetmete rakendamine. 1996 PärS § 110 lg 1 näeb ette pärandvara hoiumeetmete rakendamist.

⁵⁶ Pärandi hoiu eesmärgi ja pärandi hooldaja kohta vt lähemalt käesoleva töö allpeatükki 1.2. ja 3.1. vastavalt.

Hoiumeetmeid suunatakse ja teostatakse konkreetse pärandvara suhtes. Pärandvara valitsemise objektiks on pärandvara koosseisu kuuluvate esemete valitsemine, näiteks sularaha hoiustamine, auto remont, korteri kommunaalkulude maksmine, pärandaja laenukohustuste täitmine, pärandaja raamatute müük, kinnisasjale läbipääsu piiramine, ettevõtte tegevuse jätkamine jne. Ka hagi tagamise abinõude rakendamine, mis on hoiumeetmete liigiks, on suunatud konkreetsetele esemetele. Näiteks kinnisasja suhtes hüpoteegi seadmine, auto kasutamisele keelumärke seadmine. Samas 1996 PärS alusel pärandi avanemise teate avaldamist ei saa nimetada eraldi pärandvara hoiumeetmeks, kuna see ei ole suunatud konkreetse vara säilimisele või valitsemisele, vaid lihtsalt sisaldab informatsiooni pärandi avanemisest ja pärijate õigustest. Olen seega nõus, et 2008 PärS ei sisalda enam sellist hoiumeedet. 1996 PärS §-st 114 tulenev pärandvara eraldamine on otseselt suunatud pärandvara esemete suhtes, mida soovitakse pärija varast eraldada ja anda pärandi hooldaja valdusse. Kuigi 2008 PärS ei sätesta pärandvara eraldamist eraldi hoiumeetmena, võtab pärandi hooldaja 2008 PärS § 112 lg 3 p-s 5 sätestatud juhtudel oma valdusse kolmandate isikute või pärija valduses olevaid pärandvara esemeid. Seega on mõiste „pärandvara hoiumeetmed“ minu arvates sobivam kui „pärandi hoiumeetmed“. 1996 ja 2008 pärimisseaduses on kasutatud just esimene neist.

1.3. Pärandi hoiu eesmärk

Eespool leidis autor, et pärandi hoid tähendab pärandvara hoiumeetmete rakendamist. Samas ei tähenda see, et see on pärandi hoiu eesmärgiks. Pärandvara hoiumeetmete rakendamine toimub ju pärandi hoiu eesmärgi saavutamiseks. Siin on oluline, mille jaoks hoiumeetmeid rakendatakse ehk mida soovitakse sellega saavutada.

Pärandi hoiu eesmärk sõltub sellest, millisel juhul seda kohaldatai. Kui see toimus pärandvara säilimiseks selle pärast, et pärija ei ole selgunud, siis sellisel juhul toimuva pärandi hoiu käigus teostatakse pärandvara säilimist ja pärandvara heaperemehelikku valitsemist. Sellisel juhul on säilimine eelkõige pärijate huvides, kuna sellega tagatakse, et pärandi vastuvõtmise ajaks on pärandvara veel alles. Vajadus selle järele võib tekkida siis, kui ilma selleta võib pärandvara hävineda või kahjustada saada. Näiteks võib tekkida oht, et pärandvara rüüstatakse või selle suhtes pannakse toime vargus.⁵⁷ Pärandvara kahjustamine võib seisneda pärandvara väärtuse langemises. Näiteks kui pärandvara koosseisus on olemas auto, siis vajab see

⁵⁷ VMK 13.04.2006, 2-06-6252; VMKm 25.11.2013, 2-10-47354.

teenindamist, kuna vastasel juhul võib selle tehniline seisukord halveneda ja auto võib muutuda isegi kasutuskõlbmatuks.

Kui keegi pärijatest ei ole veel asunud pärandit valitsema, teostab hooldaja pärandvara suhtes hoidu, näiteks tagab selle korrashoidu ja turvalisust, sealhulgas kontrollib andureid, piirab ligipääsu võõrastele isikutele. 1996 PärS § 112 lg 1, 1940 TsSE § 575 ja BGB § 1960 lg 2 sätestavad sellel eesmärgil sarnaselt 2008 pärimisseadusega pärandi hooldaja määramist. ENSV TsK § 560 näeb selleks pärandi hoiule andmist. VF TsK § 1171 näeb ette hoidjat, kellele vara antakse hoiule üle.

Kui on olemas kaaspärijad, kelle valduses pärandvara on, siis piirab pärandvara valitsemine nende käsutusõigust valitsemise all oleva vara suhtes, et välistada sealhulgas pärandvara müümist, kinkimist ja vahetamist.⁵⁸

Pärandvara nimekirja koostamine inventuuri läbiviimise käigus 2008 PärS § 112 lg 1 alusel on säilimise osaks. See võimaldab fikseerida pärandvara seisukorda vähemalt pärandvara hoiumeetmete rakendamise hetkeks. Niimoodi on hiljem võimalik kindlaks määrata seda, mis pärandvaraga toimus ja kuivõrd on pärandvara väärtus langenud või suurenenud. 1996 PärS § 112 lg 3 punkt 1 sätestab pärandvara nimekirja koostamist kui hooldaja kohustust. Sama eesmärgiga on ette nähtud pärandvara nimekirja koostamine 1940 TsSE § 571 2. lauses, BGB § 1960 lg-s 2, ENSV TsK §-s 560 ja VF TsK § 1171 lg-s 1.

Sama tähendusega on ka pärandvara koosseisu kuuluvate esemete vajadusel deponeerimine, mida aga ei ole 1996 ega 2008 pärimisseaduses eraldi ära toodud. Kuid see ei tähenda, et kohus ei või hooldajale sellist korraldust teha. Saksa pärandikohus BGB § 1960 lg 2 alusel võib teha raha, väärtpaberite ja väärtesemete deponeerimise korralduse. Sama tuleneb ka ENSV TsK §-st 560. Näiteks VF TsK § 1172 lg 1 alusel deponeerib notar pärandvara koosseisus olevat sularaha; välisraha, väärtuslikke metalle ja kive ja nendest valmistatud esemeid ning väärtpabereid, mis ei vaja valitsemist, antakse hoiule panka.

1940 TsSE näeb ette eraldi pärandi hoiu korralduseks pärandvara pitseerimist. BGB § 1960 lg-s 2 ka pärandikohus võib teha kinnipitseerimise korralduse. Pärandvara pitseerimine piirab liigipääsu pärandvarale, kindlustab selle puutumatust, kuna sellisel juhul ei saa keegi pitseeritud esemet kasutada, vallata ja käsutada.

⁵⁸ E. Silvet, I. Mahhov. Kuidas pärida ja pärandada. Tallinn: Juura 1997, lk 53.

Võlausaldajate huvid on kaitstud kaudselt, kuna pärandvara säilimine soodustab nõuete rahuldamist pärandvara arvel. Säilimine seisneb pärandvara alles- ja korrashoidmises, selle kahjustamise ja hävitamise vältimises ja muudes tegudes, mis soodustavad pärandvara säilimist.

Heaperemehelik valitsemine omab kahte tähendust. Eelkõige võimaldab see samuti pärandvara säilitada. Pärandvara valitsemine pärandvara säilimiseks toimub siis, kui selle kaudu vähendatakse ohtu, et pärandvara võib hävineda või kahjustada. Näiteks võib olla vajalik kindlustada pärijale kuulunud äriühingu tegevuse järjepidevus. Selleks võib tekkida vajadus organiseerida vastuvõetud tellimuste täitmine, saata välja arveid tehtud tööde eest, realiseerida kiirestiriknevat kaupa, tasuda töötajatele palka jms. Kui pärandajast jäi järele kinnisvara, siis võib olla hädavajalik alla kirjutada rendilepingule, mille suhtes pärandaja oli juba oma eluajal jõudnud kokku leppida, kuid mis jäi vormistamata.⁵⁹ Samuti on vajalik maksta kommunaalmakseid, sest vastasel juhul hakkab suurenema võlgnevus ja korteri väärtus langeb. Sellistel juhtudel ei piisa ainult hoiust ja korras hoidmisest, vaid pärandvara tuleb valitseda. Lõplikult kaitstakse pärijate huve selleks, et pärandi vastuvõtmise momendiks pärandvara väärtus ei langeks ning oleks positiivne. See on kaudselt ka võlausaldajate huvides, kuna sellest sõltub nende nõuete rahuldamise maht.

Teiseks on pärandvara valitsemine kui meede suunatud võlausaldajate nõuete realiseerimisele ja seda eelkõige siis, kui pärandvara hoiumeetmeid rakendati võlausaldaja avaldusel 2008 PärS § 111 lg 3 järgi. 2008 PärS § 112 lg 3 p 3 sätestab, et hooldaja kohustuseks on pärandvara arvel täita pärandvaraga seotud kohustusi. 2008 PärS § 113 täpsustab kohustuste täitmise korda pärandi hooldaja poolt. Hooldaja annab pärandvara arvel ka ülalpidamist 2008 PärS §-s 132 nimetatud isikule. Kui hooldaja ei saaks pärandvaraga seotud kohustusi täita, siis oleksid võlausaldajate, annakusaajate ja muude pärandvara suhtes nõuet omavate isikute huvid ohus. Selle kaudu kaitstakse otseselt võlausaldajate huve. Võlausaldajate nõuete rahuldamist võib soodustada hooldaja kohustus võtta pärandvara oma valdusse 2008 PärS § 112 lg 3 p 5 alusel. Võlgade täitmine 1996 PärS § 112 lg 3 p 4 alusel ja 1940 TsSE § 513 alusel viitab samuti pärandvara valitsemisele ka võlausaldajate huvides.

BGB § 1960 lg 2 alusel teostab määratud pärandi hooldaja samuti pärandvara valitsemist, kuid see erineb BGB §-s 1981 sätestatud pärandvara valitsemisest. Tegemist on pigem pärandi hoiuga ja pärandvara säilimiseks toimuva valitsemisega pärijate huvide ja õiguste

⁵⁹ E. Silvet, I. Mahhov. Kuidas pärida ja pärandada. Tallinn: Juura 1997, lk 52.

kaitseks. Võrreldes Eesti pärandi hoiu eesmärgiga ei näe Saksa tsiviilseadustik ette võlausaldajate kaitset ega pärandaja viimse tahte täitmist (näiteks annakute täitmist) pärandi hoiu eesmärgina. Kuid see ei tähenda, et võlausaldajad ei ole selle kaudu vähemalt kaudselt soodustatud. Pärandvarale pärandi hooldaja määramine võib olla võlausaldajate huvides, sest hooldaja võib kohtu teel maksma panna pärandvara hulka kuuluvaid nõudeid.⁶⁰

ENSV TsK § 560 lg-st 3 ja VF TsK §-st 1172 tulenev pärandvara valitsemise eesmärgiks ei ole võlausaldajate nõuete kaitsmine ega rahuldamine, ega ei näe ette ka võimalust sellisel eesmärgil pärandvara eraldamiseks. Pärandvara valitsemine toimub pärijate huvides ja soodustab vaid kaudselt võlausaldajaid sellega, et pärandvara valitsemine kindlustab pärandvara alleshoidmist ja vähendab selle väärtuse langemise ohtu.

2008 PärS § 112 lg 3 p 6 kohaselt peab hooldaja esitama vajaduse korral pärimismenetluse algatamise avalduse notarile, või kui Eesti notar ei ole pädev pärimismenetlust läbi viima, siis rakendama muid meetmeid pärija isiku väljaselgitamiseks. Pärimismenetluse algatamisel viiakse läbi pärijate üleskutsemenetlus. See omakorda aitab kaasa lõpp-pärijate leidmisele ja pärandi vastuvõtmisele. Isegi kui keegi pärijatest ei selgu ega pärandi vastu võtta leiab pärandvara oma pärijat, kuna riik ega kohalik omavalitsus ei saa pärandist loobuda (2008 PärS § 125 lg 1). 1996 PärS § 110 lg 2 p 3 sätestas hoiumeetmena pärandi avanemise teate avaldamist üleriigilises päevalehes. Selle eesmärgiks oli just pärijate ülesleidmine. Näiteks, kohtuasjas nr 2-06-6252 nentis kohus, et lahendi tegemise hetkeks ei ole pärijad teada, kuid samas pärimisasja menetlemise käigus võivad sugulastest seadusjärgsed pärijad asuda pärandit vastu võtma.⁶¹ Samal eesmärgil näeb ka 1940 TsSE § 571 2. lause alusel pärandi avanemise kuulutuse avaldamist. Samas pärijate väljaselgitamine Saksamaal on pärimiskohtu poolt määratud hooldaja otseseks kohustuseks.⁶² ENSV TsK § 560 lg 1 sätestab teadaoleva pärija pärandi avanemisest teavitamise kohustust notariaalkontori või täitevkomitee ametiisiku poolt. VF TsK § 1172 alusel toimuva pärandvara hoidmise meetmete rakendamine sisaldab eelmeetmena sealhulgas notarile teadaolevate pärijate teavitamist pärandi avanemisest.⁶³

Pärija selgumisele ja pärandvara valitsema asumisele võib mingil määral kaasa aidata ka hooldaja võimalus pärast inventuuri tegemist pärandvara müüa ning hoiustada pärandvara

⁶⁰ H. Brox. Pärimisõigus. Tallinn: Juura 2003, lk 314.

⁶¹ VMK 13.04.2006, 2-06-6252.

⁶² Bamberger/ Roth Rn 4;

⁶³ А. Вишнякова. Семейное и наследственное право: учебное пособие. Москва: Волтерс Клувер 2010, стр 337.

müügist saadu 2008 PärS § 112 lg 7 alusel. See võib pärijaid ergutada ja pärimismenetlust kiirendada.

Autor juba viitas, et pärandvara hoiumeetmete rakendamisel toimub ka pärandvara nimekirja kantud nõuete rahuldamine pärandi hooldaja poolt. Arvestades seda, et mõned pärijad ei soovi pärandvara võlgadega tegeleda, võib selline pärandvara nõuetest „vabastamine“ samuti muuta pärandi pärijate jaoks ahvatlevaks ja pärandi vastuvõttu soodustada.

2008 PärS § 110 lg 2 p-s 2 ja 1996 PärS § 110 lg 1 p-s 4 nimetatud hagi tagamise abinõude rakendamine pärandvara hoiumeetmena kindlustab samuti pärandvara säilimist ja välistab ebasobivat valitsemist. Sellise meetme kaudu võimaldatakse näiteks pärandvara esemete suhtes käsutusõiguse ja kasutusõiguse piirangute seadmist. See välistab pärandvara võõrandamist ja kahjustamist kasutamise ajal. Abinõude rakendamine soodustab eelkõige võlausaldajate nõuete rahuldamist, kuna säilinud pärandvara arvel saavad võlausaldajad oma nõudeid realiseerida. Samas võib antud meede olla kasulik ka potentsiaalse pärija kasuks, kui sellega piiratakse korratu pärija tegevust pärandvara esemete suhtes.

Kui pärandvara säilimise tagamine toimub võlausaldajate huvides pärast pärija selgumist, siis sellise pärandi hoiu eesmärgiks on pärandvara säilimine pärija varalt eraldamise kaudu, et eelkõige tagada võlausaldajate nõuete rahuldamist.

Kohtupraktika analüüs näitab, et 121 rakendamise avaldusest oli 57 korda avaldajaks korteriühistu (edaspidi KÜ), 17 korda kohalik omavalitsus (edaspidi KOV) ja 10 korda pank. Kohus rahuldab 46 KÜ avaldust, 14 KOVi avaldust ja 10 panga avaldust. Sellest võib järeldada, et pärandvara hoiumeetmete rakendamist taotleti analüüsitava perioodi jooksul enim KÜ poolt, enamus taotlusi kohus rahuldab. KÜ on kui elamu valitseja, kes muutub pärandvara suhtes nõuet omavaks võlausaldajaks, kuna tihtipeale hakkab pärast pärandaja surma pärandvaraks oleva korteri suhtes kasvama kommunaal- ja haldamiskulude võlgnevus. Seega lähtus kohus antud asjades eelkõige võlausaldaja huvidest. Hooldaja seadmise eesmärgiks on sellisel juhul võlausaldaja nõuete rahuldamine ja võlgnevuse kasvu välitmine.⁶⁴ Kahes KÜ avalduses viidati ka sellele, et peremeheta ja valveta korter ohustab otseselt ka majanaabreid ja kõrvalkortereid, näiteks illegaalsetest kasutajatest või järelvalvetusest tingitud vee-, kütte-, elektri- vm avariide läbi.⁶⁵ Sellisel juhul kaitseb hooldaja

⁶⁴ VMKm 09.02.2006, 2-05-2179; HMKm 07.06.2006, 2-07-7087/2; HMKm 24.10.2006, 2-06-24274; VMKm 04.01.2007, 2-06-18378; HMKm 07.03.2007, 2-05-15901; HMKm 29.03.2012, 2-12-1432; HMKm 25.10.2011, 2-11-36243; VMKm 23.08.2011, 2-11-33300; VMKm 19.11.2009, 2-09-48808;

⁶⁵ TMKm 19.06.2012, 2-12-16885; HMKm 07.04.2008, 2-06-36941.

määramine ka kolmanda isikuid, kes ei ole ei pärijaks ega ka võlausaldajaks. Võlausaldaja nõuete olemasolu ja nende suuruse kasv on põhjustanud avalduste esitamise ka teiste isikute poolt, kes ei ole võlausaldajad. Näiteks, huvitatud isiku poolt⁶⁶, pärija eestkostja poolt⁶⁷, potentsiaalsete pärijate poolt⁶⁸, annakusaaja poolt⁶⁹, KOVi poolt⁷⁰. Nimetatud juhtudel oli võlausaldajate nõuete rahuldamine ka tulevaste pärijate huvides, kuna pärandvara kohustusi hakati täitma ja pärandvara väärtuse langus lõppes. Kahes kohtuasjas pärandvara valitsemist taotlenud avaldajad on palunud pärandi hooldajal anda õigust kaasomandis oleva kinnisomandi jagamiseks korteriomanditeks ja vastavate notariaaltoimingute tegemiseks.⁷¹ On olemas ka selline avaldus, kus maa erastamiseks ehitise juurde oli vaja ka 1/24 osa omanike nõusolekut, kuid seda omanikku ei olnud ning see takistas maa erastamist avaldajatele.⁷² Selleks, et avaldajate huvid rahuldada, rakendas kohus pärandvara valitsemise korraldamist. Nimetatud 2 kohtumäärust näitavad, et hoiumeetmete rakendamine on samuti toimunud kolmandate isikute huvide kaitseks. Pankade avalduse puhul oli võlausaldaja tavapäraseks eesmärgiks pärandvara koosseisus oleva kinnisasja suhtes hüpoteegi seadmine, et tagada oma nõude rahuldamine. Seda taotleti kokku 6 korda⁷³. Ka sellisel juhul kaitstakse eelkõige võlausaldaja huve. Ühes asjas leidis avaldaja, et pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks tuleb määrata hooldaja, sest peremehetu korter on järelvalveta ja hooldamata, millega võivad saada kahjustada ka võimalike pärijate huvid.⁷⁴ Analüüsitava perioodil oli väga vähe selliseid asju, kus hoiumeetmete rakendamine ei olnud otseselt tingitud KÜ, panga või muudest võlausaldaja nõuetest. Selliseks näiteks on pärandvara hooldaja määramine pärandvara säilimise korraldamiseks ning juhul, kui pärijad soovivad pärandi vastu võtta, siis selle ka pärijatele üleandmiseks⁷⁵; pärandvara valitsemise korraldamine, kuna avaldaja andmetel vajab pärandajale kuulunud kinnisvara haldamist, hooldamist ja järelevalvet säilimise üle ning samuti vajavad juhtimist ja majandustegevuse jätkamist pärandajale kuulunud äriühingud, kuid allkirjaõigusega isikut ei ole.⁷⁶

⁶⁶ VMKm 18.05.2011, 2-11-10037.

⁶⁷ VMKm 12.05.2011, 2-11-8216.

⁶⁸ HMKm 06.04.2010, 2-10-13471; HMKm 09.05.2008, 2-08-5031.

⁶⁹ HMKm 30.09.2010, 2-10-41694.

⁷⁰ VMKm 15.09.2009, 2-09-42418; VMKm 19.12.2008, 2-08-1739; VMKm 19.06.2008, 2-08-1744; VMKm 19.06.2008, 2-08-1757; VMKm 04.06.2008, 2-08-1746; VMKm 09.04.2008, 2-08-1742/8;

⁷¹ HMKm 08.10.2008, 2-06-15534; VMKm 20.04.2007, 2-06-29668.

⁷² HMKm 03.06.2008, 2-07-24031/2.

⁷³ HMKm 29.09.2008, 2-08-19498; VMKm 29.09.2008, 2-08-22278; TMKm 27.07.2007, 2-07-13737

⁷⁴ HMKm 19.11.2007, 2-07-22437.

⁷⁵ HMKm 21.06.2007, 2-07-18865.

⁷⁶ PMKm 09.01.2007, 2-06-39944.

1.4. Pärandvara hoiumeetmete liigid

Pärandvara hoiumeetmeteks on 2008 PärS § 110 lg 2 p-de 1-2 alusel pärandvara valitsemise korraldamine koos 2008 PärS § 112 lg 1 alusel hooldaja määramisega ja 2005 TsMS §-s 378 sätestatud hagi tagamise abinõude rakendamine. 1996 PärS § 110 lg 2 p-de 1-4 järgi on pärandvara hoiumeetmeteks pärandvara valitsemise korraldamine koos 1996 PärS § 112 lg 1 alusel hooldaja määramisega; pärandaja vara eraldamine pärija varast; pärandi avanemise teate avaldamine üleriigilises päevalehes; tsiviilkohtupidamise seadustiku §-s 154 sätestatud hagi tagamise abinõude rakendamine. Pärandi hoiu abinõueteks on vastavalt 1940 PärS § 571 lg 1 2. lausele pärandvara pitseerimine, pärandi nimekirja koostamine, pärandi valitsemise korraldamine ning sellega koos 1940 TsSE § 575 1. lause alusel pärandi hooldaja määramine hoolduskohtu poolt ja pärandi avanemise kuulutuse avaldamine. BGB § 1960 lg 2 kohaselt võib pärandikohus eelkõige teha kinnipitseerimise korralduse, raha, väärtpaberite ja väärtesemete deponeerimise ning pärandvara nimekirja koostamise korralduse ja määrata selle jaoks, kes saab pärijaks, pärandvara hooldaja. ENSV TsK § 560 ja RNotS § 37 kohaselt on pärandvara hoidmiseks tarvitusele võetavateks abinõueteks vara üleskirjutamine, selle hoiule andmine pärijale või mõnele teisele isikule, vajadusel ka hoidja või eestkostja määramine. VF TsK § 1171 alusel võetakse tarvitusele pärandi hoidmise ja valitsemise meetmeid, kus hoidmine on pärandvara üleskirjutamine ja selle hoiulepingu alusel hoiule andmine ning pärandi valitsemine seisneb valitsemist vajava vara suhtes valitsemise lepingu sõlmimises.

Eeltodust lähtuvalt on olemas järgmised pärandvara hoiumeetmete liigid. Eelkõige pärandvara valitsemine. 2008 PärS, 1996 PärS ja 1940 TsSE näevad pärandvara valitsemiseks ette pärandi hooldaja määramist. Sellest tuleb eristada BGB § 1960 lg 2 alusel määratud pärandvara hooldajat, kuna viimane ei teosta pärandi hoiu käigus samasugust pärandvara valitsemist nagu see on 2008 PärSi, 1996 PärSi ja 1940 TsSE pärandi hooldaja puhul. BGB § 1975 võimaldab pärandvara valitsemist eraldi instituudiga pärandi hoiust väljaspoolt.

Järgmise hoiumeetmena on 2008 ja 1996 PärSis nimetatud hagi tagamise abinõude rakendamine.

2008 PärS pärandi hooldajast tuleb eristada ENSV TsK-st tulenevat isikut, kellele pärandvara anti hoiule, ja vara hoidjat ning VF TsK §§-st 1172 ja 1173 tulenevaid isikuid, kellega notar

või testamenditäitja on sõlminud pärandi hoilepingu või pärandvara usaldusliku valitsemise lepingu.

1996 PärS § 114 nägi ette eraldi hoiumeetmena pärandvara eraldamist pärija varast. Pärandvara eraldamine tähendab, et pärandajale kuulunud vara eraldatakse pärija enda isiklikust varast ja seda tehakse tagasiulatuvalt pärandi avanemise seisuga. Selle kaudu välditakse, et pärandajale kuulunud vara üheneks ja seguneks pärija enda isikliku varaga. Selline hoiumeede on eriti kasulik võlausaldaja jaoks siis, kui potentsiaalne pärija viitab oma 10 aasta pikkusele pärandi vastuvõtu tähtajale ja ei soovi tegeleda pärandi võlgadega. 1996 PärS § 114 alusel saab võlausaldaja nõuda võla tasumist üksnes pärandvara alusel, kuid pärijast mööda minnes.⁷⁷

Pärandi avanemise teate avaldamine üleriigilises päevalehes ei ole 2008 pärimisseaduses eraldi hoiumeetmena ette nähtud. Sellise teate avanemine pidi eeldatavasti kaasa aitama pärijate leidmisele ja selle kaudu pärimismenetluse algatamisele. 2008 pärimisseadusest selle välja jätmine ei ole juhuslik. Pärimisteate avaldamine ei kuulu tegelikult kohtu ülesannete hulka, kuna Eesti kohtud ei tegele üldse pärimismenetluse korraldamisega. Pakutakse järgmist põhjust, miks ta hoiumeetmena on seadusesse jäänud: esialgu kavandati kogu pärimismenetlus üle anda kohtu kätte, kuid see jäi ära, aga muudatus jäi parandamata.⁷⁸ Tegelikult ei ole pärandi avanemise teate avaldamise näol tegemist "hoiumeetmega". Pärandi avanemise teate avaldamine muutub vajalikuks juhul, kui tegelikke pärijaid ei õnnestu välja selgitada, selliseid juhtumeid reguleerib 2008 PärS lisatud § 169 (pärija väljaselgitamise üleskutsemenetlus).⁷⁹ Lisaks 1996 PärSle tuleneb hoiumeetmena pärandi avanemisest kuulutuse avaldamine ka 1940 TsSE-st. ENSV TsK § 560 ja VF TsK § 1172 alusel koos pärandvara hoidmise meetmete rakendamisega esitatakse teadaolevale pärijale teade pärandi avanemisest.

Pärandvara nimekirja koostamine ei ole 2008 PärS eraldi hoiumeetmena ette nähtud, kuid see on pärandvara valitsemise sees. Pärandvara nimekirja koostamisega tegeleb alates 2008 PärS jõustumisest inventuuri läbiviimiseks kohtu poolt määratud kohtutäitur. 1996 PärS § 112 lg 3 p 1 alusel oli pärandvara nimekirja koostamine pärandi hooldaja kohustuseks. Nimekirja koostamine eraldi hoiumeetmena on lisaks BGB § 1960 lg-le 2 sätestatud ka 1940 TsSE § 571

⁷⁷ U. Liin. Pärimisõigus. Tallinn: Ilo 2005, lk 168.

⁷⁸ U. Liin. Pärimisõigus. Tallinn: Ilo 2005, lk

⁷⁹ Pärimisseaduse muutmise seaduse eelnõu 1073 SE I seletuskiri. Arvutivõrgus: http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=021430016 (01.04.2013).

2. lauses. RNotS § 37 ja VF TsK § 1171 alusel on pärandvara üleskirjutamine pärandvara hoidmise meetme osaks.

Pärandvara pitseerimine ja deponeerimine ei ole 2008 ega 1996 pärimisseaduses eraldi hoiumeetmena välja toodud.

Viimase 7,5 aasta Eesti kohtupraktika analüüs näitab, et maakohus on rahuldanud pärandvara hoiumeetmete rakendamist 98 korda. Ühes avalduses võis kohus üheaegselt rakendada mitu meetme. Pärandvara valitsemist rakendati kokku 89 korda, teate avaldamist 20 korda ja hagi tagamise abinõuet - hüpoteegi seadmist - 6 korda. Pärandvara eraldamist ei ole analüüsitaval perioodil toimunud. Autor leidis, et pärast 2008 jõustumist kohaldas kohus pärandvara hoiumeetmena teate avaldamist 2 korda⁸⁰, kuigi 2008 PärS § 110 lg 2 seda enam ei sätesta. On huvitav, et võrreldes teiste aastatega toimus hoiumeetmete rakendamine 2008 aastal eriti aktiivselt. Nimelt rakendati 30 pärandvara valitsemise korraldamist, 12 teate avaldamist ja 3 hüpoteegi seadmist. Autor arvab, et sellist ažiotaaži saaks põhjendada sellega, et 01.01.2009. a. oodati 2008 pärimisseaduse jõustumist ja eeldatavasti ei teadnud avaldajad, kuivõrd uus 2008 pärimisseadus võib nende algatamisõigust mõjutada.

⁸⁰ VMKm 12.06.2009, 2-09-16448; VMKm 30.06.2010, 2-10-8144.

2. Pärandvara hoiumeetmete rakendamine

2.1. Pärandvara hoiumeetmeid rakendav organ

2008 PärS § 110 lg-s 1 on sätestatud, et kohus võib hoiumeetmeid rakendada. 2005 TsMS § 117 lg 2 alusel rakendab pärandvara hoiumeetmeid pärandi avanemise koha järgne kohus. Sama põhimõtte tulenes ka 1996 PärS § 110 lg-st 1, 1998 TsMS §-st 281 ning 2005 TsMS § 117 lg-st 2.

Pärandi hoiumeetmete rakendamine on ainus korralduslik pärimistoiming, mis kuulub 2008 ja 1996 pärimisseaduse alusel kohtu pädevusse. Ülejäänud pärimistoimingud lahendatakse notarite poolt, ja kohtusse pöördumine toimub üksnes osapoolte vaidluste tekkimise korral.⁸¹

2008 pärimisseaduse väljatöötamise käigus sooviti kogu pärimismenetlus anda üle kohtule. Kuid 1999. a. pärimisseaduse muutmise seaduse eelnõuga loobuti sellest lõplikult. Põhjuseks oli see, et notarid tulevad pärimisasjade lahendamisele hästi toime ja on pärimisega tegelenud juba nõukogude õiguse aegadest saati. Ainult pärandvara hoiumeetmete rakendamist jäeti kohtute pädevusse.⁸² Põhjuseks oli samuti see, et nii oli võimalik kokku hoida avaliku sektori ressursse ja vältida kohtunike koormamist täiendavate ülesannetega.⁸³ Järelikult jõudis seadusandja seisukohale, et pärandvara hoiumeetmete rakendamisega peab ikkagi tegelema just kohus ja tema kasuks otsustamine ei ole juhuslik ning seda sõltumata sellest, et pärandi hoiu asjade lahendamine seab kohtunikele lisakoormusi.

Tegelikult seisneb hoiumeetmete rakendamine Eesti kohtu poolt selles, et ta teeb määruse ja kohustab hooldajat pärandvara valitsemise realiseerimiseks või võimaldab hagi tagamise abinõude rakendamist. 2008 ja 1996 PärS § 112 lg 1 alusel nimetab kohus alati pärandi hooldaja pärandvara valitsemiseks. Seega rakendab meetmeid juba hooldaja ehk ta teostab pärandi hoidu. Kohus ise valitsemisega ei tegele, kuid annab selleks koraldusi ja kontrollib hooldaja tegevust. Erandiks oli 1996 PärS § 110 lg 2 p 3 alusel pärandi avanemise teate avaldamine.

⁸¹ U.Liin. Pärimisõigus. Tallinn: Ilo 2005, lk 162.

⁸² U.Liin. Pärimisõigs. Tallinn: Ilo 2005, lk 162.

⁸³ 1999.a pärimisseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri (131 SE). Arvutivõrgus: http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=991680003 (27.02.2013).

1940 TsSE §-st 571 tulenes, et just kohtu ülesandeks on pärandvara hoiumeetmete rakendamine.

Saksamaal on kõik pärimisasjad, sealhulgas ka pärandvara hoiumeetmete rakendamine, pärandikohtu pädevuses.⁸⁴ Pärandikohus on *Amtsgericht*, mille piirkonnas pärandaja pärandi avanemise ajal elas või kus oli tema viibimiskoht.⁸⁵

Eesti NSV tsiviilkoodeksi § 560 lg 1 kohaselt oli kogu pärimismenetlus ja sealhulgas ka pärandi hoiu menetlus notarite pädevuses. Vaid neis piirkondades, kus puudus riiklik notariaalkontor, kuulusid pärandi hoiuga seotud ülesanded kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteede pädevusse RNotS § 14 p 3 alusel.

VF TsK § 1171 lg 1 järgi võib pärandi hoidmise ja valitsemise meetmeid rakendada kas notar või testamenditäitja. Vajadusel võib pärandi hoidmise ja valitsemise meetmeid kohaldada ka kohaliku omavalitsuse või konsulaarseaduse ametiisik VF alused § 37 p 3 ja § 38 p 2 alusel.

Autori arvates saab nõustuda vene erialakirjanduses väljendatud kahtlustega seoses sellega, kuivõrd mõistlik on see, et pärandi hoiuga tegeleb notar või testamenditäitja. Kui notari poolt pärandvara hoiumeetmete rakendamine tekitab vaidlusi, siis nagunii tuleb vaidluspooltel kohtu poole pöörduda. Näiteks võib vaidlustada: notari poolt koostatud pärandvara nimekirja üleskirjutamise akti (sealhulgas notari otsust selle kohta, kas pärandvara konkreetset esemed on luksusesemed või majatarbed); pärandvara üleandmist konkreetsele isikule hoidmisele; pärandi hoidmise lõpetamine; pärandvara valitsemise lepingu kehtivus; otsus pärandi hoidmise rakendamise võimatuse kohta.⁸⁶ Pärijad, kes elavad koos pärandajaga võivad keelduda nende valduses oleva pärandvara üleskirjutamisest. Sellisel juhul koostab notar pärandvara esitamisest keeldumise akti ja pärandvara hoidmine jäetakse teostamata.⁸⁷ Ilma pärandvara üleskirjutamiseta on teiste vara hoidmise ja valitsemise meetmed võimatud. Kõik see venitab hoiumeetmete rakendamise protsessi ja tekib risk, et vaidluste lahendamise jooksul saavad nii pärijate kui ka kolmandate isikute huvid kahjustada, sest pärandi hoid ei toimu õigeaegselt. Pärandvara hoidmise meetmete rakendamisega venitamine võib põhjustada

⁸⁴ H. Brox. Pärimisõigus. Tallinn: Juura 2003, äärenr 636.

⁸⁵ H. Brox. Pärimisõigus. Tallinn: Juura 2003, lk 688.

⁸⁶ Гонгало Б. и пр. Настольная книга нотариуса. Москва: Волтерс Клувер 2004, Глава 22, § 6, стр 499-503 (elektrooniline raamat on autori käes); Гонгало Б. и пр. Настольная книга нотариуса. Москва: Волтерс Клувер 2010, глава 22, § 6, пункт 2. Arvutivõrgus: <http://vse-znaniya.com/notariat-uchebnik/nastolnaya-kniga-notariusa.html> või http://kontrolni.narod.ru/50.html#TOC_id4034532 (07.04.2013).

⁸⁷ А. Вишнякова. Семейное и наследственное право: учебное пособие. Москва: Волтерс Клувер 2010, стр 339-340; Т. Зайцева, П. Крашенинников. Наследственное право в нотариальной практике. 5-е изд. Москва: Волтерс Клувер 2005, Статья 1172, пункт 3 (elektrooniline raamat on autori käes).

parandamatuid tagajärgi.⁸⁸ Lisaks tuleneb VF TsK §§-st 1171-1173, et testamenditaitja ja notari pädevus pärandi hoidmise ja valitsemise meetmete teostamisel ei ole ühesugune. Pärandi hoiulepingu ja valitsemise lepingu võib sõlmida nii testamenditaitja kui ka notar. Kuid sellise hoidmise meetmega nagu pärandvara üleskirjutamine tegeleb ainult notar. VF TsK § 1171 lg 3 järgi saab ainult notar kohustuslikus korras välja nõuda andmeid pärandvara koosseisus olevat esemete kohta pankade, muude krediitiasutuste ja teiste juriidiliste isikute käest. Seega terve rea meetmete teostamine on ainult notari käes ja testamenditaitja ei saa neid iseseisvalt teha, mis lõppkokkuvõttes tähendab ikkagi notari poole pöördumist.⁸⁹

Eestis on seda teemat põhjalikumalt käsitlenud I. Mahhov, kes, analüüsides 1995. aastal hoiumeetmete rakendamise üleandmist notarilt kohtule, leidis, et see on mõistlik. Ta tõi välja, et tuleb ette piisavalt palju pärimisasju, kus vajavad otsustamist küsimused ühe või teise asjaosalise kasuks või kahjuks, kus on vaja lahendada vaidlusaluseid küsimusi pärandvara säilimise huvides ning selle valitsemiseks. Näiteks juhtumid, kui pärandvarasse kuulub tegutsev ettevõtte, milles ristuvad paljud vastandlikud huvid.⁹⁰ Selliste küsimuste lahendamine on just kohtu pädevuses.

Eeltoodust tuleneb, et Eesti pärandi hoiu regulatsioonis on pärandvara hoiumeetmeid rakendava organi osas toimunud muudatused. Kui Eesti NSV TsK § 560 andis pärandvara hoiumeetmete rakendamise pädevust riiklikule notarile, siis alates 1996 PärSist ja käesoleva ajani tegeleb sellega ainult kohus. See, et pärandi hoiu otsustamine peab olema just kohtu pädevus, ei ole juhuslik valik. 1999. a. pärimisseaduse muutmise seaduse eelnõuga loobuti kogu pärimismenetluse kohtule üleandmisest, kuid leiti, et just pärandvara hoiumeetmete rakendamine peab kohtu pädevusse jääma. Autori arvates on see igati mõistlik, arvestades 1996 pärimisseaduse jõustumisest pärandi hoiu regulatsiooni täielikku muutmist. Nimelt alates 1996 PärSist võib kohus rakendada pärandvara hoiumeetmena hagi tagamise abinõud. Autori arvates saab sellist käsutamis- ja kasutamisoigust oluliselt piiravat meedet rakendada ainult kohus. Sama puudutab ka pärandvara eraldamist, kuna sellega eraldatakse pärandvara sunniviisiliselt juba pärandi vastuvõtnud pärijalt. Isiku, kelle pärandvara anti hoiule, ja pärandi hoidja asemele määratakse 1996 PärS § 112 lg 2 pärandvara hooldaja, kes saab pärandit nõuetekohaselt valitseda. Kuna pärandvara hooldajale antakse võrreldes nimetatud

⁸⁸ Т. Зайцева, П. Крашенинников. Наследственное право в нотариальной практике. 5-е изд. Москва: Волтерс Клувер 2005, Статья 1171, пункт 7 (elektrooniline raamat on autori käes).

⁸⁹ А. Вишнякова. Семейное и наследственное право: учебное пособие. Москва: Волтерс Клувер 2010, стр 336.

⁹⁰ I. Mahhov. Pärimise käik uues pärimisseaduse eelnõus. – Juridica 1995, nr 7, lk 288.

isikutega laiemad pädevused, sealhulgas kohtu poolt määratud raames pärandvara käsutusõigust, siis sellise isiku määramine on autori arvates põhjendatud just kohtu poolt.

2.2. Pärandvara hoiumeetmete rakendamise alused

2.2.1. Pärija ei ole teada

Pärandvara hoiumeetmete rakendamine on võimalik ainult teatud juhtudel ehk konkreetsete aluste olemasolul. Sellised alused on pärandvara hoiumeetmete rakendamise eelduseks. Nimetatud eeldused võivad erineda sõltuvalt sellest, kas hoiumeetmete rakendamine toimub kohtu omaalgatusel või kellegi teise isiku taotlusel, s.t. vastava avalduse alusel.

2008 PärS § 111 lg-ga 2 eeldatakse, et kohus rakendab pärandvara hoiumeetmeid oma algatusel, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Autor arvab, et eeldused, mille esinemisel kohus rakendab hoiumeetmeid oma algatusel, on põhilised. Nimetatud eeldused on sätestatud 2008 PärS § 110 lg-s 1. Lisaks sellele on olemas ka 2008 PärS § 111 lg-test 3 ja 4 tulenevad eeldused, mis annavad võimalusi pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks avalduse alusel, kui esinevad 2008 PärS § 110 lg-s 1 nimetatud alused ja eraldi on 2008 PärS § 111 lg-s 5 sätestatud alus avalduse alusel hoiumeetmete rakendamiseks juba pärast pärandi võstuvõtmist.

Allpool uurib autor kõigepealt neid aluseid, mille esinemine on vajalik hoiumeetmete rakendamiseks kohtu enda algatusel 2008 PärSi, 1996 PärSi, 1940 TsSE ja BGB järgi.

2008 PärS § 110 lg 1 p 1 on sarnane 1996 PärS § 111 lg 2 p-ga 1 „kui pärija ei ole teada“. Sarnane eeldus tulenes ka 1940 TsSE § 573 p-st 1. Tegemist on olukorraga, kus vähemalt üks pärijatest ei ole teada. 1940 TsSE § 573 p 1 sätestas seda otseselt: „kui kõik pärijad või mõned nendest on teadmata“. Selline olukord tekib siis, kui pärija isik on mingil põhjusel tuvastamata. Saksamaal võib pärandikohus, kui pärijaid on mitu, määrata hooldaja ainult teadmata oleva pärija suhtes ja hoolduse all on teadmata pärijale kuuluva pärandvara osa.⁹¹ Leidsin sarnase näite ka Eesti kohtupraktikast. Nimelt määras Tartu Maakohus pärandi hooldaja 1/15 pärandiosale, kuna selle osa pärija tegelik viibimiskoht ei ole teada.⁹² Autor

⁹¹ D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 16. - F. J. Sackner, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München : Beck 2010; C.-G. Benninghoven, Münch Anwaltshandbuch ErbR, § 1960, äärenr 7. – S. Scherer (Hrsg). Münchener Anwaltshandbuch Erbrecht. 3. Aufl. München: Beck 2010.

⁹² TMKm 19.06.2012, 2-12-16885.

arvab, et ka juhul, kui pärija ei ole teada on pärandvara hoiumeetmete rakendamine pärandiosale võimalik. See oleks otstarbekas siis, kui on täpselt teada, et keegi väidetavatest isikutest on pärijaks, kuid selle tuvastamine võib võtta aega. Näiteks, pärandajal on 2 testamendijärgset pärijat. Igaüks neist saab oma osa pärandist. Kuid pärandaja ainukene seadusjärgne pärija vaidlustab testamendi kehtivust ühe testamendijärgse pärija suhtes ja seega pretendeerib tema osale. Kohtuvaidluse lahendamine võib olla pikaajaline, kuid pärandi osa vajab valitsemist. Seega võib kohus rakendada pärandvara hoiumeetmeid selle pärandiosa suhtes kuni lõpliku pärija tuvastamiseni.

Olukord, kus pärija ei ole teada, võib tekkida erinevatel põhjustel. Näiteks siis, kui pärijate ringi osas valitseb ebaselgus;⁹³ kui seadusjärgne pärija on formaalselt teada, kuid tal ei ole võimalik esitada hetkel tema pärandaja suhtes sugulust tõendavaid dokumente;⁹⁴ kui seadusjärgne pärija vaidlustab testamenti ja kuni vaidluse lahendamiseni on lõpp-pärija teadmata;⁹⁵ kui kohtule on teada, et pärijal puuduvad lähisugulased ja pärijate leidmine ja nende õiguste tõendamine võib võtta kuid, kui mitte aastaid⁹⁶ või kui üldse puuduvad andmed pärijate kohta;⁹⁷ kui pärandajal on ainult kauged sugulased, kes elavad välismaal, kuid seni ei ole nad pärandi vastu huvi tundnud, ja täpsemaid andmeid nende kohta ei ole teada;⁹⁸ kui pärimismenetlus on lõpule viimata, kuivõrd võimalikule pärijale ei ole õnnestunud vajalikke dokumente kätte toimetada.⁹⁹

Juhul, kui puuduvad täpsed andmed pärija kohta, võib kohtul tekkida kahtlus, kas pärija oli elus pärandi avanemise ajal ja kas ta on elus ka praegu. Pärija elus olemine pärandi avanemise ajal on pärimisvõime üheks nõudeks (2008 PärS § 5 lg 2 ja 3). Kuni isiku elus olemise kindlaks tegemisel puudub ka kindlus, et antud isik üldse pärijaks sai ja et ta ise saanud veel

⁹³ HMKm 30.09.2010, 2-10-41694 (üks pärijatest loobub pärandist annakusaaja kasuks, kuid loobumisavalduse kehtivus on küsitav Eesti pärimisseaduse alusel).

⁹⁴ VMKm 12.05.2011, 2-11-8216 (sugulust tõendavad dokumentid asuvad Venemaal ja nende kättesaamine on raskendatud, kuigi Eesti notar tegi 2 korda päringut vastava ametisse); VMKm 20.04.2007, 2-06-29668 (pärijaks vormistamine võib viibida pikka aja jooksul, kuna pärijaks vormistamiseks on vajalik saada osa dokumente Valgevenest, sest pärandaja vanemad olid olnud abielus ning nende abielu oli registreeritud Valgevenes).

⁹⁵ VMKm 18.05.2011, 2-11-10037 (pärija vend testamendi tühistuse tuvastamiseks kohtusse pöördunud, ja on selgunud, et pärimismenetlus võib kesta pikemat aega).

⁹⁶ HMKm 06.04.2010, 2-10-13471 (testamenti ega pärimislepingut pärija ei teinud, ei olnud abielus, vanemad on surnud enne, lapsi ega õdesidvendi tal ei olnud, kolmanda järjekorra pärijate pärimisõigus on võimatu hetkel tõendada, kuna sõjas hävenesid kohalikud arhiivid).

⁹⁷ VMKm 15.09.2009, 2-09-42418 (testamenti, pärimislepingut teinud ei ole; pärimistoimikut avatud ei ole; andmed sugulaste kohta puuduvad); PMKm 30.09.2009, 2-09-42214 (andmed pärandaja abielu kohta puuduvad ja võimalikud pärijad ei ole üldse notari poole pöördunud); VMKm 14.01.2008, 2-07-51054 (Rahvastikuregistris andmed sugulaste kohta puuduvad; viimastel andmetel on üks võimalikest pärijatest elas Murmanski oblastis Z linnas ning teine pärija elab eeldatavasti Sillamäes, kuid ta on assotsiaal ja tema täpsemad andmed puuduvad).

⁹⁸ TMKm 17.04.2009, 2-09-4454 (pärandaja ainukene kaugsugulane elab kuskil Ameerikas, kuid temaga kontakti võtmine omal hetkel võimatu);

⁹⁹ VMKm 19.11.2009, 2-09-48808.

pärandajaks. Pärija elus olemine võib olla küsitav ka siis, kui kohtule on esitatud isiku surnuks tunnistamise ja surma aja tuvastamise avaldus TsMS § 109 alusel.

Seoses pärija tuvastamisega võib välja tuua ühe kohtumääruse, kus kohus arutles, kas pärija kohta pikaajalist andmete puudumist tuleb käsitleda nii, justkui pärija ei oleks teada või annab see alust pärimistunnistuse andmiseks KOVile, kuna teisi pärijaid ei ole. Nimelt leidis kohus, et tuleb hinnata, kas pärija väljailumine või tema kohta täpsete andmete saamine on tõenäoline. Kui jah, siis on põhjendatud pärandvara hoiumeetmete rakendamine, sealhulgas pärandvara alleshoidmine pärija huvides ning pärandvara valitsemise ja pärandaja kohustuste täitmise korraldamine kuni pärija selgumiseni. Kui ei, siis tuleb eeldada, et pärijaks on KOV ja pärandvara hoiumeetmete rakendamine ei ole vajalik. Oma seisukoha põhjendamiseks viitas kohus 2008 PärS §-le 125 ja §-le 169. Kohus leidis, et kui andmed pärima õigustatud isikute kohta on niivõrd ebamäärased (puuduvad nimed, andmed isikute elusoleku kohta, isikute elukoha kohta on teada ainult see, et elukoht on Venemaal), pärimisasi on notari menetluses olnud ligikaudu 10 kuud, täpsemaid andmeid ei ole õnnestunud välja selgitada ja pärima õigustatud isikud ei ole notariga ühendust võtnud, seega on tegemist olukorraga, kus pärijate ilumine või leidmine on ebatõenäoline ning rakendada tuleb 2008 PärS § 125 lg 3 ja pärijaks peab saama KOV. Eeltoodud põhjusel ei algatanud kohus menetlust hoiumeetmete rakendamiseks.¹⁰⁰

BGB § 1960 lg 1 1. lause näeb samuti pärandvara hoiumeetmete rakendamise eeldusena pärandaja tundmatust ehk ebaselgust pärandaja isiku suhtes. Pärandikohus otsustab oma vaatenurgast, kas lahendi tegemise ajal on pärija teada või mitte.¹⁰¹ Eesti kohus tuvastab samuti pärija teadmatuse fakti määruse tegemise ajaks kogutud andmete alusel. Eesti kohtupraktikas on näiteid, kus pärandvara hoiumeetmete rakendamise avalduse esitamisel ei ole pärija teada, kuid kohtumääruse tegemise ajaks on pärija juba tuvastatud. Sellistel juhtudel jätab kohus avalduse rahuldamata või avaldaja ise palub menetluse lõpetada. Näiteks, kohtuasjas nr 2-11-23521 loobus avaldaja pärandvara hoiumeetmete rakendamisest, kuna pärast menetluse alustamist on pärandi vastu võtnud Jõhvi vald ja seega kadus ära ka pärandi hooldaja määramise vajadus.¹⁰² Kohtuasjas nr 2-10-22757 jättis Viru Maakohus avalduse rahuldamata, kuna kohtumenetluse ajal on pärandaja kolmanda järjekorra seadusjärgsed

¹⁰⁰ VMKm 01.02.2013, 2-13-4570.

¹⁰¹ v. Staudinger, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin : Sellier de Gruyter 2011, § 1960, äärenr 9; D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 10. - F. J. Sacker, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München : Beck 2010.

¹⁰² VMKm 18.09.2012, 2-11-23521.

pärijad pärandist loobunud ja pärijaks osutus seega Jõhvi vald. Kuna 2008 PärS § 125 lg 1 tulenevalt kohalik omavalitsusüksus pärandist loobuda ei saa, leidis kohus, et pärandvara hoiumeetmete rakendamise vajadus on ära langenud, sest pärija on teada.¹⁰³

Juhud, kus pärija ei ole BGB § 1960 mõistes teada, on Saksa õiguskirjanduses põhjalikult kirjeldatud. Arvatakse, et kui puuduvad lähteandmed pärandaja viimse tahteavalduse kohta, siis seadusjärgseid pärijaid peetakse teadaolevateks pärijateks.¹⁰⁴ Selleks ei vaja pärija pärimistunnistust. Erandjuhtudel võib pärandikohus pärandvara hoiumeetmeid rakendada, kui pärimistunnistuse väljaandmine testamedijärgsetele pärijatele on peatatud selleks, et tuvastada ja ära kuulata pärandaja seadusjärgseid pärijaid. Pärandvara hoiumeetmete rakendamine on õigustatud, kui on teadmata, kas pärijad on elus või kas pärandajal on lisaks tuvastatud pärijatele olemas ka muud lähisugulased või tuvastatud pärijatega võrreldes lähemad pärijad. Näiteks kui puuduvad andmed pärija elus olemise kohta või kui pärast pärandaja surma tuvastatakse tema isadust väljaspool abielu alles sündinud lapse suhtes. Põhjendamatud ja tõendamatud kahtlused testamendi kehtivuse suhtes ja alles testamendi kehtivuse vaidlustamise küsimus ei ole piisavaks aluseks. Ainult tõelised põhjused võivad vastanduda pärandaja testamentaarsetele tahtele ja selleks tuleb testamendi kehtivust kohtus vaidlustada. Pärandikohus lahendab eelküsimusena, kuivõrd on vaidlustamine kahtlane. BGB § 1960 lg 1 eeldus tekib ka siis, kui vaidlus käib pärimisõiguse kohta. Isegi kui kõik väidetavad pärijad on teada ja pärandi vastu võtnud, on lõpp-pärija teadmata hetkeni, kuni pärandikohus ei ole õige pärija tuvastamises kindel.¹⁰⁵ Kui pärija tuvastamine nõuab pärandikohtult mahukat uurimist ja olukorra selgestegemine on raskendatud, siis on alust BGB § 1960 rakendamiseks.¹⁰⁶

Pärandikohus tuvastab ka, kas on teada või kas on kindalks määratud isik, kes on pärimisele kutsutud. Kuid pärimisele kutsutud isikule jääb veel õigus pärandist loobuda. See tähendab, et tuvastamisele ei kuulu tema lõppotsus pärandi vastuvõtmise või sellest loobumise kohta. Samas peab pärandikohus kontrollima, ka pärimisele kutsutud isiku puhul on täidetud pärimise

¹⁰³ VMKm 23.09.2010, 2-10-22757.

¹⁰⁴ v. Staudinger, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin : Sellier de Gruyter 2011, § 1960, äärenr 10; D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 12 - F. J. Sacker, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München : Beck 2010.

¹⁰⁵ D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 10 -17. - F. J. Sacker, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München : Beck 2010; v. Staudinger, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin : Sellier de Gruyter 2011, § 1960, äärenr 8-11.

¹⁰⁶ O.Palandt. Bürgerliches Gesetzbuch. Band 7. München: Beck 2007, § 1960 äärenr 6; R.Schulze. BGB Handkommentar. 7.Aufl. Baden-Baden: Nomos 2012, § 1960 äärenr 3; O. Jauernig. BGB. 14.Aufl. München: Beck 2011, äärenr 3.

muud eeldused, näiteks pärimisvõimu olemasolu, kuna vastasel korral ei ole pärija teada.¹⁰⁷ Kui kohtus vaidlustatakse pärija pärimiskõlbmatust BGB § 2340 lg 2 alusel, siis pärija olemasolu on kahtluse all. Juhul, kui pärija on tunnistatud pärimiskõlbmatuks, ei loeta teda pärandi saajaks.¹⁰⁸

Võib tekkida olukord, kus pärandaja surma korral on tema laps veel sündimata. Sellel juhul tuleb hooldaja määramine sündimata lapsele kõne alla kahel põhjusel. Esiteks võib eestkostekohus BGB §-s 1912 toodud eeldustel määrata hooldaja veel sündimata lapse tulevaste õiguste kaitseks. Teiseks, kuna pärija on teadmata, võib pärandikohus nimetada pärandvara hooldaja BGB §-s 1960 toodud eeldustel.¹⁰⁹

Eeltoodut üldistades võib järeldada, et pärija teadmatuse juhtumid on Eesti ja Saksa pärimisõiguse järgi üsna sarnased. Kuid Saksa õiguskirjanduses rõhutatakse seda, et kui pärandikohtu arvamusel võib isik suure tõenäosusega olla pärandaja pärijaks, siis ei ole enam tegemist tundmatu pärija isikuga.¹¹⁰ Autori jaoks on küsitav, millal võib Saksamaa pärandikohtul tekkida selline „suur tõenäolisus“, et isik on pärandaja pärijaks ehk millal võiks selline tõenäolisus tekkida? Ühest allikast leidsin täpsustuse, et selline tõenäolisus peab tekkima pärija pärimisõiguse kohta.¹¹¹ Kui pärija pärimisõigus on tõendatud, näiteks on olemas testament/pärimisleping/esitatakse pärandaja suhtes sugulust tõendav dokument, siis ongi tegemist teatud pärijaga. Kui isik ei saa oma pärimisõigust tõendada, siis peab kohtul tekkima kahtlus isiku pärimisõiguse olemasolu suhtes. Näiteks nõuab Eesti kohus dokumentaalsete tõendite esitamist, sest vastasel korral on tegemist tuvastamata pärijaga. Kohtuasjas 2-11-8216 on Viru Maakohus rakendanud pärandvara hoiumeetmeid, kuna pärandaja ja pärija sugulust sugulust tõendavad dokumentid asuvad Ukraina Vabariigis ja nende kättesaamine on raskendatud, kuigi Eesti notar on teinud kaks järelpäringut perekonnaasutusse. Kohus määras, et pärijad ei ole käesolevaks ajaks teada.¹¹² Viru

¹⁰⁷ J. Damrau. Praxiskommentar Erbrecht. 2.Aufl. Bonn: Zerb 2011, § 1960, äärenr 7.

¹⁰⁸ S. Scherer. Münchener Anwaltshandbuch Erbrecht. 3.Aufl. München: Beck 2010, § 1960, äärenr 6.

¹⁰⁹ H. Brox. Pärimisõigus. Tallin: Juura 2003, äärenr 635; H. Brox. Erbrecht. 23.Aufl. Köln: Heymanns 2009, äärenr 635; K.-H. Gursky. Erbrecht. 6.Aufl. Heidelberg, München, Landsberg, Frochen, Hamburg: C.F.Müller 2010, lk 65.

¹¹⁰ v. Staudinger, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin : Sellier de Gruyter 2011, § 1960, äärenr 9-10; D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 10 - 11. - F. J. Säcker, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München: Beck 2010; C.-G. Benninghoven, Münchener Anwaltshandbuch ErbR, § 1960, äärenr 6. – S. Scherer (Hrsg). Münchener Anwaltshandbuch Erbrecht. 3. Aufl. München: Beck 2010; K. Fischering, H.L. Graf. Nachlassrecht. 9.Aufl. München: Beck 2008, äärenr 4.551; H.G. Bamberger, H.Roth. Beck'scher Online-Kommentar BGB. 26.Aufl. München: Beck, äärenr 4.

¹¹¹ C.-G. Benninghoven, Münchener Anwaltshandbuch ErbR, § 1960, äärenr 6. – S. Scherer (Hrsg). Münchener Anwaltshandbuch Erbrecht. 3. Aufl. München: Beck 2010.

¹¹² VMKm 12.05.2011, 2-11-8216.

Maakohus on kohtuasjas 2-06-2966 samuti tuvastanud aluse pärandi hooldaja määramiseks, sest pärijate kindlakstegemine on raskendatud. Kohtule küll esitati pärija sunnitunnistus, kuid osa pärijaks vormistamiseks vajalikke dokumente asub Valgevenes, seega pärija kinnistusraamatusse kandmine on hetkel võimatu, kuigi korteriomand vajab valitsemist ja on alust pärandi hooldaja määramiseks.¹¹³ Kohtuasjas nr 2-10-13471 leidis Harju Maakohus, et pärija ei ole teada, sest kolmandasse järjekorda kuuluv ainukene pärija ei saa hetkel oma pärimisõigust tõendada, kuna sõjas hävinesid kohalikud arhiivid.¹¹⁴

Antud eeldusel pärandvara hoiumeetmete rakendamisel ei pea pärandikohus arutlema, kas pärija tuvastamine osutub võimalikuks hoiumeetmete rakendamisel.¹¹⁵ Ka meie kohus seda ei arutle. Vastupidi, sellel alusel pärandi hooldaja määramine võimaldab lahendada olukorda, kus pärimisõiguse tõendamine ja selle kaudu pärija tuvastamine osutub võimatuks.

BGB § 1960 lg 1 rakendamine selle alusel, et pärija on teadmata, võib konkureerida BGB §-ga 1913, mis sätestab, et kui küsimuses asjaosaline pärija on tundmata või teadmata, , siis võib asjaosalisele selleks asjaks vastavalt hoolduse vajalikkusele määrata hooldaja.¹¹⁶ Tegemist on tundmata/teadmata isiku hooldusega. Tundmata või teadmata asjaosaline on antud juhul pärandi lõplik pärija, kes ei ole teda, ja asi puudutab pärandit. BGB § 1960 näeb selles mõttes ette hoolduse eriolukorda. Ühe või teise hoolduse määramisel on otsustavamaks see, kas just pärandvara hoiumeetmete rakendamine on vajalik või piisab hooldaja määramisest.¹¹⁷

2.2.2. Pärija ei viibi pärandvara asukohas

2008 PärS § 110 lg 2 p-st 2 ja 1996 PärS § 111 lg 2 p-st 2 tuleneb järgmine eeldus pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks. Tegemist on olukorraga, kus pärija ei viibi pärandvara asukohas. Sama eeldus on olemas ka 1940 TsSE § 573 p-s 2 „kui pärijad või mõned nendest on äraolijad ja puuduvad ka nende esindajad kohal“.

¹¹³ VMKm 20.04.2007, 2-06-29668.

¹¹⁴ HMKm 06.04.2010, 2-10-13471.

¹¹⁵ v. Staudinger, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin : Sellier de Gruyter 2011, § 1960, äärenr 9.

¹¹⁶ BGB § 1913 tõlge pärineb allikast: Saksa tsiviilseadustik. BGB. Tallinn: Juura 2001.

¹¹⁷ D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 32. - F. J. Sacker, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München: Beck 2010.

Pärandvara asukoht võib olla erinevates kohtades, näiteks erinevates riikides, ja see võib erineda ka pärandi avanemise kohast. Nii sätestab TsMS § 117 lg 2 2.lause, et kui pärand avaneb välisriigis ja pärandvara asub Eestis, võib pärandi hoiumeetmeid rakendada vara asukoha järgne kohus.

Mida „pärandvara asukoht“ üldse tähendab? 1996 ega 2008 PärS seda ei täpsusta. Eeldatavasti on see iga konkreetse pärandvara koosseisu kuuluva vara asukoht. Näiteks kui pärandvara koosseisus on korteriomand, siis selle asukohaks on korteri tegelik asukoht. Siinjuures tekib autoril küsimus, mida tähendab see, et pärija viibib pärandvara asukohas? Kas piisab sellest, kui pärija asub samas riigis, kus on pärandvara asukoht, või peab ta olema ka samas linnas? Näiteks tuvastas Viru Maakohus kohtuasjas nr 2-10-47354, et üks pärima õigustatud isikutest on pärandi vastu võtnud ning ta elab pärandvara asukohas, so Narva linnas¹¹⁸ Autor arvab, et see sõltub konkreetsest olukorrast. Oluline on see, et pärija saaks pärandvara valitseda. See, et pärija asub teises linnas, ei pruugi valitsemist mõjuda. Esiteks võib pärijal olla pärandvara asukohas esindaja, kes täidab tema käendusi. Sellele viitas ka 1940 TsSE § 573 p 2. Ka tuvastab kohus, kas pärijal on olemas näiteks esindaja või eestkoostja, kes saab tema vara valitseda (kohtupraktika näited). Teiseks on tänapäeval võimalik digiallkirja kasutades teha palju asju kodust lahkumata. Seega autor arvab, et kui pärija on teada ja pärandi vastu võtnud, siis puudub piisav alus pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks ainult sellel põhjusel, et pärija ei viibi pärandvara asukoha linnas. Autor arvab, et sellisel juhul võib pärija isegi teises riigis olla. Teistsugune olukord tekib siis, kui pärija on teadmata, pärandi vastuvõtmine ei ole kindel ja pärija ei viibi pärandvara asukohas. Sellise olukorra näiteks on juba eeltoodud kohtuasi nr 2-09-4454. Tartu Maakohus tuvastas, et pärija ei viibi pärandvara asukohas. Ainukeseks pärijaks on kaugsugulane, kes elab kuskil Ameerikas. Temaga kontakti võtmine ebaõnnestus ja ta ise ei väljendanud huvi pärandi suhtes..¹¹⁹ Sellisel juhul on pärija tuvastamine ja pärandi vastuvõtmise fakti kindlaks tegemine raskendatud, ja pärija ei valitse ka pärandit.

Sama puudutab ka sõna „viibib“. Pärandaja võib tulla kohale üks kord ja kõik valitsemiseks vajalikud asjad korraga ära teha. Seega ei tähenda sõna „viibimine“ seda, et pärija peab pidevalt pärandvara asukohas olema. See jälle sõltub olukorrast. Näiteks kohtuasjas nr 2-10-9753 leidis Viru Maakohus, et pärija ei viibi pärandvara asukohas. Pärandaja kinnisasja asukohajärgne korteriühistu on teatanud, et korter on suletud ja korteri hooldustasude osas on

¹¹⁸ VMKm 25.11.2010, 2-10-47354.

¹¹⁹ TMKm 17.04.2009, 2-09-4454.

võlgnevus, millest kohus jäeldas, et pärandaja korteriomandit keegi ei valda.¹²⁰ Määrusest ei tulene, et pärijad viibivad kuskil välisriigis. Kohtu arvamusel ei viibi pärandajad pärandvara asukohas, kuna pärandvara koosseisu kuuluvat korterit keegi pärijatest vaatamas ei käi. Tartu Maakohus leidis, et pärija ei viibi pärandvara asukohas, kuna pärija on rahvastikuregistrisse kantud üksnes kohaliku omavalitsuse täpsusega (Tallinn, Kesklinna linnaosa) ja tema tegelik viibimiskoht käesoleval ajal ei ole teada.¹²¹

Autori arvates on pärandaja äraolemisel pärandvara hoiumeetmete rakendamise võimaluse ettenägemine pärimisseaduses põhjendatud. Esiteks ei pruugi pärandvara asukohast äraolev pärija isegi oma pärimisõigust teada ja seda realiseerida. Teiseks on pärandvara valitsemine äraoleva pärandaja poolt raskendatud. See, et pärand seisab ilma valitsemiseta, võib omakorda kahjustada näiteks pärandvara võlausaldajate huve, kuna pärandvara väärtus võib väheneda ja see ei pruugi olla piisav kõikide nõuete rahuldamiseks. Ka annakusaajad ei saa oma annakuid kätte saada, kui pärija ei viibi pärandvara asukohas ja ei täida seega ka annakuid.

BGB § 1960 ei näe ette pärandvara hoiumeetmete rakendamist otseselt sellisel põhjusel. Ka Saksa õiguskirjandusest tuleneb, et pärandikohus ei rakenda BGB § 1960 äraoleva pärandaja suhtes, eeldusel, et tema isik on teada. Sellisel juhul tuleb rakendamisele BGB § 1911, mis sätestab teadmata äraoleva isiku vara üle hoolduse seadmist.¹²² BGB § 1911 lg 1 1.lause kohaselt saab äraolev täisealine isik, kelle viibimiskoht on teadmata, oma varaasjade jaoks, niivõrd kui need hoolt vajavad, hooldaja. Lõige 2 täpsustab, et sama kehtib äraolija kohta, kelle viibimiskoht on teada, kuid kes on takistatud tagasi pöördumast ja oma varaasjade eest hoolitsemast.¹²³ Seega BGB § 1960 kohaldatakse äraoleva pärandaja suhtes ainult siis, kui pärandaja isik on teadmata ehk siin on pärandvara hoiumeetmete rakendamise põhjuseks see, et pärija ei ole teada. Samuti on võimalik BGB § 1960 rakendamine äraoleva pärandaja suhtes siis, kui tema poolt pärandi vastu võtmine on ebakindel ehk ei ole teada, kas ta on pärandi vastu võtnud või mitte.¹²⁴

¹²⁰ VMKm 16.11.2010, 2-10-9753.

¹²¹ TMKm 19.06.2012, 2-12-16885.

¹²² S. Scherer. Münchener Anwaltshandbuch Erbrecht. 3.Aufl. München: Beck 2010, § 1960, äärenr 8; Schlögel. BeckOK FamFG § 344 äärenr 8. – Hahne; Münzig. Beck'scher Online-Kommentar FamFG. 7.Aufl. München: Beck 2013; H.G. Bamberger, H.Roth. Beck'scher Online-Kommentar BGB. 26.Aufl. München: Beck, äärenr 4; R.Schulze. BGB Handkommentar. 7.Aufl. Baden-Baden: Nomos 2012, § 1960 äärenr 3.

¹²³ BGB § 1911 tõlge pärineb allikast: Saksa tsiviilseadustik. BGB. Tallinn: Juura 2001.

¹²⁴ v. Staudinger, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin : Sellier de Gruyter 2011, § 1960, äärenr 8; K. Fischering, H.L. Graf. Nachlassrecht. 9.Aufl. München: Beck 2008, äärenr 4.551; D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 10. - F. J. Sackner, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München : Beck 2010.

2005 TsMS § 516 võimaldab ka hoolduse seadmist. Nimelt võib kohus määrata varale hooldaja, kui on vaja hoolitseda vara eest, mis kuulub teadmata kadunud isikule või isikule, kelle viibimiskoht on teada, kuid kes ei saa tagasi pöörduda või muul põhjusel ei saa oma asjade eest hoolitseda. TsMS § 516 lg 4 täpsustab, et hoolduse seadmise määrus annab hooldajaks määratud isikule seaduses sätestatud ulatuses hooldatava vara käsutamise õiguse. Autor arvab, et TsMS § 516 alusel äraolija varale hoolduse seadmine on sellise hoolduse üldjuhtumiks ja pärandvara hoiumeetmete rakendamine pärandvara asukohast eemalviibija pärija suhtes on selle erijuhtum. See on kooskõlas ka 2005 TsMS § 566 lg-ga 1, mille kohaselt kohus otsustab hoiumeetmete rakendamise ja pärandi hooldaja määramise vastavalt äraolija varale hoolduse seadmise kohta sätestatule.

2.2.3. Ei ole teada, kas pärija on pärandi vastu võtnud

Nimetatud alus on olemas nii 2008 kui ka 1996 pärimisseaduses. 1940 TsSE § 573 punkt 3 sisaldab kahte varianti. Esiteks, kui pärija ei saa pärandit vastu võtta. Autori jaoks on küsitav, millisel põhjusel see juhtuda võib. Näitena saab autor välja tuua vaid pärija piiratud teovõimetust, kuid sellist juhtumit nähakse ette eraldi 1940 TsSE § 573 punktis 4. Seega on autori jaoks sellise olukorra sätestamine arusaamatu. 1940 tsiviilseadustiku eelnõu ei täpsusta, millesel juhul ei saa pärija pärandit vastu võtta. Teiseks, kui pärijad ei taha pärandit vastu võtta. Autor arvab, et siin on ikkagi oluline mitte tahtlus pärandi vastuvõtmise või vastu võtmata jätmise suhtes, vaid lõpptulemus – kas pärand on vastu võetud või on sellest loobutud.

Seejuures on oluline mitte ainult vastuvõtmise või loobumise fakt, vaid ka kohtu teadmatust selle kohta. See peab olema kohtule arusaadav. Näiteks, 2008 PärS § 118 lg 1 sätestab, et kui pärija 2008 PärS §-s 119 sätestatud tähtaaja jooksul pärandist ei loobu, loetakse ta pärandi vastu võtnuks. Tähtaeg on 3 kuud. 2008 PärS § 119 lg 1 2. lause täpsustab, et kolmekuuline tähtaeg hakkab kehtima hetkest, kui pärija saab teada või peab teada saama pärandaja surmast ning oma pärimisõigusest. Seega võib kohtul tekkida kahtlus selle kohta, millal pärija sai pärandaja surmast ja oma pärimisõigusest teada ehk mis hetkest hakkas loobumiseks ettenähtud tähtaeg kehtima (kohtupraktika näide). Seega ei pruugi pärand olla pärandaja surmast kolme kuu möödumisel vastuvõetud. Lisaks sellele võib pärandi vastuvõtmine olla ebakindel siis, kui 2008 PärS § 123 lg 1 järgi taotletakse pärandi vastuvõtmise ja pärandist

loobumise kehtetuks tunnistamist tsiviilseadustiku üldosa seaduse (edaspidi TsÜS)¹²⁵ §§-s 92, 94 ja 96 sätestatud alustel, või kui taotletakse loobumist tähtaja pikendamisest või uue määramisest 2008 PärS § 119 lg 2 alusel (kohtupraktika näited). Sellisel juhul ei ole pärandi vastuvõtmine kuni kohtuotsuse jõustumiseni kindel (viimase näite puhul on kohtuotsusega tegemist siis, kui seoses taotluse lahendamisega tekib vaidlus).

Autori arvates oli pärandi vastuvõtmise tuvastamine veelgi raskem siis, kui kehtis vastuvõtusüsteemil põhinev 1996 pärimisseadus. 1996 PärS § 118 lg 3 sätestab kümneaastase tähtaja pärandi vastuvõtmiseks või sellest loobumiseks. Pärandaja surma ja pärandi vastuvõtmise vahele jääb seega ebakindla pikkusega ajavahemik, mille jooksul puudub täielik selgus pärandvara kuuluvuse kohta.¹²⁶ Mõned pärijad, kes ei soovinud tegeleda pärandil lasuvate suurte võlgade tasumisega, kuritarvitasid seda võimalust, viidates oma 10 aasta pikkusele pärandi vastuvõtu tähtajale. Sellisel juhul võis võlausaldaja pöörduda hagiga kohtusse, et kohus tuvastaks pärandi vastuvõtmise fakti ja loeks väidetavat potentsiaalset pärijat tegelikuks pärijaks..¹²⁷

Samas võib 1996 PärS § 117 lg 3 pärandi vastuvõtmise tuvastamist kergendada. Nimelt sätestab antud lõige, et kui pärija ei ole esitanud 1996 PärS § 117 lg-s 1 nimetatud avaldust ega avaldust pärandist loobumise kohta, kuid on asunud 1996 PärS §-s 118 sätestatud tähtajal pärandvara või selle osa valdama, kasutama või käsutama, loetakse ta pärandi vastu võtnuks. Seega pärandi vastuvõtmise tuvastamiseks piisab 1996 PärS § 117 lg 3 alusel pärija poolt pärandvara valdamise, kasutamise või käsutamise fakti tuvastamisest, eeldusel, et ei ole kehtivat pärandi vastuvõtmise või loobumise avaldust. Näiteks kohtuasjas nr 2-05-139 leidis kohus, et pärandvara hoiumeetmeid ei ole võimalik rakendada, kuna on tõendatud, et pärija on asunud korterit valdama ning teostab oma tegelikku võimu asja üle.¹²⁸ Kuid samal ajal ei tarvitse konkreetsete vara esemete puhul olla ühtegi isikut, kes pärast pärandaja surma selle asja eest heaperemehelikult hoolitseks.¹²⁹ Seoses sellega tekib autoril küsimus, kas ühe

¹²⁵ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. - RT I 2002, 35, 216 ... RT I, 06.12.2010, 12.

¹²⁶ 2008.a pärimisseaduse eelnõu seletuskiri (56 SE III). Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri\(56\).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri(56).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

¹²⁷ U.Liin. Pärimisõigus. Tallinn: Ilo 2005, lk 168; TMKm 09.06.2003, 2-576/2; HMKo 08.03.2002, 2/4/27-8803/01.

¹²⁸ VMKm 26.07.2007, 2-05-139 (avaldusest selgus, et pärija on omavoliliselt teostanud eelnimetatud korteris ümberehitusi; pärijale on korteriühistu poolt isiklikult, tema elukohas ehk pärandvara hulka kuulavas korteris, kätte antud teadaanne korteri võlgnevuse kohta, sel aadressil on kätte saanud ka kohtukutsed. Sellega on tõendatud, et pärija asunud korterit valdama ning teostab omab tegelikku võimu asja üle).

¹²⁹ 2008.a pärimisseaduse eelnõu seletuskiri (56 SE III). Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri\(56\).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri(56).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

pärandvara koosseisu kuuluva vara tegudega vastuvõtmine tähendab, et sellega on pärija kogu pärandi vastu võtnud? Lähtuda tuleb pärandi vastuvõtu absoluutsuse printsiibist, mille kohaselt võib pärija pärandi vastu võtta või sellest loobuda ainult tervikuna, osaline vastuvõtmine või loobumine ning ka muude tingimuste seadmine pärandi vastuvõtmisel ei ole lubatud. Vastavalt 1996 PärS § 121 lg-le 2 loetakse pärija kogu pärandi vastu võtnuks, kui ta on selleks asunud valdama, kasutama või käsutama kas või osa pärandvarast. Samuti ei oma notarile pärimisavaldust esitades tähendust see, mida pärija pärandvara koosseisu kuuluva varana avaldab, sest avalduse esitamine tähendab automaatselt kogu pärandi vastuvõtmist.¹³⁰ Sama põhimõte tuleneb ka 2008 PärS § 122 lg 2.

Seoses pärandi vastuvõtmise aluse olemasolu tuvastamisega tekib autoril küsimus, kas 2008 PärS § 110 lg 1 p 3 puhul peab pärand olema vastuvõetud kõikide pärijate poolt või piisab sellest, kui ainult üks pärijatest on pärandi vastu võtnud? Näiteks, ENSV TsK kohta leidis autor sellise väite, et pärandvara hoiumeetmeid rakendatakse kuni pärandi vastuvõtmiseni kõikide pärijate poolt.¹³¹ Analüüsitud määruste seas on olemas kaks lahendit, kus kohus tuvastas, et kuna üks pärima õigustatud isikutest on pärandi vastu võtnud ning teised pärijad on teada, siis puudub vajadus hoiumeetmete rakendamiseks.¹³² Autor arvab, et ühe pärija poolt pärandi vastuvõtmisest piisab siis, kui kõik pärijad on teada ja üks pärijatest on asunud pärandvara korralikult valitsema. Kui teised pärijad soovivad samuti mõjutada pärandvara valitsemist, siis tuleb neil pärandi vastuvõtmise vormistamisega kiirustada, kuid mitte seada selleks pärandi hoidu. Kui pärija nagunii soovib pärandist loobuda, siis ei ole ta ka hoiumeetmete rakendamisest huvitatud. Võlausaldajad saavad sellisel juhul juba samuti oma nõuded pärandi vastu võtnud pärijale esitada.

BGB § 1960 võimaldab samuti hoiumeetmete rakendamist kuni pärandi vastuvõtmiseni või kui ei ole kindel, kas pärija võttis pärandi vastu. Pärandi vastuvõtmiseks on sealhulgas ka loobumistähtaja möödalaskmine (BGB § 1943).¹³³ Pärand loetakse vastuvõtmatuks näiteks siis, kui ületatakse loobumistähtaeg ja vastuvõtmine hiljem vaidlustatakse või kui pärand võetakse vastu enne loobumistähtaja möödumist, kuid hiljem soovitakse vastuvõtmist vaidlustada.¹³⁴ Pärandi vastuvõtmine võib olla ebakindel, kui pärandi vastuvõtmist vaidlustatakse BGB § 1949 alusel – vastuvõtmist ei loeta toimunuks, kui pärija eksis

¹³⁰ E. Grünberg. Pärandi vastuvõtmine ja selle vormistamine. Juridica 2001, nr 10, lk 703.

¹³¹ Gassmann B., Silvet, E. Mida peab teadma pärimisõigusest. Tallinn: Eesti Raamat 1977, lk 44.

¹³² VMKm 25.11.2010, 2-10-47354; VMK 16.12.2008, 2-08-22102.

¹³³ v. Staudinger, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin : Sellier de Gruyter 2011, § 1960, äärenr 6.

¹³⁴ D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 8. - F. J. Sackner, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München : Beck 2010.

pärimisele kutsumise aluse suthes. Kuid siin on oluline just selle vaidlustamine, mitte lihtsalt vaidlustamise võimalus, kuna vastasel korral on pärija pärandi vastu võtnud ja puudub alus BGB § 1960 rakendamiseks.¹³⁵ BGB täpsustab kahte eraldi võimalust – kuni pärandi vastuvõtmiseni ja kui vastuvõtmine on ebaselge. 2008 PärS § 110 lg 1 p 3 näeb ette ühte võimalust – ei ole teada, kas pärija on pärandi vastu võtnud. Autor arvab, et BGB §-s 1960 on eraldi rõhutatud, et „kuni pärandi vastuvõtmiseni“, kuna Saksa tsiviilseadustiku alusel on pärandvara hoiumeetmete rakendamine võimalik ainult kuni pärandi vastuvõtmiseni. 1996 ja 2008 pärimisseadus võimaldab hoiumeetmete rakendamist ka pärast pärandi vastuvõtmist.

2.2.4. Pärija on piiratud teovõimega isik ja talle ei ole määratud eestkostjat

Antud aluse sõnastamine tuleneb 2008 PärS § 110 lg 1 p-st 4. 1996 PärS § 111 lg 2 p 4 nägi ette teovõimetu pärija olemasolu ja 1940 TsSE § 573 p 4 kui keegi pärijaist on alaealine või muul põhjusel teovõimetu. Alates 2002 tsiviilseadustiku üldosa jõustumisest ei ole enam teovõimetuid isikuid. TsÜS § 8 lg 2 sätestab, et füüsilisel isikul võib olla kas täielik või piiratud teovõime. Alla 18-aastaselt isikul (alaealisel) ja isikul, kes vaimuhaiguse, nõrgamõistuslikkuse või muu psüühikahäire tõttu ei suuda kehtvalt oma tegudest aru saada või neid juhtida, on piiratud teovõime.

Nimetatud alus sisaldab kahte tingimust: piiratud teovõime ja eestkostja puudumine.

Perekonnaseaduse (edaspidi PKS)¹³⁶ § 171 lg 1 järgi kui esindusõigust ei ole alaealise lapse kummalgi vanemal või kui lapse päritolu ei ole võimalik kindlaks teha, määratakse talle eestkostja. PKS § 203 lg 1 sätestab, et kui täisealine ei suuda vaimuhaiguse, nõrgamõistuslikkuse või muu psüühikahäire tõttu kehtvalt oma tegudest aru saada või neid juhtida, määrab kohus tema enda, tema vanema, abikaasa või täisealise lapse või valla- või linnavalitsuse avalduse alusel või oma algatusel talle eestkostja.

Sõnastusest „pärija on piiratud teovõimega isik ja talle ei ole määratud eestkostjat“ võib järeldada, et sellist alust kohaldatakse ka siis, kui pärijaks on alaealine isik, kellele ei ole määratud eestkostjat, kuid kelle vanemal on esindusõigus. Autor arvab, et selline järeldus on väär. Kui alaealisel lapsel on vähemalt üks esindusõigusega vanem, siis selle lapse suhtes

¹³⁵ D. Leipold, MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 9. - F. J. Sackner, R. Rixecker (Hrsg.). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München : Beck 2010.

¹³⁶ Perekonnaseadus. - RT I 2009, 60, 395 ... RT I, 27.06.2012, 12.

eestkoste seadmine on võimatu. Seega, kuigi selline laps on piiratud teovõimega, puudub alus temale kuuluva pärandi suhtes pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks.

Kui piiratud teovõimega pärijale (täisealisele piiratud teovõimega või alaealisele, kelle vanemal ei ole esindusõigust või kelle päritolu ei ole võimalik kindlaks teha) on eestkostja määratud, siis ei saa pärandvara hoiumeetmete rakendamise taotlemisel sellele alusele tugineda. Vajadus kohaldada pärandvara hoiumeetmeid siis, kui isik on piiratud teovõimega, tekib seetõttu, et antud isik vajab tehingute tegemiseks esindajat ja tema poolt pärandvara valitsemine võib olla raskendatud. Eestkoste olemasolu lahendab selle probleemi, kuna eestkostjal on esindusõigus.

Saksa tsiviilseadustik ei näe sellel põhjusel ette pärandvara hoiumeetmete rakendamist BGB § 1960 alusel. Küll näeb BGB § 1909 sellel juhul ette hoolduse regulatsiooni. Nimelt saab isik, kes on vanemliku hoolduse või eestkoste all, asjade jaoks, mille eest vanemate või eestkostja hoolitsemine on takistatud, hooldaja. Ta saab hooldaja eriti vara valitsemiseks, mis ta pärandusena saab ja mis talle elavate vahel tasuta üle antakse, kui pärandaja või testamendi või pärimislepinguga või üleandja on üleandmisel määranud, et vanemad või eestkostja ei või seda vara valitseda.¹³⁷

2.2.5. Muud alused hoiumeetmete rakendamiseks kohtu algatusel

2008 PärS § 110 lg 1 p 5 võimaldab pärandvara hoiumeetmete rakendamist ka siis, kui esinevad muud seaduses sätestatud alused. Autori jaoks jäi arusaamatuks, kas selle punktiga viitab seadusandja 2008 PärS § 111 lg-s 5 sätestatud alusele, mis annab erialust pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks pärast pärandi vastuvõtmist, ehk sellisel juhul kui 2008 PärS § 110 lg 5 p 1-4 sätestatud alused ei pruugi esineda. Kui 2008 PärS § 110 lg 1 p 5 viitab just 2008 § 111 lg-s 5 sätestatud alusele, siis sellisel juhul ei ole tegemist alusega, mille esinemisel võiks kohus hoiumeetmeid enda algatusel rakendada, vaid kohus vajab selleks vastava avalduse esitamist.

1996 PärS § 111 lg 2 p 5 sätestab sellist juhtumit, kus pärandil lasuvad võlad võivad ületada pärandi suuruse.¹³⁸

¹³⁷ BGB § 1911 tõlge pärineb allikast: Saksa tsiviilseadustik. BGB. Tallinn: Juura 2001.

¹³⁸ HMKm 09.05.2008, 2-08-5031.

1940 TsSE § 573 p 5 kohaselt teeb kohus korraldusi pärandi hoiuks kui on kindlasti teada, et pärand on võlgadega üle koormatud ja usaldajate huvid on hädaohus ja p 6 alusel, kui pärandaja vara hulka on jäänud riigi või omavalitsuse rahasummasid, asju või pabereid; sel korral tarvitatakse hoiuabinõusid ainult nende rahasummade, asjade ja paberite suhtes.

Autor arvab, et 1996 PärS § 111 lg 2 p 5 on tuletatud 1940 TsSE § 573 p-st 5. Kui pärand on võlgadega üle koormatud, tekib oht, et pärandil lasuvad võlad võivad ületada pärandi suuruse. 2008 pärimisseaduses on loobutud 1996 PärS viidatud § 111 lg 2 punktis 5 nimetatud hoiumeetmete kohaldamise juhust (pärandil lasuvad võlad võivad ületada pärandvara suuruse). Nimetatud juhul peaks pärija ennast kaitsma inventuuri läbiviimisega. Pärandvara suhtes nõuet omavate isikute huvid on kaitstud neile 2008 PärS § 111 lg-s 3 antava võimaluse kaudu, taotleda hoiumeetmete kohaldamist tasuks juhul, kui nende kohaldamata jätmine võib ohustada nõuete rahuldamist pärandvara arvel. Kummalgi juhul pole vajadust ega õigustust kohtu omaalgatusliku sekkumise järele.¹³⁹

ENSV tsiviilkodeks ja VF tsiviilkodeks ei sätesta otseselt nende juhtumite ringi, mille esinemisel võib hoiumeetmeid rakendada. ENSV TsK § 560 lg 1 järgi võetakse meetmeid tarvitusele siis, kui see on vajalik lg-s 1 sätestatud isikute kaitseks. Antud paragrahvi lg 2 sätestab, et pärandvara hoidmine jätkub kuni pärandi vastuvõtmiseni kõigi pärijate poolt või kuni pärandi vastuvõtmiseks kindlaksmääratud tähtaja möödumiseni. VF TsK § 1171 lg 1 alusel rakendatakse meetmeid pärijate, annakusaajate ja teiste huvitatud isikute õiguste kaitseks. VF TsK § 1171 lg 4 1. lause kohaselt rakendatakse pärandi hoiu ja valitsemise meetmeid notari poolt arvestades pärandi olemust ja väärtust ning aega, mis on pärijatele vajalik, et pärandit valdama hakata, kuid mitte kauem kui 6 kuu möödumisel või VF TsK § 1154 p-des 2 ja 3 ja § 1156 p-s 2 sätestatud juhtudel mitte kauem kui 9 kuu möödumisel pärandi avanemisest alates. Testamenditäitja võib meetmeid teostada kuni testamendi täitmiseni. Üldistatult on pärandvara hoiumeetmete rakendamise eelduseks ENSV TsK § 560 ja VF TsK § 1171 alusel pärandi vastu võtmata jätmine, kuid see on mitte kauem, kui kindlaks määratud tähtaja jooksul. See on osaliselt sarnane 1996 ja 2008 pärimiseaduses ja 1940 tsiviilseadustiku eelnõus sätestatud alusega „ei ole teada, kas pärija on pärandi vastu võtnud“. Vastuvõtmata jätmine võiks juhtuda aga siis, kui pärija ei ole teada või kui pärija on piiratud teovõimega isik. Vähemalt ENSV TsK § 560 puhul peab pärandi vastuvõtmine

¹³⁹ Pärimisseaduse muutmise seaduse eelnõu 1073 SE I seletuskiri. Arvutivõrgus: http://www.riigikogu.ee/?op=emspain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=021430016 (01.04.2013).

toimuma kõigi pärijate poolt.¹⁴⁰ RNotS § 39 järgi olid kõik asutused, samuti elukohajärgne miilitsaorgan, majavalitsus ja ka elamu omanik kohustatud notarile ja täitevkomiteedele teatama surnud isikust järelejäänud vara olemasolust, mille pärijad ei olnud kohal, ja neile teadaolevad andmed eeldetavate pärijate elu- ja töökoha kohta. Nimetatud säte viitab sellele, et pärija kohalt puudumine ja eeldatava pärija elu- ja töökoha mitteteadmised võiksid samuti põhjustada pärandi hoiu rakendamise vajadust ENSV TsK § 560 alusel.

Käesoleva töö teksti üleskoormamise vältimiseks, on avalduse alusel pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks vajalikud erialused (2008 PärS § 111 lg-tes 3 -5 sätestatud alused ja teiste analüüsitud õigusaktide ja 1940 TsSE vastavad sätted) toodud töö allpeatüki 2.4.2.

Eesti kohtupraktika analüüs viimase 7,5 aasta eest näitab, et pärandvara hoiumeetmete rakendamisel viitab kohus enamik juhtudel sellele, et pärija ei ole teada. Analüüsitud perioodi jooksul rahuldas kohus hoiumeetmete rakendamist 98 korda. Nimelt 43/98 korda viitas kohus otseselt just sellele, et pärija ei ole teada. 27/98 korral põhjendatakse hoiumeetmete rakendamist otseselt sellega, et pärija ei võtnud pärandit vastu või ei ole teada, kas ta on pärandi vastuvõtnud. 3/98 korral määrati põhjusena eelkõige võlausaldajate nõuded, - „et vältida pärandvara võlgnevuste kasvamist ja seeläbi võlausaldajate huvide kahjustamist“¹⁴¹, „sest pärandil lasuvad võlad võivad ületada pärandi suuruse“.¹⁴² 14 korral ei täpsustanud kohus pärandvara hoiumeetmete rakendamise aluseid, samas 13 neist oli seatud seetõttu, et pärandvara koosseisus oleval korteriomandil lasuvad võlgnevused, mis pidevalt kasvavad. Lisaks on olemas 11 määrust, milles kohus viitas üheagselt mitmele pärandvara hoiumeetmete rakendamise aluele. Nende hulgas on näiteks, pärija ei viibi pärandvara asukohas ja pärandaja on teovõimetu ning tema üle eestkostet seatud ei ole;¹⁴³ ei ole teada kus viibivad pärijad ja kas pärijad või tema esindaja on pärandi vastu võtnud või sellest loobunud¹⁴⁴ ja ei ole teada kas on olemas ka teised pärijad¹⁴⁵; pärijad ei ole veel teada, ei ole teada, kas pärija või tema esindaja on pärandi vastu võtnud või sellest loobunud või pärandil lasuvad võlad võivad ületada pärandi suuruse;¹⁴⁶ ei ole teada, kas võimalikud pärijad on pärandi vastu võtnud ja võimalikud pärijad ei viibi pärandvara asukohas;¹⁴⁷ üks pärija loobus pärandi vastuvõtmisest

¹⁴⁰ B. Gassmann, E.Silvet. Mida peab teadma pärimisõigusest. Tallinn: Eesti Raamat 1977, lk 44.

¹⁴¹ VMKm 21.02.2011, 2-10-5322; VMKm 21.02.2011, 2-10-21375.

¹⁴² HMKm 09.05.2008, 2-08-5031.

¹⁴³ HMKm 19.11.2007, 2-07-22437; VMKm 22.02.2011, 2-10-65248.

¹⁴⁴ VMKm 14.04.2008, 2-08-7404; VMKm 09.03.2009, 2-08-72726; TMKm 07.01.2011, 2-10-34361.

¹⁴⁵ HMKm 21.06.2007, 2-07-18865.

¹⁴⁶ HMKm 18.08.2008, 2-08-15949.

¹⁴⁷ VMKm 07.09.2010, 2-09-56968.

ja teises pärijad on välismaal ehk ei viibi pärandvara asukohas;¹⁴⁸ pärija ei viibi pärandvara asukohas, tema tegelik viibimiskoht pole üldse teada, samas vajavad lahendamist pärandvaraks oleva korteriomandiga seonduvad küsimused, teised pärijad on pärandi vastuvõtnud, esinevad seega PärS §-s 110 lg 1 p 2 ning §-s 111 lg 3 ja 5;¹⁴⁹ ei ole teada pärija, pärija ei viibi pärandvara asukohas, ei ole algatatud pärimismenetlust ega ole pärija pärandit vastu võtnud.¹⁵⁰ Kõik eespool viidatud alused oli pärandvara hoiumeetmete rakendamise eelduseks kuni pärandi vastuvõtmiseni. Samas on olemas üks määrus, mille kohaselt rakendati hoiumeetmeid selle alusel, et ühelt poolt ei viibi üks kaaspärijatest pärandvara asukohas ja tema tegelik viibimiskoht pole üldse teada (2008 PärS § 110 lg 1 p 2) ja teiselt poolt vajavad lahendamist pärandvaraks oleva korteriomandiga seonduvad küsimused ning teised kaaspärijad, kes on pärandi juba vastu võtnud, aga ei saa ilma äraoleva kaaspärijata korterit müüa (2008 PärS § 111 lg 3 ja 5).¹⁵¹

2.3. Pärandvara hoiumeetmete rakendamise vajadus

2008 PärS § 110 lg 1 sõnastusest võib tekkida ettekujutus, et pärandvara hoiumeetmete rakendamise üle otsustamisel tuvastab kohus ainult eespool analüüsitud aluste olemasolu. Kuid selline ettekujutus on väär, kuna hoiumeetmeid rakendab kohus ainult juhul, kui see on otstarbekas ja huvitatud isiku õiguste kaitseks vajalik.¹⁵² 2013 eelnõus pakutav 2008 PärS § 110 lg 1 sõnastuse muutmine antud probleemi ei lahenda. 2013 eelnõus seletuskirja p-st 3 tuleneb vastupidine arvamus, et kohus peab alati, kui esineb kas või üks 2008 PärS § 110 lg-s 1 nimetatud asjaolu, rakendama pärandvara hoiumeetmeid ehk vajaduse olemasolule viidet ei ole.

Autor arwab, et 2008 pärimisseaduses võib täpsustada, millisel juhul on pärandi hoid 2008 PärS § 110 lg-st 1 tulenevatel alustel vajalik. Näiteks, 1996 PärS § 111 lg-s 2 täpsustatakse, et pärandvara hoiumeetmete rakendamine kohtu algatusel toimub huvitatud isikute kaitseks. 1996 PärS § 111 lg-s 3 on samuti sätestatud, et kohus võib keelduda hoiumeetmetest, kui kulutused ilmselt ei vasta pärandvara suurusele, samuti kui meetmeid ei ole vaja huvitatud isiku õiguste tagamiseks. Seega kaalub kohus hoiumeetmete rakendamisel kulutuste vastavust

¹⁴⁸ HMKm 27.05.2010, 2-10-17988.

¹⁴⁹ TMK 19.06.2012, 2-12-16885.

¹⁵⁰ HMKm 25.10.2011, 2-11-36243.

¹⁵¹ TMK 19.06.2012, 2-12-16885.

¹⁵² I.Mahhov. Pärimise käik uue pärimisseaduse eelnõus. – Juridica 1995, nr 7, lk 288.

ja, mis on eriti oluline, ka meetmete vajadust.¹⁵³ See, et meetmed peavad huvitatud isiku õiguste tagamiseks olema vajalikud, viitab sellele, et pärandi hoiu rakendamine peab toimuma otstarbekohaselt. Ka 2008 pärimisseaduses võiks olla sarnane viide. Kuid siin ei sobi mõistet „huvitatud isiku kaitseks“, kuna 2008 pärimisseadus ei kasuta enam sõnaühendit „huvitatud isik“. Omalt poolt pakub autor 2008 PärS § 110 lg 1 sellist sõnastamist:

„§ 110 Hoiumeetmed:

- (1) Pärast pärandaja surma võib kohus vajaduse korral rakendada pärandvara hoiumeetmeid, kui [...].“

Arvestades 2013 eelnõu § 1 p-s 2 sätestatut, võib 2008 PärS § 110 lg 1 sõnastada järgmiselt:

„§ 110 Hoiumeetmed:

- (1) Pärast pärandaja surma peab kohus vajaduse korral rakendama pärandvara hoiumeetmeid, kui [...].“

Sõnade „vajaduse korral“ teksti lisamine rõhutab, et pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks peab tekkima vajadus. Sellist vajadust peab kohus tuvastama ja põhjendama. Kui on teada põhjus, miks hoiumeetmed rakendatakse, siis sellest tuleneb ka eesmärk, mida rakendamisega saavutada soovitakse. Ainult sellisel korral saab öelda, et pärandvara hoiumeetmete rakendamine on otstarbekohane ja vajalik. Näiteks, ei tarvitse mõnikord rakendada hoiumeetmeid registreeritava vara suhtes, vaatamata sellele, et pärijaid ei ole kohal või nad ei ole teada. Nii ei saa kinnistusraamatusse pärandaja nimele registreeritud maatükki niikuinii keegi võõrandada enne, kui pärijad on välja ilmunud, oma õigused vormistanud ja kinnistusregistrisse kantud.¹⁵⁴

Eespool pakutud 2008 PärS § 110 lg 1 sõnastamine sarnaneb BGB §-s 1960 sätestatuga. BGB § 1960 1. lause järgi peab pärandikohus kuni pärandi vastuvõtmiseni võtma tarvitusele pärandi hoiumeetmed, kui selleks on vajadus. Saanud teada pärandaja surmast, peab pärandikohus ametlikult kontrollima ka pärandvara hoiumeetmete rakendamise eelduseid¹⁵⁵ ja eelduste olemasolul tuvastama pärandi hoiu vajadust.

See, et pärandvara hoiumeetmete rakendamisel tuleb kaaluda selle vajadust, tuleneb ka 2008 PärS § 111 lg-st 6: riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus, notar ning kohtutäitur on kohustatud teatama kohtule neile teatavaks saanud hoiumeetmete rakendamise vajadusest. Mida siin

¹⁵³ E. Silvet, I. Mahhov. Kuidas pärida ja pärandada. Tallinn: Juura 1997, lk 57.

¹⁵⁴ E. Silvet, I. Mahhov. Kuidas pärida ja pärandada. Tallinn: Juura 1997, lk 57.

¹⁵⁵ D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 93. - F. J. Säcker, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München : Beck 2010.

peetakse „rakendamise vajaduse“ all? Kas tõesti vajadust, nagu seda kaalub pärandikohus Saksamaal, või ikkagi lihtsalt 2008 PärS § 110 lg-s 1 ja § 111 lg-s 3, 4, 5 sätestatud alused? Näiteks, kohtuasjas nr 2-10-47357 oli menetlus algatatud notari teate alusel. Notari arvamusel oli otstarbekas rakendada pärandvara hoiumeetmeid alljärgnevatel põhjustel: 1) ükski pärima õigustatud isikutest ei ole veel pärandit vastu võtnud, kusjuures üks neist, pärandaja abikaasa, viibib hetkel Venemaal ja on tõenäoliselt kuulutatud tagasiotsitavaks Venemaa uurimisorganite poolt, teine pärima õigustatud isik kuritarvitab alkoholi ja ei ole seetõttu võimeline lahendama kõiki pärimisega seotud küsimusi; 2) pärandaja tegeles aktiivse majandustegevusega, tal olid pika- ja lühiajalised kohustused pankade ja teiste isikute ees ning nende kohustuste täitmata jätmine võib kahjustada võlausaldajate ja pärijate huvisid. Antud näites ei viita notar lihtsalt 2008 PärS § 110 lg-s 1 sätestatud aluste olemasolule (pärandi vastuvõtmine on ebakindel, pärija ei viibi pärandvara asukohas, ühe pärija otsustusvõimetus). Notar seletab, millised probleemid on seoses sellega esile kerkinud ja viitab ka võlausaldajate ja pärijate huvide võimalikule kahjustamisele. Eeltoodust lähtudes võib eeldada, et sõnade „rakendamise vajadus“ all tuleb pidada just põhjendatud vajadust.

Saksa õiguskirjanduses on toodud erinevad pärandvara hoiumeetmete rakendamise vajaduse näited. Vajadus hoiumeetmete rakendamise järele puudub siis, kui esialgne pärija, kaaspärija või pärimispretendent, abikaasa, vanemad või järeltulev põlv on olemas ja valitsevad pärandit heaperemehelikult. Sellest tuleneb, et isegi vaatamata sellele, et pärand on vastuvõtmata, võib puududa vajadust hoiumeetmete rakendamise järele, kui pärandit heaperemehelikult valitsetakse. Samuti puudub vajadus ka siis, kui pärandi kiirvalitsemist vajavaid asju juba teostatakse volitatud isiku poolt. Kui pärandaja andis üldvolikirja, siis võib tekkida vajadus pärandvara hoiumeetmete järele. Kui pärija on alaelaline ja tema vanemad on surnud, ei tähenda see automaatselt, et on olemas vajadus, kuna eestkostja määramine lahendab sellist olukorda. Ainult siis, kui eestkostja määramisega venitatakse, võib tekkida vajadus hoiumeetmete rakendamise järele. Kui on määratud testamenditäitja, siis vajadust samuti ei ole, v.a. siis, kui on kahtlused testamenditäitja usalduväärsuses või kui ta ei ole veel hakanud testamenti täitma.¹⁵⁶ Kui pärandvara valitsemine on raskendatud ja valitsemise mahu ja viisi tõttu ei saa volitatud isik seega hakkama saada, siis ikkagi tekib vajadus hoiumeetmeid

¹⁵⁶ D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 19-20. - F. J. Sacker, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München : Beck 2010; v. Staudinger, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin : Sellier de Gruyter 2011, § 1960, äärenr 13-14; S. Scherer. Münchener Anwaltshandbuch Erbrecht. 3. Aufl. München: Beck 2010, § 1960, äärenr 10; K.-H. Gursky. Erbrecht. 6. Aufl. Heidelberg, München, Landsberg, Frochen, Hamburg: C.F.Müller 2010, lk 64.

rakendada.¹⁵⁷ Kui ilma pärandikohtu sekkumiseta on pärandvara ohu all, siis vajadus eksisteerib. Siinjuures on oluline, et meetme kasutamise asjakohasus analüüsitakse lähtuvalt pärija huvist, et pärandvara oleks hoiu ja valitsemise all. Pärandi võlausaldajate huvid ei mängi siin mingit rolli.¹⁵⁸

Autori arvates sobivad eeltoodud näited enamasti ka Eesti pärandi hoiu kontekstis. Autor nõustub eeltooduga, kuid tuleb meeles pidada, et võrreldes BGB § 1960 alusel toimuva pärandi hoiuga näeb Eesti pärandi hoid oma eesmärgina ka võlausaldajate kaitset. Seega peab kohus pärandvara hoiumeetmete rakendamist otsustades arvestama ka võlausaldajate huvidega, eelkõige siis, kui hoiumeetmete rakendamine toimus just võlausaldaja avaldusel.

Saksa kirjanduses täpsustatakse, et mõnedel juhtudel võib piisata ka pärandikohtu poolsest korraldusest. Näiteks kui pärandja sureb ära ja tema naabrid tellivad matuseid. Matusebüroo sooviks esitada arve oma teenuste eest. Selleks võiks pärandikohus määrata hooldaja. Kuid on võimalus, et pärandikohus võimaldab ise arve maksmist pärandaja kontrol oleva raha alusel.¹⁵⁹ Antud näide ei sobi aga Eesti kohtute suhtes. Kohus ei tegele ise pärandvara valitsemisega, kui selleks tekib vajadus. Isegi väikese valitsemise ülesande teostamiseks nimetatakse hooldaja. Kui on vaja teha konkreetset ülesannet, siis võib kohus määrata hooldaja konkreetse korralduse tegemiseks. Samas võib piisata ka sellisest hoiumeetme rakendamisest, mis tuleneb 2008 PärS § 110 lg 2 p-st 2 – hagi tagamise abinõude rakendamine.

Lisaks sellele tekib autoril pärandvara hoiumeetmete rakendamise vajaduse kaalumisel küsimus, kuivõrd kiiresti pärast pärandaja surma võib pärandvara hoiumeetmeid rakendada? Kas võib olla õigustatud see, et hoiumeetmete rakendamise avaldus/teade hoiumeetmete rakendamise vajadusest esitatakse kohe pärandi avanemisega samal päeval või mõne päeva möödumisel? Selleks, et rakendada hoiumeetmeid, peavad esinema 2008 PärS §§-s 110 ja 111 sätestatud alused. Selliste olemasolude tuvastamiseks tuleb kohtul läbi viia menetlus, esitada päringud jne. Tulemus aga ei pruugi olla positiivne ja võib osutuda, et hoiumeetmete rakendamise eeldused ja vajadus puudusid algusest peale ja kohtu töö oli mõttetu. Selliste olukordade vältimiseks peab kohtule esitatav teade või taotlus olema piisavalt põhjendatud ja selles taotletavad asjaolud peavad olema tõepärased vähemalt teate või taotluse esitamise momendiks ja tuginema tõestatavatele andmetele. Autor arvab, et sellisel juhul puudub vajadus ajalise piirangu seadmise järele. Seda enam võib selline ajaline piirang olla

¹⁵⁷ J. Damrau. Praxiskommentar Erbrecht. 2.Aufl. Bonn: Zerb 2011, § 1960, äärenr 14.

¹⁵⁸ S. Scherer. Münchener Anwaltshandbuch Erbrecht. 3.Aufl. München: Beck 2010, § 1960, äärenr 9.

¹⁵⁹ Zimmermann, W. Erbschein und Erbscheinsverfahren. Berlin: Erich Schmidt 2004, äärenr 25.

põhjendamatu ja pärandi hoiu eesmärgiga vastuolus siis, kui tekib vajadus vältimatu hoiumeetmete rakendamise järele ja igasugune viivitamine võib olukorda kahjustada.

Kohtupraktika analüüs näitab, et enamikel juhtudel kohus nii viitab 1996 PärS § 111 lg-s 2/ 2008 PärS § 110 lg-s sätestatud alusele kui ka annalüüsib miks meetmete rakendamine on sellise aluse esinemisel vajalik ehk miks meetmete rakendamine on põhjendatud. Kohtumääruses põhjendatakse, miks pärandvara hoiumeetmete rakendamise eesmärk ei ole saavutatav ilma pärandi hoiuta. Näiteks kui võlausaldaja väidab, et pärand ei ole pärija poolt vastu võetud, kuid samas tema nõudeid täidetakse korrapäraselt, siis ei pruugi pärandi hoiu järele vajadust tekkida vaatamata seadusest tuleneva aluse olemasolule. Samas kui pärast pärandaja surma jääb pärandvara ilma heaperemeheliku valitsemiseta ja sellega seatakse ohtu võlausaldaja huve, kuna peremehetu korter kogub pidevalt võlgnevusi ja keegi neid välja ei maksa, siis saab rääkida põhjendatud vajadusest rakendada hoiumeetmeid.¹⁶⁰ Seega peavad hoiumeetmete rakendamiseks vajalikud alused põhjustama neid probleeme, mille lahendamiseks pärandi hoiu instituut on ette nähtud. Näiteks, võib kaasomanikel olla õigustatud huvi korteriomandite seadmiseks ja korteriühistu moodustamiseks, kuid kuna surnud pärandaja kaasomandi ei ole keegi pärijatest vastu võtnud, siis on kaasomanike huvide realiseerimine takistatud ja pärandi hoid on sobiv selle probleemi lahendamiseks.¹⁶¹ Teisi sõnu, peavad pärijate, võlausaldajate või muude isikute huvide aluste esinemisel sattuma ohtu või juba olema ohus ja ainult pärandi hoiu rakendamine saab seda lõpetada.

Kohtupraktika vastab autori poolt eespool pakutud 2008 PärS § 110 lg 1 sõnastuse muudatusele, mille kohaselt võib kohus vajadusel hoiumeetmeid rakendada. Seega ei pruugi pakutav muudatus tuua kaasa erilist mõju kohtu senisele praktikale, vaid see on oluline õigusselguse põhimõtte seisukohast, et antud sätet rakendaval isikul ei tekiks vale mulje selle tegelikust sisust.

Autor leidis ühe kohtumääruse, kus kohus põhjendas pärandvara hoiumeetmete rakendamise avalduse rahuldamata jätmist sellega, et puudus vajadus hoiumeetmete rakendamiseks. Nimelt oli kohus seisukohal, et vaidlusaluse korteriomandi (koos selles asuvate esemetega) valitsemine ja seeläbi ka selle säilimine on tegelikkuses tagatud ka ilma kohtu poolt hoiumeetmete rakendamiseta. Puudutatud isik valdab vaidlusalust korteriomandit, tasudes korteriühistule hooldus- ja kommunaalkulusid. Kohtul puudub alus eeldada puudutatud isiku

¹⁶⁰ VMKm 09.02.2006, 2-05-2179; VMKm 18.02.2008, 2-08-1740; VMKm 07.04.2008, 2-06-36941; VMK 29.04.2008, 2-08-7553; VMKm 29.10.2009, 2-09-10873; VMKm 22.06.2010, 2-10-8143.

¹⁶¹ HMKm 03.06.2008, 2-07-24031/2; HMKm 08.10.2008, 2-06-15534.

poolt endale võetud õiguste/kohustuste kuritarvitamist. Lisaks on kohus testamendi kehtivuse vaidluses rakendanud hagi tagamise abinõud, millega on tagatud olukord, et puudutatud isikul puudub võimalus vaidlusalust vara käsutada.¹⁶²

Enamik lahendeid ikkagi sisaldvad põhjusena vaid seda, et ühel või teisel põhjusel langesid lahendi tegemise päevaks hoiumeetmete rakendamise alused ära – kas sellel põhjusel, et pärijaks sai KOV¹⁶³ või seetõttu, et kohus tuvastas, et pärandi vastuvõtmine ikkagi toimus.¹⁶⁴

2.4. Pärandvara hoiumeetmete rakendamise algatamine

2.4.1. Algatamiseks õigustatud isikute määratlemine

Kohus otsustab hoiumeetmete rakendamise üle hagita menetluses (TsMS § 475 lg 1 p 9). 2008 PärS § 111 p 2-5 alusel võib kohus sellise hagita menetluse algatada nii oma algatusel kui ka kohtule esitatud vastava sisuga avalduse alusel.

Hoiumeetmete rakendamise algatamisel tuleb eelkõige teada, mis seadus rakendamisele tuleb, kuna sellest sõltub, milliste õigusnormide alusel tuleb hoiumeetmete rakendamist otsustada. Selleks tuleb pärandvara hoiumeetmete õigusnormide rakendamisel täpselt piiritleda materiaal- ja menetlusnormid. 2008 PärS § 180 on tekitanud selle osas palju raskusi. Kuigi kehtis üldine põhimõte, mille kohaselt menetlust viiakse läbi kehtiva menetlusõiguse kohaselt, kohaldades samas õigussuhte tekkimise ajal kehtinud materiaaõigust, tekitas materiaal- ja menetlusõiguse eristamine 2008 pärimisseadusel alusel küsimusi. 2008 PärS § 180 sõnastus, mille kohaselt „pärimisele“ kohaldatakse pärandi avanemise ajal kehtinud seadust, ei olnud selle küsimuse lahendamiseks piisav.¹⁶⁵ 2008 PärS (alates 01.07.2010.a. redaktsioon) §-s 180 on selgelt sätestatud, et mõistet „pärimine“ tuleb tõlgendada samas tähenduses ja ulatuses, nagu rahvusvahelise eraõiguse seaduse¹⁶⁶ §-s 26. See tähendab, et pärandi avanemise ajal kehtinud õigus määrab ära viimse tahteavalduse liigid ja toime, pärimisvõime ja pärimiskõlbmatuse, pärandi ulatuse, pärijate ringi ja nendevahelised suhted ning vastutuse

¹⁶² HMKm 18.08.2006, 2-06-12310.

¹⁶³ VMKm 23.09.2010, 2-10-22757; VMKm 13.06.2011, 2-10-57626.

¹⁶⁴ VMKm 19.01.2011, 2-10-49476; VMKm 25.10.2010, 2-10-47354; VMKm 19.12.2008, 2-08-1754.

¹⁶⁵ Kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (725 SE III) seletuskiri koos lisadega. Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/rtf&file_id=985738&file_name=Kinnistusraamatuseaduse_jt_seletuskiri_\(728\).rtf&file_size=549262&mnsensk=725+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/rtf&file_id=985738&file_name=Kinnistusraamatuseaduse_jt_seletuskiri_(728).rtf&file_size=549262&mnsensk=725+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

¹⁶⁶ Rahvusvahelise eraõiguse seadus. - RT I 2002, 35, 217 ... RT I 2009, 59, 385.

pärandaja võlgade eest. Muudes küsimustes kohaldub kehtiv pärimisseadus.¹⁶⁷ Seega REÕS §-s 26 ei ole mainitud pärandi hoiumeetmeid, järelkult 2008 PärS §§ 110-115 on menetlusnormid.

Võib juhtuda, et hoiumeetmete rakendamisel tuleb kohtul teha valik nii õigusakti kui ka selle õige redaktsiooni suhtes. Õigusaktidest on valida ENSV tsiviilkodeks, 1996 ja 2008 pärimisseadust. Näiteks, kui pärandi avanemine toimus enne 1996 pärimisseaduse jõustumist ja pärandvara hoiumeetmete rakendamine toimus juba pärast, siis kohaldatakse hoiumeetmete rakendamisel mitte ENSV tsiviilkodeksit, vaid 1996 pärimisseadust.¹⁶⁸ Ka võib konkureerida 1996 ja 2008 pärimisseadus. 2008 pärimisseadus oli muudetud 01.07.2010 redaktsiooniga, mis võib samuti põhjustada erinevusi pärandi avanemise ajal ja hoiumeetmete rakendamisel kohaldatavas seaduses. Pärast 1996 pärimisseaduse jõustumist jäi laias ulatuses paralleelselt rakendusse ENSV tsiviilkodeks ning üksikutel juhtudel isegi, sõltuvalt pärandi avanemise ajast, varasemad aktid, nagu Vene NFSV tsiviilkoodeks (enne 1965. aastat lõpuni lahendamata jäänud pärimisasjades) ning BES (enne sõda lahendamata jäänud pärimisasjades).¹⁶⁹

Eesti kohtupraktika analüüs näitab, et enamikel juhtudel ei teki kohtul pärandvara hoiumeetmete rakendamisel probleeme menetlus- ja materiaalnormide piiritlemisel. Järgitakse põhimõtet, et pärandvara hoiumeetmete rakendamise õigusnormidele, kui menetlusnormidele kohaldatakse pärandvara hoiumeetmete rakendamisel kehtivat seadust. Mõned kohtunikud kirjutavad otse, mis seadust kohaldatakse ja millega sellist valikut põhjendatakse. Näiteks, on kasutusel selline põhjendus: „Alates 01.01.2009 kehtiv pärimisseaduse 6. peatükk sätestab pärimise käigu, mille puhul on tegemist menetlusnormidega, ning seega tuleb pärimise hoiumeetmete rakendamisel kohaldada kehtivaid menetlusnorme, muus osas kohaldub pärandaja surma ajal kehtinud pärimisseadus“.¹⁷⁰ On olemas ka selline viide: "Alates 01.01.2009 kehtiva PärS § 110 lg 1 lähtudes [...]“¹⁷¹ ja ka selline sõnastus: „Pärandi hoiumeetmete rakendamisel tuleb kohaldada alates 01.01.2009 kehtiva Pärimisseaduse 6. peatükis sätestatud“.¹⁷² Mõned ei viita üldse sellele, millist seadust kohaldatakse ja ainult

¹⁶⁷ Kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (725 SE III) seletuskiri koos lisadega. Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/rtf&file_id=985738&file_name=Kinnistusraamatuseaduse_jt_seletuskiri_\(728\).rtf&file_size=549262&mnsensk=725+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/rtf&file_id=985738&file_name=Kinnistusraamatuseaduse_jt_seletuskiri_(728).rtf&file_size=549262&mnsensk=725+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

¹⁶⁸ HMKm 03.06.2008, 2-07-24031 (pärand avanes 08.04.1995.a., hoiumeetmeid rakendati 1996 PärS alusel).

¹⁶⁹ I. Mahhov. Pärimise käik uues pärimisseaduse eelnõus. – Juridica 1995, nr 7, lk 292.

¹⁷⁰ VMKm 19.11.2009, 2-09-48808; HMKm 25.10.2011, 2-11-36243; PMKm 2-10-15600 (30.04.2010).

¹⁷¹ VMKm 21.02.2011, 2-10-5322; VMKm 21.02.2011, 2-10-21375.

¹⁷² VMKm 13.04.2011, 2-10-49682.

kohtulahendis toodud paragrahvide analüüs võimaldab lugejal kohaldatavat seadust kindlaks teha. Näiteks ühes kohtuasjas kohaldas kohus 1996 pärimisseadust. Pärand avanes 08.06.2001 ja määrus tehti 06.03.2009. Kuigi pärandvara hoiumeetmete rakendamisel kehtis juba 2008 pärimisseadus, rakendati pärandi hoiu suhtes 1996 pärimisseadust. Sellele viitab see, et 2008 PärS § 112 lg 1 kohaselt oleks nimetatud kohtutäitur, kuna pärandvara hoiumeetmeks on pärandvara valitsemise korraldamine. Samuti viitab kohus ka 1996 PärS § 112 lg-le 2, mille järgi kohus nimetab hooldajaks pärandist huvitatud isiku, huvitatud isiku poolt soovitatud isiku või muu isiku. 2008 PärS § 112 lg 2 alusel hooldajaks võib olla isik, kes saab pärandvara nõuetekohaselt valitseda ja kes on sobiv hooldaja kohustusi täitma.¹⁷³ Umbes 2,5 aasta pärast tehti 29.08.2011 samas kohtuasjas teise määruse, millega kohus lõpetas pärandvara hoiumeetmete rakendamise. Ka sellel juhul viitas kohus sellele, et 2008 PärS § 180 kohaselt kohaldatakse pärimisele pärandi avanemise ajal kehtinud õigust, kui selle rakendussätetest ei tulene teisiti. Seega kohaldas kohus jälle pärandi avanemise ajal (08.06.2001.a) kehtinud 1996 PärS § 112 lg 6.¹⁷⁴

Eeltoodud näide viitab sellele, et kahjuks tekib kohtunike seas mõnikord siamaani pärandvara hoiumeetmete rakendamisel ebaselgus kohaldatava seaduse suhtes. On olemas neid, kes, rakendades pärandvara hoiumeetmeid, kohaldavad kuni 31.12.2008 kehtinud pärimisseadust, kuigi hoiumeetmete rakendamise menetlus on tervikuna toimunud pärast selle seaduse kehtivuse lõppemist.¹⁷⁵ Võib-olla on probleem selles, et sellistel juhtudel ei pööra kohtunik tähelepanu 2008 PärS 01.07.2010 redaktsiooni § 180 2. lausele ja põhjendab oma valikut ainult 1. lauses sätestatuga: „pärimisele kohaldatakse pärandi avanemise ajal kehtinud õigust, kui käesoleva seaduse rakendussätetest ei tulene teisiti“. Eriti huvitavad on kaks määrust, kus kohus kohaldas pärandi hoiu kohta samaaegselt nii 1996 kui ka 2008 pärimisseaduse. Nimelt kohaldas kohus pärandi hooldaja määramiseks 1996 PärS, kuid inventuuri tegemiseks kohtutäituri nimetamist põhjendati 2008 PärS § 112 lg-st 1 tuleneva regulatsiooniga.¹⁷⁶

Hoiumeetmete rakendamisel ja algatamisõigust omava isiku määratlemiseks lähtub kohus lisaks pärimisseadusele ka tsiviilkohtumnetluse seadustikus sätestatud regulatsioonist. Autor

¹⁷³ VMKm 06.03.2009, 2-04-797/7.

¹⁷⁴ VMKm 29.08.2011, 2-04-797/12.

¹⁷⁵ TMKm 13.01.2009, 2-08-88095; VMKm 06.03.2009, 2-04-797/7; VMKm 12.06.2009, 2-09-16448; VMK 29.10.2009, 2-09-10873; VMKm 29.10.2009, 2-09-10873 ; VMKm 08.12.2009, 2-08-59421; HMKm 21.12.2009, 2-08-60120; VMKm 21.12.2009, 2-08-60120; VMKm 28.12.2009, 2-09-12067; VMKm 30.06.2010, 2-10-8144; TMK 04.03.2011, 2-10-44351; VMKm 13.04.2011, 2-10-49682; VMKm 09.05.2011, 2-11-11266; VMKm 05.07.2011, 2-10-12654/10; VMKm 29.08.2011, 2-04-797/12.

¹⁷⁶ VMK 29.10.2009, 2-09-10873; TMK 04.03.2011, 2-10-44351.

arvab, et 2005 TsMS §§-s 584-590 hoiumeetmete rakendamise kohta sätestatud võiks veidi muuta. Näiteks peab 2005 TsMSi regulatsioonist olema arusaadav, et hoiumeetmete rakendamine on võimalik nii kohtu omaalgatusel kui ka avalduse esitamisel. Just sellise põhimõtte sätestamine, kuid mitte tagatise tasumise kohustus, peaks paiknema 57. peatüki esimeses paragrahvis. Ka võib lisada TsMS 57. peatükki sellise paragrahvi, mis sätestaks pärandvara hoiumeetmete aluseid, nagu see on 2008 PärS § 110 lg-s 1 sätestatud. TsMS 57. peatükk võiks vähemalt sisaldada viidet 2008 PärS § 110 lg-s toodud pärandvara hoiumeetmete rakendamise alustele. Hoiumeetmete nimetamine on autori arvates samuti asjakohane. Sarnaselt 1998 TsMS § 281 lg-s 2 ja 3 sätestatuga võiks ka 2005 TsMS sisaldada viidet avalduse sisule. Võib täpsustada, et avalduses märgitakse pärandvara koosseisu ja asukohta ning põhjendust, miks pärandvara hoiumeetmete rakendamine on vajalik, samuti, millise vara suhtes ja millise hoiumeetme rakendamist soovitakse ning hooldaja määramiseks tuleb avalduses märkida, kelle nimetamist hooldajaks soovitakse.

Samuti ei lange TsMS § 584 lg 1 kokku 2008 PärS § 115 lg-ga 2. TsMS § 584 lg 1 sõnastamine viitab sellele, et kohus võib nõuda tagatise maksmist juba enne pärandvara hoiumeetmete rakendamist. Kuid 2008 PärS § 115 lg-st 2 tuleneb, et kohus lõpetab pärandvara valitsemise juhul, kui pärandvara ei ole piisav valitsemisega seotud kulutuste hüvitamiseks ja kohtu poolt määratud tähtaja jooksul ei tasuta kohtu deposiidi summat, mis eelduslikult vastab valitsemise käigus tekkivatele kulutustele. Erinevus seisneb ka selles, et TsMS § 584 lg 1 räägib pärandvara hoiumeetmetest üldiselt, aga 2008 PärS § 115 lg 2 ainult pärandvara valitsemisega seotud kulutustest. Selline erinevus tekkis seetõttu, et muudeti 1996 PärS § 111 lg 3 ja 2008 PärS § 115 lg-s 2 sätestati seda teisiti, kuid TsMS § 584 lg 1 jäid kehtima muutmata kujul. 2008 pärimisseaduse eelnõu seletuskirjas leiti, et kulutuste küsimus tekib eelkõige pärandvara valitsemise puhul, hagi tagamise abinõu kohaldamise juhul on tekkivad kulud suhteliselt väikesed, nende kandmist reguleerib tsiviilkohtumenetluse seadustik. Seetõttu kehtib 1996 PärS § 111 lg-s 3 sätestatud põhimõte edaspidi üksnes pärandvara valitsemise korral.¹⁷⁷ Autor arvab, et arusaamatuste vältimiseks tuleb regulatsiooni ühtlustada. Järelikult võiks pärandvara hoiumeetmete rakendamise menetlus olla tsiviilkohtumenetluse seadustikus täpsemalt formuleeritud. Kohus ei pea hoiumeetmete rakendamise kohta määruse tegemisel pärimisseaduses sätestatud regulatsiooni iga kord läbi vaatama ja nimetatud seaduste teineteisele vastavust üle kontrollima.

¹⁷⁷ 2008.a pärimisseaduse eelnõu seletuskiri (56 SE III). Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri\(56\).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri(56).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

Seejuures võib uurida kuivõrd 1998 ja 2005 TsMSis pärandi hoiu kohta sätestatu vastas 1996 pärimisseadusele. 1998 TsMS § 281 lg 1 viitab ainult kohtule esitatavale taotlusele. 1998 TsMS 39. peatükis ei ole ühtegi normi, mis reguleeriks meetmete rakendamist kohtu algatusel. Ka on huvitav tsiviilkohtumenetluse seadustiku eelnõu 1086 SE, mis pärineb 04.06.2002.a. Tegemist on muudatuste ettepanekuga, mis jäi isegi läbi lugemata. Selle eelnõu § 613 lg sätestab, et kohus rakendab pärandvara hoiumeetmeid üksnes avalduse alusel. Eelnõu seletuskirjas on pärandvara hoiumeetmete rakendamise kohta kirjutatud, et eelnõus ei ole sisuliselt muudetud kehtiva seadustiku sätteid.¹⁷⁸ See on vähemalt kummaline, kuna selline muudatus on vastuolus 1996 PärS § 111 lg-s 2 sätestatud kohtualgatusõigusega. 1998 TsMS § 281 küll ei viita otseselt kohtualgatusõigusele, kuid samas seda ei välista. Kuid muudatuse ettepaneku järgi selline õigus võetakse kohtult ära. Kui võrrelda 1998 TsMS ja 2005 TsMS, siis viimane vastab rohkem 1996 ja 2008 PärS §§-s 110 ja 111 sätestatud regulatsioonile. Nimelt on tsiviilkohtumenetluse seadustiku regulatsiooni selles osas kardinaalselt muudetud alates 2005. a. 2005 TsMS § 584 lg 1 ja § 585 räägivad nii avalduse esitajast kui ka isikust, kelle huvides pärandi hoiumeetmeid rakendatakse. See vastab 2008 pärimisseaduse põhimõttele, et hoiumeetmete rakendamine toimub nii avalduse alusel kui ka kohtu omaalgatusel isikute huvides.

2.4.2. Hoiumeetmete rakendamine kohtu oma algatusel

2008 PärS § 111 lg-s 2 eeldatakse, et kohus kohaldab pärandvara hoiumeetmeid oma algatusel. Meetmete rakendamiseks piisab vähemalt ühe 2008 PärS § 110 lg-s 1 nimetatud eelduste olemasolust. 1996 PärS § 111 lg 2 kohaselt „Kohus rakendab huvitatud isikute õiguste kaitseks oma algatusel pärandvara hoiumeetmeid, kui [...]“. 1940 TsSE § 573 järgi „Kohus peab oma algatusel tegema korraldused pärandi hoiuks, kui [...]“. Järelikult sisaldavad nii 1996 pärimisseadus kui ka 1940 tsiviilseadustiku eelnõu ka kohtu algatusõigust. Hoiumeetmeid algatatakse kohtu initsiatiivil siis, kui tekivad vastavalt 1996 PärS § 111 lg-s 2 ja 1940 TsSE §-s 573 sätestatud alused. Selles mõttes on see sarnane 2008 PärS § 110 lg-st 1 ja § 111 lg-st 2 tuleneva kohtu omaalgatusõigusega. Saksa pärandikohus rakendab pärandvara

¹⁷⁸ Tsiviilkohtumenetluse seadustiku eelnõu seletuskiri (1086 SE I). Arvutivõrgus: http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=021550029 (27.02.2013).

hoiumeetmeid ainult oma algatusel.¹⁷⁹ Nimetatud eeldused analüüsib autor eespool käesoleva töö punktis 2.2.

Kuigi Eesti NSV TsK § 560 ja VF TsK § 1171 alusel ei ole pärandvara hoiumeetmete rakendamine kohtu pädevuses, toob autor nimetatud õigusaktide vastava regultsiooni võrdluseks ära. RNotS § 36 alusel võtab notariaalkontori või täitevkomitee ametiisik oma algatusel pärandi avanemis kohas tarvitusele abinõud pärandvara hoidmiseks, kui see on vajalik pärijate, annakusaajate, kreditoride või riigi huvides. VF alused § 64 alusel rakendab notar oma algatusel pärandvara hoidmise meetmeid juhul, kui see on vajalik pärijate, annakusaajate, võlausaldajate või riigi huvides. VF TsK § 1171 alusel saab meetmeid oma algatusel rakendada ka testamenditäitja. Ei ENSV TsK ega VF TsK ei sätesta muid aluseid hoiumeetmete rakendamiseks, kuid rõhutab, et hoiumeetmete rakendamine on võimalik ainult kuni pärandi vastuvõtmiseni või kindlaks määratud tähtaja möödumiseni.

Kohtu algatusõigus tähendab seda, et hoiumeetmete rakendamiseks ei vaja kohus avaldust, vaid alustab menetlust ise. Kohtul on laialdane initsiatiiviõigus ja kohustus toiminguteks *ex officio* – näiteks asjades, kus protsessiosalised ei ole algselt üldse teada.¹⁸⁰ Hoiumeetmete rakendamine kohtu algatusel on just selline asi, kuna avaldajat ei ole ja esialgselt ei ole teada ka isik, kelle huvides rakendamine toimub. Kohus peab vaid teada saama hoiumeetmete rakendamise vajadusest. Selleks võib igaüks esitada kohtule teate. Kohtualgatusõigus on eriti oluline siis, kui keegi pärandvara hoiumeetmete rakendamist ei taotle, kuid rakendamise vajadus on olemas ja kohus sellest teab. Juhul, kui kohtul selline õigus puuduks, sõltuks pärandi hoid pigem avalduse esitamisest kui vajaduse olemasolust. U. Liin, kommenteerides 2008 pärimisseaduse muudatusi, leidis, et kohtule oma algatusel hoiumeetmete rakendamise õiguse jätmine on äärmiselt oluline. Tema arvates on 2008 pärimisseaduses pärandvara hoiumeetmete rakendamise taotluse esitajate ring oluliselt kitsendatud.¹⁸¹ Seega kohtu võimalus rakendada hoiumeetmeid oma algatusel vähendab nimetatud piirangu võimalikke negatiivseid tagajärgi, kuna teate esitajale piiranguid ei ole. Samas võimaldab see kohtul huvitatud isikute poolt nõutud ühe hoiumeetme rakendamisest keeldumise korral rakendada mõnda teist, sobivamat hoiumeedet.¹⁸²

¹⁷⁹ Nimetatud eeldused on analüüsitud käesoleva töö allpeatükis 2.2.

¹⁸⁰ I. Mahhov. Pärimise käik uues pärimisseaduses. – *Juridica* 1995, lk 288.

¹⁸¹ U. Liin. Uus pärimismenetlus – kuidas edasi? – *Juridica* 2009, nr 1, lk 35; vt lähemalt käesoleva töö allpeatükki 2.2.2.

¹⁸² E. Silvet, I. Mahhov. Kuidas pärida ja pärandada. Tallinn: Juura 1997, lk 56.

Selleks, et kohus saaks hoiumeetmeid oma algatusel rakendada, peab ta eelkõige sellisest vajadusest teada saama. 2008 PärS 01.07.2010. a. redaktsiooni § 111 lg-st 6 tuleneb, et riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus, notar ning kohtutäitur on kohustatud teatama kohtule neile teatavaks saanud hoiumeetmete rakendamise vajadusest. Selle sätte eeskujuks on äriseadustiku¹⁸³ § 35, mis näeb ette kohustust teatada äriregistri pidajale ebaõigest registrikandest. Sarnane säte tuleneb ka mittetulundusühingute seaduse §-st 81¹⁸⁴. Kohaliku omavalitsuse kohta (edaspidi KOV) leitakse, et 2008 PärS § 111 lg 6 puhul on tegemist KOVi ülesandega, mida ei ole võimalik anda täitmiseks kellelegi teisele, sest keegi teine ei saa kohtule anda seda infot, mis on KOVil.¹⁸⁵

Tegemist ei ole hoiumeetmete rakendamise taotlusega, vaid teatega kohtule selle kohta, et esineb olukordi, milles kohus saab 2008 PärS § 111 lg 2 kohaselt tegutseda ka omal algatusel.¹⁸⁶ Autoril tekib küsimus, kas selline kohustus on vastavate ametnike ametiülesannetena ka kirja pandud? Vastuse leidmiseks vaatas autor üle järgmiseid õigusakte: kohtutäiturimäärustikku¹⁸⁷, notariaadimäärustikku¹⁸⁸, kohaliku omavalitsuse korralduse seadust¹⁸⁹ ja avaliku teenistuse seadust¹⁹⁰. Mitte ükski viidatud õigusaktidest ei sisalda viidet 2008 PärS § 111 lg-s 6 sätestatud kohustusele. Kohtutäiturimäärustikus on § 11, mis sätestab ametiasutuste teavitamiskohustust, kuid seal ei ole viidet 2008 PärS § 111 lg-le 6.

Nii 1996 pärimisseadus kui ka kuni 01.07.2010. a. kehtinud 2008 pärimisseaduse redaktsioon ei sätestanud, kuidas kohtu selline teavitamine toimub. Seega on nende pärandi hoiu regulatsioon selles osas puudulik. 1940 TsSE § 571 sätestas, et „Saanud teada kellegi surmast, [...]“, kuid ka ei täpsustanud, kuidas kohus saab surmast ja pärandvara hoiumeetmete rakendamisest teada. Tundub, et eelkõige pidi kohus surmast teada saama ja siis kontrollima, kas pärandi hoiu alused esinevad või mitte. Selline lähenemine oleks sarnane Saksa pärandikohtu teadasaamisega. Nimelt on pärandikohtule inimese surmast teatamine vastava

¹⁸³ Äriseadustik. - RT I 1995, 26, 355 ... RT I, 18.12.2012, 8.

¹⁸⁴ Mittetulundusühingute seadus. - RT I 1996, 42, 811 ... RT I, 18.12.2012, 30.

¹⁸⁵ R. Lang, S. Kiisler. Tallinn, mai 2010. Kohustuslike kohaliku omavalitsuse ülesannete ja kohaliku omavalitsuse üksuste täidetavate riiklike ülesannete piiritlemisest. - Justitsministri arvamus Siseministeriumile suunatud kirjas. Arvutivõrgus: https://www.siseministeerium.ee/public/JuM_KOV_ulesannete_piiritlemisest.pdf (30.04.2013).

¹⁸⁶ Kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (725 SE III) seletuskiri koos lisadega. Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/rtf&file_id=985738&file_name=Kinnistusraamatuseaduse_jt_seletuskiri_\(728\).rtf&file_size=549262&mnsensk=725+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/rtf&file_id=985738&file_name=Kinnistusraamatuseaduse_jt_seletuskiri_(728).rtf&file_size=549262&mnsensk=725+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

¹⁸⁷ Kohtutäiturimäärustik. - RTL 2009, 98, 1456 ... RT I, 18.01.2013, 12.

¹⁸⁸ Notariaadimäärustik. - RTL 2009, 51, 751 ... RT I, 23.04.2013, 17.

¹⁸⁹ Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. - RT I 1993, 37, 558 ... RT I, 26.03.2013, 6.

¹⁹⁰ Avaliku teenistuse seadus. - RT I, 06.07.2012, 1 ... RT I, 26.03.2013, 5.

registriameti ülesanne ning see toimub haldusmenetluse kohaselt.¹⁹¹ Saanud teada pärandaja surmast, peab pärandikohus ametlikult kontrollima ka pärandvara hoiumeetmete rakendamise eelduseid¹⁹² ja eelduste olemasolul tuvastama pärandi hoiu vajadust.

Näiteks, ENSV tsiviilkoodeksi kehtimise ajal sätestas RNotS § 39, et ametiasutustel ja avalik-õiguslike ametite pidajatel on kohustus teatada pärandvara hoiumeetmete rakendamise vajadusest. Venemaal võib notarile esitada teate järelejäanud pärandist või pärandvara hoidmise meetmete rakendamise taotluse nii kirjalikult kui ka suuliselt, näiteks telefoni teel.¹⁹³

Teavitamise kohustuse pärimisseaduses ettenägemine on oluline ja peab aitama kaasa sellele, et pärandi hoiu institutsiooni eesmärk saavutatakse. Pärandit ei tohi jätta ilma hoolduseta siis, kui on täidetud pärandvara hoiumeetmete rakendamise eeldused. 2008 PärS § 111 lg 6 jõustumisest on möödus rohkem kui 2,5 aastat. Kohtupraktika analüüs näitab, et alates antud sätte jõustumisest ja kuni 05.05.2013 toimus kohtule teate esitamine neli korda.¹⁹⁴ Kolmel korral algatas kohus menetluse oma algatusel, kuna notar esitas vastava teate – ühel korral rakendas kohus hoiumeetmeid, teisel juhul jätis menetluse algatamata ja kolmandal juhul rahuldas pärandvara valitsemist. Neljandal korral esitas teatise Narva linn, kuid kohus jättis menetluse algatamata, sest hiljem teatas linn hoiumeetmete rakendamist välistavatest asjaoludest.

Autori jaoks on küsitav, kas kohtualgatusõigus on kohaldatav ka siis, kui kohtule esitatavas avalduses esinevad puudused ja kohus keeldub sellel põhjusel avalduse menetlusse võtmisest.¹⁹⁵ Näiteks ühes pärandi hoiu asjas leidis kohus, et esitatud avalduses on põhjendamata, miks pärandvara suhtes soovitakse hoiumeetmete rakendamist. Märkimata on, kes on pärandi pärijad, mida on tehtud pärijatega kontakti saavutamiseks, kus pärijad asuvad, kas pärandil lasuvad võlad ning kas nende suurus võib ületada pärandi suuruse. Avaldaja ei kõrvaldanud puuduseid kohtu poolt antud tähtjaks.¹⁹⁶ Kas sellist puudusega avaldust saaks

¹⁹¹ U.Liin. Pärandi üleminek pärijale – vastuvõtusüsteem versus loobumissüsteem. – Juridica 2003, nr 1, lk 53; R. Frank. Erbrecht. Berlin: Beck 2000, äärenr 25.

¹⁹² D. Leipold. MünchKomm zum BGB § 1960, äärenr 93. - F. J. Sacker, R. Rixecker (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München : Beck 2010.

¹⁹³ Гонгало Б. и пр. Настольная книга нотариуса. Москва: Волтерс Клувер 2004, стр 498 (elektrooniline raamat on autori käes); Гонгало Б. и пр. Настольная книга нотариуса. Москва: Волтерс Клувер 2010, глава 22, § 6, пункт 1. Arvutivõrgus: <http://vse-znaniya.com/notariat-uchebnik/nastolnaya-kniga-notariusa.html> või http://kontrolni.narod.ru/50.html#TOC_id4034532 (07.04.2013).

¹⁹⁴ VMKm 25.11.2010, 2-10-47354; VMKm 16.11.2010, 2-10-9753; VMKm 01.02.2013, 2-13-4570; VMKm 22.08.2011, 2-11-33599.

¹⁹⁵ VMKm 21.09.2006, 2-06-21636.

¹⁹⁶ VMKm 25.03.2008, 2-08-1386.

pidada teateks 2008 PärS § 111 lg 6 mõttes? Autori arvates võis kohus antud juhul jätta avaldusest tuleneva teate tähelepanuta, kuna avaldusest ei tulenenud, miks on pärandvara hoiumeetmete rakendamine üldse vajalik ja ei selgunud mingit infot pärijate kohta. Kui kohus peaks reageerima igasugusele, isegi tõendamata teatele, oleks see kohtunike jaoks põhjendamatult koormav. 2008 PärS § 111 lg 6 sõnastamisest tuleneb, et kohtule tuleb esitada teade pärandvara hoiumeetmete rakendamise vajadusest. Seega peab teates viitama pärandvara hoiumeetmete rakendamise alustele. Juhul, kui toodud näites oleks puuduseks vaid riigilõivu maksmata jätmine, siis autori arvates võiks kohus algetada pärandvara hoiumeetmete rakendamist enda algatusel, kui esineksid 2008 PärS § 110 lg 1 alused.

2.4.3. Hoiumeetmete rakendamine avalduse alusel

Kuigi 2008 PärS § 111 lg 2 sätestab, et kohus rakendab pärandvara hoiumeetmeid omal algatusel, on pärandvara hoiumeetmete rakendamine võimalik ka taotluse alusel. Pärandvara hoiumeetmete rakendamine taotluse alusel on sätestatud 2008 PärS § 111 lg-s 3,4 ja 5. Seejuures tuleb eristada pärandvara hoiumeetmete rakendamist enne pärandi vastuvõtmist ja pärast pärandi vastuvõtmist.

Kuni pärandi vastuvõtmiseni toimub pärandvara hoiumeetmete rakendamine taotlusel 2008 PärS § 111 lg-s 3 ja 4 sätestatud juhtudel. Esiteks, võib kohus pärandvara hoiumeetmete rakendamise otsustada pärandaja võlausaldaja, annakusaaja või muu pärandvara suhtes nõuet omava isiku taotlusel, kui hoiumeetmete rakendamata jätmine võiks ohustada nimetatud isikule kuuluva nõude rahuldamist pärandvara arvel. Teiseks, vaidluse korral, kes on pärija, võib kohus pärandvara hoiumeetmete rakendamise otsustada ka pärimisõiguse tunnustamist nõudva isiku taotlusel. Siin kontrollib kohus lisaks 2008 PärS § 110 lg-s 1 sätestatud aluste olemasolule ka seda, kas hoiumeetmete rakendamine on vajalik selleks, et nimetatud isikutele kuuluva nõude rahuldamine oleks võimalik pärandvara arvel. Selliseid olukordi on mitmeid. Pärandvara suhtes valitsemise puudumine võib põhjustada pärandvara kahjustamist, selle väärtuse langemist ja isegi hävinemist. Sellisel juhul on pärandvara arvel nõuete rahuldamine raskendatud või muutub isegi võimatuks. Samas võiks 2008 PärS § 111 lg 4 täpsemalt määratleda taotletavate pärandvara hoiumeetmete rakendamise vajadust. Nimetatud sättest tuleneb, et vaidluse korral, kes on pärija, võib kohus pärandvara hoiumeetmete rakendamise otsustada ka taotlusel. Mida seadusandja „vaidluse korra“ all mõtleb? Lähtudes sõnastusest „pärimisõiguse tunnustamist nõudev isik“ võib eeldada, et vaidlus peab reaalselt olemas

olema, mis tähendab nõudva isiku kohtusse pöördumist oma pärimisõiguse tunnistamiseks. Tuleb kaaluda, kas kuni vaidluse lahendamiseni on vajadus pärandi hoiu järele või mitte.

2008 PärS § 111 lg 5 järgi võib kohus 2008 PärS § 111 lg-s 3 ja 4 nimetatud juhtudel hoiumeetmete rakendamise otsustada ka pärast pärandi vastuvõtmist pärijate poolt ehk siis, kui 2008 PärS § 110 lg-s 1 sätestatud alused puuduvad. Siin tuvastatakse vajadus rakendamise järele lähtuvalt sellest, kas pärandvara säilimine ja nõuete rahuldamine pärandvara arvel võivad olla ohus pärija tegevuse või varalise olukorra tõttu. Rakendamise otsustamiseks tuleb tuvastada, milles pärija tegevus seisneb või missugune on tema varaline olukord ja kuivõrd negatiivselt see mõjutab või võib mõjutada pärandvara säilitamist ja nõuete rahuldamist. Autor avastas, et ühes kohtuasjas, kohaldades 2008 PärS, viitas kohus pärandvara hoiumeetmete rakendamise üle otsustades üheaegselt 2008 PärS § 111 lg-le 3 ja 5, samas, kui hoiumeetmete rakendamine toimus enne pärandi vastuvõtmist.¹⁹⁷

1996 pärimisseaduse puhul tuleb eraldi vaadata kaht taotluse esitamist võimalust – 1996 PärS § 111 lg 1 ja § 114 lg 1 alusel.

1996 PärS § 111 lg-s 1 sätestatu järgi rakendab kohus pärandvara hoiumeetmeid notari, pärija, pärandi hooldaja, testamenditäitja, pärandaja võlausaldaja, pärandisse kuuluva vara kaas- või ühisomaniku või teiste huvitatud isikute taotlusel. Sisuliselt on taotlemisõigus kõigil pärimisasjaga seotud sellest huvitatud isikutel.¹⁹⁸ Näiteks, 2008 PärS § 111 lg-d 3 ja 4 ei võimalda enam taotluse esitamist notari, pärija, pärandi hooldaja, testamenditäitja ja pärandisse kuuluva vara kaas- või ühisomaniku poolt. Pärija võib olla taotluse esitajaks ainult siis, kui vaidluse korral nõuab ta pärimisõiguse tunnustamist. Pärandaja võlausaldaja võib esitada taotluse nii 1996 kui ka 2008 pärimisseaduse alusel. Pärimisõiguse tunnustamist nõudval isikul oli taotlemisõigus ka 1996 PärS alusel, kuna teda võib huvitatud isikuks pidada. Annakusaaja võis 1996 PärS § 111 lg 1 alusel taotluse esitada kui huvitatud isik. 2008 pärimisseaduse alusel ei või taotluse esitajaks enam olla lihtsalt huvitatud isik, vaid ta peab olema pärandvara suhtes nõuet omav isik. 1996 PärS § 111 lg 1 sõnastamine ei viita ühele asjaolule, mida kohus rakendamise otsustamisel kaalub, kuid ikkagi peab 1996 PärS § 111 lg 1 alusel hoiumeetme rakendamiseks vähemalt üks 1996 PärS § 111 lg-s 2 sätestatud asjaolu esinema. Samas 1996 PärS § 111 lg 3 sätestab, et kohus võib keelduda hoiumeetmetest, kui meetmeid ei ole vaja huvitatud isiku õiguste tagamiseks. Seega on kohtu analüüsi all ka vajadus huvitatud isiku õiguste tagamiseks.

¹⁹⁷ HMKm 25.10.2011, 2-11-36243.

¹⁹⁸ E.Silvet, I.Mahhov. Kuidas pärida ja pärandada. Tallinn: Juura 1997, lk 56.

1996 PärS § 114 lg 1 sätestab, et kui pärija tegevus või tema varaline seisund võib kahjustada annakusaaja või isiku huve, kellel on nõue pärandi suhtes, võib kohus huvitatud isiku nõudel eraldada pärandaja vara pärija varast ning nimetada pärandvara valitsemiseks hooldaja. Pärandvara eraldamise puhul on tegemist samuti pärandvara hoiumeetmete rakendamisega, kuid seda tuleb taotleda eraldi. Samas selle hoiumeetme taotlejate ring on sama, mis 1996 PärS § 111 lg 1 puhul, ehk huvitatud isiku nõudel. Piiranguks on vaid see, et pärija tegevus või tema varaline seisund võib kahjustada annakusaaja või sellise isiku huve, kellel on nõue pärandi suhtes. 1996 PärS § 114 võimaldab erandlikult pärandi hoidu pärast pärandi vastuvõtmist, et vältida tagasiulatuvalt pärandvara ühinemist ja segunemist pärija enda isikliku varaga.¹⁹⁹

1996 PärS § 114 lg 1 esitatud taotlus on oma eemärgist lähtuvalt sarnane 2008 PärS § 111 lg 5 alusel esitatava avaldusega.

Üldistatult on taotluse esitajate ring 1996 pärimisseaduse alusel laiem, kui 2008 pärimisseadusest tulenev. Seoses taotlejate ringi muutmisega viidati õiguskirjanduses ühe probleemi tekkimise võimalusele. Nimelt leiti, et notar võib 2008 pärimisseaduse jõustumisest alates hoiumeetmete rakendamise sooviavalduse tähelepanuta jätta ning selgitada, et hoiumeetmete rakendamise taotluse esitamine ei kuulu enam tema kompetentsi ja seega tuleks sellise sooviga pöörduda otse kohtu poole. 2008 PärS 01.07.2010 redaktsiooni jõustumisega lisati 2008 pärimisseaduse teksti § 111 lg 6. Antud säte kindlustab selle, et notar ei saa jätta hoiumeetmete rakendamise sooviavalduse lihtsalt tähelepanuta, kuid on kohustatud sellest kohtule teatama ja sellisel juhul rakendab kohus hoiumeetmeid oma algatusel.²⁰⁰ Seega 2008 pärimisseaduse §-i 111 lg 6 lisamine peab eelnimetatud probleemi ennetama.

Autor arvab, et 2008 pärimisseaduses taotluse esitajate ringi vähendamine kompenseeritakse 2008 PärS § 111 lg-ga 2, mille järgi kohus kohaldab pärandvara hoiumeetmeid oma algatusel. Selleks võiks huvitatud isik kohtule vastava teate esitada. Pärandvara hoiumeetmete rakendamisele ei seata seega muid piiranguid, kui 2008 PärS § 110 lg-s 2 toodud aluse olemasolu ja rakendamise vajadus.

1940 TsSE § 572 sätestab, et kui kõik pärijad, olgu nad seadusjärgsed, testamendijärgsed või lepingujärgsed, on teada ning teovõimelised ja kohal, siis teeb kohus pärandi hoiuks

¹⁹⁹ U.Liin. Pärimisõigus. Tallinn: Ilo 2005, lk 168.

²⁰⁰ U. Liin. Uus pärimismenetlus – kuidas edasi? – Juridica 2009, nr 1, lk 35.

korraldusi, kas kõiki või neist üksikuid, ainult siis, kui mõni pärijaist või huvitatud isikuist seda nõuab. Seega on pärandvara hoiumeetmete rakendamise taotlemisõigus eelkõige pärijatel ja huvitatud isikul, kuid seda ainult sel tingimusel, et kõik pärijad on teada, teovõimelised ja kohal. Eeldan, et selline nõue võiks tekkida seetõttu, et pärand ei ole vastu võetud, kuna kõik muud võimalused (pärija teadmatus, teovõimetus, äraolek) on välistatud. Kui võrrelda huvitatud isiku taotlemisõigust 1996 PärS § 111 lg 1 alusel ja 1940 TsSE § 572 alusel, siis on näha, et huvitatud isik taotlemisõigus on 1996 pärimisseadusega vähem piiratud. 1940 TsSE § 572 seab kindlaksmääratud piiranguid huvitatud isiku taotlemisõigusele. Samas 2008 PärS § 111 ei näe üldse ette taotlemisõigust huvitatud isiku jaoks. Pärija taotlemisõigus on 1996 PärS § 111 lg 1 alusel samuti laiem, kui 1940 TsSE §-st 572 tulenev. Kuid 2008 PärS § 111 alusel ei saa pärija pärandvara hoiumeetmete rakendamist üldse taotleda.

1940 TsSE § 574 näeb ette, et olenemata § 572 ja 573 märgitud juhtudest peab pärandi hoiu abinõud tarvitusele võtma siis, kui seda paluvad: pärandi hooldajad; testamenditäitjad; pärandaja usaldajad nõuete suhtes, mille väljamõistmise või tagamise kohta on tehtud kohtuotsus või määrus (sel juhul kuulub hoiule ainult see pärandi osa, mis vastab neile nõuetele); pärandaja kaasosanikud kaubandus- või tööstusettevõtte suhtes või kaasomanikud kaasomandi suhtes. Nimetatud säte on unikaalne, kuna ei 1996 ega 2008 pärimisseadus sellist taotlusvõimalust ei sätestanud. 1996 PärS § 111 lg 1 on sarnane 1940 TsSE §-s 574 sätestatuga ainult pärandi hooldaja ja testamenditäitja taotlemisõiguse osas. 2008 PärS § 111 ei näe üldse ette sellist taotlemisõigust.

1940 TsSE §-s 823 sätestatud eraldamisõigust realiseerimiseks võivad nii pärandi usaldajad kui ka legataarid nõuda pärandi eraldamist pärija varast ja paluda hooldaja määramist pärandi eraldamiseks ja likvideerimiseks. Tegemist ei ole aga pärandi hoiuga.

Kui uurida taotlemisõigust nõukogude õiguses, siis RNotS § 36 sätestas, et abinõusid pärandvara hoidmiseks võetakse tarvitusele kodanike või organisatsioonide avaldusel. Seega võisid pärandvara hoiumeetmete rakendamist taotleda kõik kodanikud ja organisatsioonid.

Saksa tsiviilseadustiku alusel rakendab pärandikohus pärandvara hoiumeetmeid ainult oma algatusel. Erandiks on pärandi hooldaja määramine BGB § 1961 alusel kui hooldaja määramise eesmärk on pärandi vastu suunatud nõude kohtulik maksmapanek ning õigustatud isik seda taotleb. Samas võib pärandikohus BGB § 1975 ja § 1984 lg 1 ja 2 alusel rakendada pärandvara valitsemist pärandaja ja võlausaldaja taotlusel. Pärija võib esitada taotluse, kui ta ei vastuta kõigi pärandi võlausaldajate suhtes piiramatult. Peale selle on avalduse esitamise

õigus järelpärijal peale järelpärimise jõustumist (BGB § 2144 lg 1), pärandi ostjal (BGB § 2383) ja testamenditäitjal, kes valitseb pärandvara. Kaaspärijad võivad esitada avalduse üksnes ühiselt ja enne pärandvara jagamist (BGB § 2062). Pärandvara hooldajal avalduse esitamise õigus puudub.²⁰¹

VF TsK § 1171 lg 2 järgi rakendab notar pärandi hoidmise ja valitsemise meetmeid pärija, testamenditäitja, KOVi, eestkostja, hooldaja või muu pärandvara säilimises huvitatud isiku avaldusel. Testamenditäitja rakendab meetmeid pärija avalduse alusel. Pärandvara säilimises huvitatud isiku all tuleb eelkõige silmas pidada pärandaja võlausaldajaid..²⁰²

Võrreldatud allikate seas on taotlemisõigus sätestatud kõige piiritlevamal viisil 2008 pärimisseaduses, kuid arvestades seda, et BGB ei võimalda üldse taotlusõigust pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks. Küll aga võimaldab BGB pärandi hooldaja määramise taotlemist BGB § 1961 alusel ja eraldi instituudina pärandvara valitsemise taotlemist BGB § 1984 alusel. 1996 PärS piirab taotlemisõigust ainult huvi olemasolu vajadusega. 1940 TsSE sarnaselt 1996 PärSiga näeb ette huvitatud isiku taotlemisõigust, kuid see on 1996 pärimisseaduses sätestuga rohkem piiratud. Võrreldes 2008 PärSiga on 1940 TsSE-s määratud rohkem isikuid, kellel on taotlemisõigus. Sarnaselt BGB §-ga 1984 võimaldab ka 1940 TsSE § 823 eraldi instituudina taotleda pärandvara eraldamist. ENSV TsK-st tulenev taotlemisõigus on kõige laiem, kuna vastavat avaldust võivad esitada kõik kodanikud ja organisatsioonid. Samas annab VF TsK igale pärandvara säilimises huvitatud isikule võimaluse avalduse esitamiseks, kuid testamenditäitjale saab seda teha ainult pärija. VF TsK-st määratud pärandvara säilimises huvitatud isik on autori arvates sarnane 1996 PärSi huvitatud isikuga ja viitab avalduse esitajate laiale ringile.

Autor arvab, et pärandvara hoiumeetmete rakendamise taotlemisõiguse puhul tuleb leida kuldne kesktee. Liiga avar taotlemisõigus võib põhjustada põhjendamatut taotluste esitamist ja kohtule langeva koormuse suurenemist. Samas peab taotlemisõigus olema tagatud neile, kes seda tõesti vajavad ja kellel on selleks õigustatud huvi. Kohtu omaalgatusõigus on loodud just sellisteks olukordadeks, kus isikul on huvi pärandvara hoiumeetmete suhtes, kuid seaduse alusel ei ole tal eraldi taotlemisõigust.

Kohtupraktika analüüs näitab, et palju avaldusi pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks esitatakse võlausaldajate poolt. Analüüsitaval perioodil paluti hoiumeetmeid rakendada kokku

²⁰¹ H.Brox. Pärimisõigis. Tallinn: Juura 2003, äärenr 690.

²⁰² А. Вишнякова, Семейное и наследственное право: учебное пособие. Москва: Волтерс Клувер 2010, стр 335.

117 korda. Avaldusi esitasid järgmised isikud: 57 korda KÜ, 16 korda KOV, 10 korda pank, 6 korda pärija, 6 korda muud võlausaldajad 4 korda hüpoteegi pidaja, 4 korda huvitatud isik, 3 korda kaasomanik, 2 korda abikaasa. Ülejaanud isikud esitasid avalduse vaid üks kord, näiteks, pärija eestkostja, annakusaaja, aiandusühistu.

2.5. Pärandvara hoiumeetmete rakendamise lõpetamine

2008 PärS § 115 sätestab pärandvara hoiumeetmete lõpetamise aluseid. 2008 PärS § 115 lg 1 järgi lõpetatakse hoiumeetmete rakendamine juhul, kui on ära langenud nende kohaldamist tinginud asjaolud, mis on sätestatud vastavalt 2008 PärS §§-s 110 ja 111. Kui hoiumeetmete kohaldamine otsustati vastavalt 2008 PärS § 111 lg-le 3 ja 4, tuleb enne hoiumeetmete lõpetamist kuulutada välja hoiumeetmete kohaldamist taotlenud isik. 2008 PärS § 115 lg 2 sisaldab erisätet pärandvara valitsemise lõpetamise kohta pärandvara ebapiisavuse puhuks.

1996 pärimisseaduses on analoogiline lõpetamise reegel üksnes pärandvara valitsemise lõpetamise suhtes 1996 PärS § 112 lg-s 6. Nimelt lõpetab kohus pärandvara valitsemise, kui on ära langenud 1996 PärS §-s 111 sätestatud hoiumeetmete rakendamise alused.

1940 TsSE § 575 2.lause sätestab, et pärandi hooldaja ametisse määramine, tegevus ja ametist vabastamine toimub hooldamise kohta käivate üldeeskirjade järgi. 1940 TsSE § 566 alusel peab hoolduskohus hooldamise lõpetama, kui selle määramise põhjus on ära langenud.

Saksa tsiviilseadustiku kohaselt tekib pärandvara hoiumeetmete rakendamise lõpetamise küsimus kohe, kui langeb ära sellekohane vajadus või muude eelduste alustel, näiteks siis, kui pärija saab teatavaks, taotleb hoiumeetmete rakendamise lõpetamist ja võtab vastu ka pärandi.²⁰³

ENSV TsK § 560 lg-st 2 tuleneb, et pärandvara hoidmine jätkub kuni pärandi vastuvõtmiseni kõigi pärijate poolt või kuni pärandi vastuvõtmiseks ENSV TsK §-s 551 kindlaksmääratud tähtaja möödumiseni.

Venemaal jätkab notar VF TsK § 1171 lg 4 1. lause kohaselt pärandi hoiu ja valitsemise meetmete rakendamist, arvestades pärandi olemust ja väärtust ning aega, mis on pärijatele

²⁰³ v. Staudinger, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin : Sellier de Gruyter 2011, § 1960, äärenr 13.

vajalik, et pärandit valdama hakata, kuid mitte kauem kui 6 kuu möödumisel või VF TsK § 1154 p-des 2 ja 3 ja § 1156 p-s 2 sätestatud juhtudel mitte kauem kui 9 kuumöödumisel pärandi avanemisest alates. Samas ei ole testamenditäitja suhtes sellist tähtaega määratud – ta võib rakendada hoiu ja valitsemise meetmeid kuni testamendi täitmiseni (VF TsK § 1171 lg 4 2. lause). Seega notari poolt kasutatavate hoiumeetmete rakendamise tähtaeg on maksimaalselt 6 kuud ja ainult erandlikel juhtudel 9 kuud. Autor arvab, et nimetatud tähtaeg ei ole juhuslik ja tuleneb pärandi vastuvõtmise tähtajast, mis on sätestatud VF TsK §-s 1154. Vastuvõtmise tähtaeg on 6 kuud pärandi avanemisest alates, lg-s 2 sätestatud juhul 6 kuud pärimisõiguse tekkimisest ja lg-s 3 3 kuud kuuekuulise tähtaja möödumisest alates. Seega on notari poolsete hoiumeetmete rakendamise aeg sõltuvuses pärandi vastuvõtmise tähtajast.

Kokkuvõttes seonduvad 2008 PärS, 1996 PärS, 1940 TsSE ja BGB pärandvara hoiumeetmete rakendamise lõpetamist koos rakendamise põhjustanud aluste ära langemisega. ENSV TsK ja VF TsK alusel jätkub meetmete rakendamine kuni pärandi vastuvõtmiseni või kindlaks määratud tähtaja möödumiseni. Samas toimub VF TsK § 1171 alusel testamenditäitja poolt läbiviidav meetmete rakendamine kuni testamendi täitmiseni.

Seoses eeltooduga tekib autoril jälle küsimus vajaduse kaalumise kohta. Kas pärandvara hoiumeetmete rakendamise aluste äralangemine tähendab automaatselt seda, et lõpeb ka vajadus? Autor arvab, et enamikel juhtudel see nii ongi.²⁰⁴ Kui alused langevad ära, siis ei ole enam olukorda, mis esialgselt tingis hoiumeetmete rakendamise. Kui aga on ikka veel mingisugune vajadus kohtupoolse sekkumise järele, siis ei ole see enam tingitud pärandi hoidu nõudva olukorraga, vaid teiste asjaoludega.

Vastupidine olukord oleks näiteks siis, kui vajadus küll langeb ära, kuid formaalselt on alused ikka veel alles. Näiteks kui määratud pärandi hooldaja täidab kõik oma ülesanded ära. Lõpuks on pärandvara võlausaldaja nõuded rahuldatud ja muud kohustused täidetud, pärandvara hulka kuulunud korteriomand on müüdud ja muu valitsev vara puudub. Kõik see viitab sellele, et vajadust valitsemise järele enam ei ole. Samas ei pruugi pärijad veel välja ilmuda ja pärandit vastu võtta. Kohtupraktika analüüs näitab, et sellised juhtumid toimuvad ka elus.²⁰⁵

²⁰⁴ HMKm 17.12.2012, 2-10-49417/12; VMKm 23.10.2006, 2-06-6252/5; HMKm 06.02.2007, 2-06-29275; VMKm 18.12.2007, 2-07-28080; HMKm 26.02.2008, 2-07-7087/4; VMKm 18.12.2008, 2-08-8196/6; HMKm 21.12.2009, 2-08-60120; HMKm 23.12.2010, 2-10-17989; VMKm 09.05.2011, 2-11-11266; HMKm 10.05.2011, 2-10-52796; HMKm 26.10.2011, 2-07-24031/5; HMKm 17.12.2012, 2-10-49417/12; VMKm 08.04.2013, 2-12-36245.

²⁰⁵ HMK 25.01.2006, 2-02-401; HMKm 20.09.2010, 2-07-25922/9; TMK 25.09.2007, 2-05-21246;

2008 PärS § 115 lg 2 sisaldab erisätet pärandvara valitsemise lõpetamise kohta pärandvara ebapiisavuse juhul. Sellele vastav säte sisaldub 1996 PärS § 112 lõikes 6. Kuivõrd selline regulatsioon on pärandi hoiu eesmärgiga kooskõlas? Kui on olemas alused ja vajadus, siis võivad ainult pärandvara ebapiisavuse korral vajalikud hoiumeetmeid jääda rakendamata. Sellest võib kahju saada nii pärija kui ka pärandvara suhtes nõuet omavad isikud. Teiselt poolt, kui pärandvarast ei piisa isegi rakendamise kulude katteks, siis võib pärandvara hoiumeetmete rakendamine pärandvara veelgi vähendada ja seetõttu pärijate ja nõudeid omavate isikute huvisid kahjustada. Sellisel juhul tuleb kaaluda rakendamise otstarbekust, kuna pärandi hoiu eesmärgi saavutamine on küsitav. Isegi kui pärandi hoiu käigus leitakse pärijad, kes võtavad pärandi vastu, ei pruugi pärandvara ebapiisavuse tõttu pärandist midagi alles jääda. Kohtupraktikast ei leidnud autor sellise lõpetamise näidet.

Hagi tagamise abinõude rakendamise suhtes antud säte ei kohaldu ja nende rakendamist ei saa lõpetada pärandvara ebapiisavuse tõttu. 2008 pärimisseaduse eelnõu seletuskirjas leiti, et kulutuste küsimus tekib eelkõige pärandvara valitsemise puhul, hagi tagamise abinõude kohaldamise korral on tekkivad kulud suhteliselt väikesed, nende kandmist reguleerib tsiviilkohtumenetluse seadustik.²⁰⁶

Kohtupraktika analüüs näitab, et perioodil 01.01.2006-05.05.-2013 lõpetas maakohus pärandvara hoiumeetmete rakendamise 24 korda. Mitte ühtegi korral ei jätnud kohus lõpetamise avalduse rahuldamata. Kolm korda lõpetas kohus hoiumeetmete rakendamise enda algatusel, kuigi avadaja taotles võõrandamise loa saamist.²⁰⁷ Lõpetamise põhjuseks on 1996 või 2008 PärSis sätestatud aluste ära langemine, samas ka pärandvara valitsemise vajaduse äralangemine, kuna hooldaja on oma kohustused täitnud ja muu valitsev vara puudub.

²⁰⁶ 2008.a pärimisseaduse eelnõu seletuskiri (56 SE III). Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri_\(56\).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri_(56).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

²⁰⁷ VMKm 08.04.2013, 2-12-36245; HMKm 17.12.2012, 2-10-49417/12; HMKm 20.09.2010, 2-07-25922/9.

3. Pärandvara hoiumeetmete toime

3.1. Pärandvara valitsemise korraldamine

3.1.1. Pärandvara valitsemise ja pärandi hooldaja olemus

2008 pärimisseadus ei sätesta otseselt pärandvara valitsemise tähendust. 2008 PärS § 112 lg 1 järgi nimetab kohus pärandvara valitsemiseks pärandi hooldaja, kellele kohus võib anda korraldusi vara valdamiseks, kasutamiseks ja käsutamiseks. Sisuliselt antakse pärandvara valitsemise määramisega võõra isiku valitseda vara, mille senine omanik vara koosseisu kohta enam selgitusi anda ei saa.²⁰⁸ Koos pärandi hooldaja nimetamisega määrab kohus pärandi inventuuri tegijaks kohtutäituri, kohaldades vastavalt 2008 PärS § 138–141. Sellest võib järeldada, et valitsemine seisneb kohtu poolt määratud hooldaja tegevusest vara valdamises, kasutamises ja käsutamises. Lisaks sellele hõlmab valitsemine ka inventuuri läbiviimist kohtutäituri poolt. 1996 PärS § 112 lg-s 1 on toodud selles mõttes sarnane regulatsioon. Erinevuseks on kohtutäituri nimetamise puudumine.

Seega võib pärandvara valitsemise olemuse avaneda hooldaja tegevuse kaudu. Seda, millega ta tegeleb pärandi hoiu käigus, saab nimetada pärandvara valitsemiseks.

Kuigi 1996 ega 2008 pärimisseadus seda otseselt ei sätesta, on pärandvara valitsemine võimalik kas kogu pärandvara²⁰⁹ või ainult selle koosseisus oleva eseme suhtes. Kui pärandvara valitsemine kohaldatakse ainult konkreetse eseme suhtes, siis hooldaja pädevus laieneb ainult sellele. Näiteks, on Eesti kohtupraktikas levinud pärandvara valitsemise rakendamine vaid pärandvara hulka kuuluva kinnisasja suhtes.²¹⁰

2005 TsMS § 586 lg 1 alusel otsustab kohus hoiumeetmete rakendamise ja pärandi hooldaja määramise vastavalt äraolija varale hoolduse seadmise kohta sätestatule, kui 2008 PärS sätestatust ei tulene teisiti. Seega pärandi hooldaja regulatsiooni eeskujuks on 2005 TsMS 52. peatükis vara hooldaja kohta sätestatu. 1998 TsMS, mida rakendati koos 1996 PärSi regulatsiooniga, sellist viidet ei sisaldanud. 1940 TsSE §-s 575 kavandati, et pärandi hooldaja

²⁰⁸ T. Mikk. Pärimisõigus. Sisekaitseakadeemias: Tallinn 2012, lk 92.

²⁰⁹ VMKm 04.01.2007, 2-06-18378; VMKm 21.02.2007, 2-06-38313; HMKm 07.03.2007, 2-05-15901; VMKm 20.04.2007, 2-06-29668; HMKm 30.09.2010, 2-10-41694; TMKm 04.03.2011, 2-10-44351; VMKm 12.05.2011, 2-11-8216.

²¹⁰ HMKm 24.10.2006, 2-06-24274; VMKm 16.02.2007, 2-06-35713; TMKm 27.07.2007, 2-07-13737; VMKm 18.10.2007, 2-07-23240; VMKm 18.02.2008, 2-08-1740; VMKm 20.02.2008, 2-06-32238; PMKm 30.04.2010, 2-10-15600; VMKm 30.06.2010, 2-10-8144.

suhtes kohaldatakse hooldamise kohta käivaid üldeeskirju ja 1940 TsSE §-st 565 tulenevalt eestkoste kohta käivaid eeskirju. Saksa õiguses on pärandi hooldaja määramise puhul tegemist pärandvara hooldusega, mis on eestkoste alaliigiks.

2008 PärS § 112 lg 2 alusel võib hooldajaks olla isik, kes saab pärandvara nõuetekohaselt valitseda ja kes on sobiv hooldaja kohustusi täitma. Kohus võib hooldajat, kes pärandvara nõuetekohaselt ei valitse, hooldaja kohustustest vabastada. 1996 PärS § 112 lg 2 järgi nimetab kohus hooldajaks pärandist huvitatud isiku, huvitatud isiku poolt soovitatud isiku või muu isiku. Hooldajaks võib olla isik, kes saab pärandit nõuetekohaselt valitseda. Kohus võib isiku, kes pärandit nõuetekohaselt ei valitse, hooldaja kohustustest vabastada.

1996 ja 2008 PärS § 112 lg 2 võrdlemine näitab, et 1996 § 112 lg 2 1. lause on muudetud. 2008 pärimisseaduse eelnõu seletuskirjas leiti, et antud lause ei ole regulatiivne ning jätab eksliku mulje, justkui tuleks pärandi hooldajaks primaarselt nimetada “pärandist huvitatud isik”. Sõltuvalt pärandvara valitsemise määramise alustest võib aga tihti vajalikuks osutuda “huvitatud isikust” sõltumatu hooldaja määramine. Seda eelkõige juhul, kui pärandvara hooldust otsustatakse 2008 PärS § 111 lg 3 ja 4 alusel.²¹¹

Kohtupraktika analüüs näitab, et kohus on määranud hooldaja 89 korda ja 9 korda ei taotlenud hoiumeetmete rakendamisel hooldaja määramist. Näiteks määrati 44 korda hooldajana KÜ, 10 korda avaldaja töötaja (avaldajana oli KOV), 7 korda vandeadvokaadi, 4 korda pärija, 3 korda KOVi, 2 abikaasa jt. Neist 65 korda määrati hooldajana just avaldaja ja 43 korda oli hooldajana avalduse esitanud KÜ. Sellest tuleneb, et enamikul juhtudel palus avaldaja määrata endale hooldajat. Ühes asjas määras kohus 2 hooldajat, kuna esialgne hooldaja palus teda hooldaja kohustustest vabastada..²¹² Korterühistu avalduse puhul määrati hooldajana kas selle seadusliku esindaja või KÜ ennast. Samas nõustus kohus mõnedel juhtudel, et hooldajana on mõistlikum määrata KÜ, kuna selle seaduslikku esindajat võib igal ajal vahetada.²¹³

Kui võrrelda pärandi hooldaja ja testamenditäitja õigusi ja kohustusi, siis on neil palju sarnasusi. 2008 PärS § 81 lg 3 alusel on testamenditäitja kuni pärandi vastuvõtmiseni pärija poolt kohustatud täitma 2008 PärS § 112 lg-s 3 nimetatud pärandi hooldaja kohustusi või taotlema pärandvara valitsemist. See tähendab, et pärandi hooldaja puudumisel tegeleb

²¹¹ 2008.a pärimisseaduse eelnõu seletuskiri (56 SE III). Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri_\(56\).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri_(56).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

²¹² HMKm 10.10.2012, 2-08-70026.

²¹³ VMKm 22.06.2010, 2-10-8143; VMKm 30.06.2010, 2-10-8144; VMKm 01.11.2010, 2-10-24977.

testamenditäitja kuni pärandi vastuvõtmiseni ka pärandi hooldaja kohustustega. Testamenditäitja on kohustatud täitma annakuid, sihtkäsundeid, sihtmääranguid ja muid testamendist või pärimislepingust tulenevaid kohustusi. Hooldaja täidab ka pärandvaraga seotud kohustusi. Testamenditäitja on kohustatud oma ülesannete täitmiseks vajalikku pärandvara heaperemehelikult valitsema ja tagama selle säilimise. Sama põhimõte tuleneb ka 2008 PärS § 112 lg 3 p-st 1. Testamenditäitja peab tagama pärandvara eraldamist pärija varast, kui see on testamenditäitja ülesannete täitmiseks vajalik, ka hooldajal on selline kohustus. Nii testamenditäitjal kui ka hooldajal on õigus pärandvara käsutada. Samas kui me võrdleme, mida I. Mahhov kirjutas pärandi hooldaja ja testamenditäitja kohta seoses pärimise käiguga 1996 pärimisseaduse eelnõus, siis näeme, et tema arvamus erineb eeltoodust. Nimelt leidis antud autor, et testamenditäitja ei tegele üldjuhul pärandvara valitsemisega – tema ülesandeks on jälgida, et testaatori tahe ellu viidaks. Testamenditäitja määramisega annab testaator talle tsiviilkohtumenetluse protsessiosalise õigused, mida tal muidu ei oleks. Pärandi hooldaja kohustuseks ei tarvitse olla pärandi üleandmine pärijatele ja annakusaajatele, küll aga on see kohustus testamenditäitjal.²¹⁴ Autor arvab, et sellist erinevust põhjendatakse testamenditäitja ja pärandi hooldaja kohta käivate sätete muudatustega 2008 pärimisseaduses. 2008 pärimisseaduses on nende isikute pädevus laienenud ja muutunud sarnasemaks.

Pankroti väljakuulutamise tagajärjed on mingis osas samuti sarnased pärandi hoiuga. Pankrotiseaduse²¹⁵ § 35 lg 1 sätestab muuhulgas, et pankroti väljakuulutamisega moodustub võlgniku varast pankrotivara; haldurile läheb üle võlgniku vara valitsemise õigus ning õigus olla võlgniku asemel kohtumenetluses menetlusosaliseks vaidluses, mis puudutab pankrotivara või vara, mille võib arvata pankrotivarasse; kaotab füüsilisest isikust võlgnik õiguse teha tehinguid seoses pankrotivaraga ja § 36 lg 1 alusel läheb võlgniku õigus pankrotivara valitseda ja käsutada üle pankrotihaldurile, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Pärandi hooldaja on lõpliku pärija esindajaks.²¹⁶ 1998 TsMS § 84 lg 6 sätestas seda otseselt: „kui pärandvara suhtes on esitatud nõue ja pärandit ei ole veel vastu võetud, on pärija esindajaks pärandi hooldaja või testamenditäitja“. Ka Riigikohus on pidanud kohtuasjas nr 3-2-1-120-07 oluliseks tuua välja, et hooldaja tegutseb pärija esindajana.²¹⁷ Selles mõttes on see sarnane Saksa tsiviilseadustikus sätestatuga, kuna BGB § 1960 lg 2 alusel määratud

²¹⁴ I. Mahhov. Pärimise käik uues pärimisseaduse eelnõus. – Juridica 1995, nr 7, lk 289.

²¹⁵ Pankrotiseadus. - RT I 2003, 17, 95 ... RT I, 21.12.2012, 14.

²¹⁶ T.Mikk. Pärimisõigus. Tallinn: Sisekaitseakadeemia 2012, lk 90.

²¹⁷ RKTko 21.11.2007, 3-2-1-120-07, p 12.

hooldaja on ka pärijate esindajaks.²¹⁸ BGB § 1960 lg 2 sätestab seda otseselt: „[...] määrata selle jaoks, kes saab pärijaks, pärandvara hooldaja“.

Pärandi hooldaja on aruandekohustuslik kohtu ja pärijate eest (2008 PärS § 112 lg 3 p 4 ja TsMS § 590). Kui pärandi hooldaja rikub oma kohustust pärandvara nõuetekohaselt valitseda, võib kohus ta hooldaja kohustustest vabastada 2008 PärS § 112 lg 2 2. lause ja 1996 PärS § 112 lg 2 3. lause alusel. Pärandi hooldaja ja pärija või võlausaldaja vaheline õigussuhe kvalifitseerub seadusest tuleneva võlasuhtena. Seega võib pärandvara uus omanik või pärandi võlausaldaja hiljem hooldaja vastu esitada hooldaja kohustuse rikkumisest tulenevaid kahju hüvitamise nõudeid. Näiteks juhul, kui hooldaja ei ole sisse nõudnud pärandvara hulka kuuluvat kohustust, on täitnud kohustuse, millele oleks saanud esitada aegumise vastuväite või on kohustusi täites rikkunud kohustuste täitmise järjekorda. Vastutuse määramisel tuleb otsustada, kas hooldaja on rikkunud oma 2008 PärS § 112 lg 3 p-st 1 tulenevat heaperemehelikku valitsemiskohustust või mitte.²¹⁹

Pärandi hooldamine on tasuline tegevus. Seega määrab kohus hooldajale pärandvara hooldamistasu 2008 PärS § 114 alusel. 1996 PärS näeb selleks ette § 113. Tasu maksmine ei ole alati ka vajalik, näiteks juhul, kui hooldajaks nimetatakse potentsiaalne pärija ise või kui hooldajaks saab isik, kes mõne aja jooksul peale määramist muutub ühtlasi ka piiratud teovõimega pärija eestkostjaks.²²⁰ Ühes asjas leidis kohus, et kuna hooldaja ei taotlenud tasu, siis ei määra kohus talle tasu.²²¹ Hooldaja tasu arvutamise juhendit ei ole. Mõnedes määrustes leidis kohus, et tasu suuruse määramisel on põhjendatud aluseks võtta justiitsministri määrusega vastuvõetud pankrotihalduri ja ajutise pankrotihalduri tasude piirimäärad ja hüvitamisele kuuluvate kulude arvestamise kord.²²² 1940 TsSE § 564 võimaldas samuti tasu määramist. Saksamaa pärandikohus määrab samuti hooldajale hüvitise BGB § 1915 lg 1 ja § 1836 alusel.²²³ Kohus lõpetas pärandvara hoiumeetmete rakendamise 24 korda, neist määras ta hooldajale tasu 11 korda: 7 korda vandeadvokaadile, ja ühekordselt hooldajaks sobivale isikule, puudutatud isikule ja määruks täpsustamata isikule. Kõige suuremaks tasuks oli

²¹⁸ D. Leipold. Erbrecht. 16. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck 2006, äärenr 627; W. Schlüter. Erbrecht. 14. Aufl. München: Beck 2000, äärenr 538.

²¹⁹ T.Mikk. Pärimisõigus. Sisekaitseakadeemia: Tallin 2012, lk 92.

²²⁰ U. Liin. Pärimisõigus. Tallinn: Ilo 2005, lk 169-170.

²²¹ VMKm 09.05.2011, 2-11-11266.

²²² VMKm 23.10.2006, 2-06-6252/5.

²²³ W. Schlüter. Erbrecht. 14. Aufl. München: Beck 2000, äärenr 536.

4141,47 eurot koos käibemaksuga²²⁴ ja kõige väiksemaks 256 eurot. Lisaks tasule hüvitatakse hooldajale ka valitsemisega tekkinud kulutused.²²⁵

I. Mahhov, analüüsides 1996 pärimisseaduse eelnõud, leidis, et „võib oletada, et peale 1996 pärimisseaduse kehtima hakkamist tekivad kutselised pärandihooldajad, seda enam, et hooldajal oleks õigus saada pärandvara valitsemise eest tasu, mille suuruse määrab kohus.“²²⁶ Eesti kohtupraktika analüüs näitab, et käesolevaks ajaks ei ole kutselisi pärandihooldajaid ikkagi tekkinud. Tihtipeale nimetakse hooldajaks ikkagi vähemalt mingil määral huvitatud isikut. Ainult mõnedel juhtudel määrati hooldajaks vandeadvokaati või pärandaja pankrotihaldurit.

3.1.2. Pärandi hooldaja pädevus ja kohustused

Hooldaja võib 2008 PärS § 112 lg 4 kohaselt käsutada pärandvara üksnes ulatuses, milles see on vajalik pärandvara korrapäraseks valitsemiseks ning oma kohustuste täitmiseks ja pärandvara valitsemisega seonduvate kulude katmiseks. Hooldajal ei ole õigust kohtu loata käsutada pärandvara hulka kuuluvat kinnisasja, v.a. 2008 PärS § 112 lg-s 7 sätestatud juhul. 1996 pärimisseadus sisaldab üksnes üldist põhimõtet, mille kohaselt pärandvara käsutamisse puutuvad küsimused ja hooldaja käsutusõiguse ulatuse määrab kohus (1996 PärS § 112 lg 1).²²⁷

2008 PärS § 112 lg 3 alusel on pärandi hooldaja kohustused järgmised: 1) vara heaperemehelikult valitsema ning tagama selle säilimise; 2) andma pärandvara arvel ülalpidamist käesoleva seaduse §-s 132 nimetatud isikule; 3) täitma pärandvara arvel pärandvaraga seotud kohustused; 4) vara valitsemisest kohtule ja pärijatele aru andma; 5) võtma käesoleva seaduse § 111 lõikes 3 nimetatud juhul, samuti muul juhul, kui see on vajalik pärandvara säilimise tagamiseks, pärija või kolmanda isiku valduses oleva pärandvara oma valdusesse või tagama muul viisil selle eraldamise pärija varast; 6) esitama vajaduse korral pärimismenetluse algatamise avalduse notarile või kui Eesti notar ei ole pädev pärimismenetlust läbi viima, siis rakendama muid meetmeid pärija isiku väljaselgitamiseks.

²²⁴ HMKm 10.05.2011, 2-10-52796; TMK 25.09.2007, 2-05-21246.

²²⁵ HMKm 21.12.2009, 2-08-60120; HMKm 23.12.2010, 2-10-17989,

²²⁶ I. Mahhov. Pärimise käik uues pärimisseaduse eelnõus. – Juridica 1995, nr 7, lk 289.

²²⁷ 2008.a pärimisseaduse eelnõu seletuskiri (56 SE III). Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri\(56\).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri(56).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

Kui võrrelda nimetatud hooldaja kohustusi 1996 PärS § 112 lg-s 3 sätestatuga, siis võib leida nii erinevusi kui ka sarnasusi.

Eelkõige pidi hooldaja 1996 PärS § 112 lg 3 p 1 alusel esitama kohtu poolt määratud tähtja jooksul kohtule pärandvara nimekirja. 2008 pärimisseadus enam sellist kohustust ette ei näe, kuna sellega tegeleb pärandaja inventuuri läbiviimiseks määratud kohtutäitur. 2008 PärS § 139 lg 5 sätestab, et inventuuri käigus koostatakse pärandvara nimekiri, kuhu kantakse kõik pärandi avanemise ajal olemasolevad päritavad asjad ning õigused ja kohustused, samuti nende tähistamiseks ning väärtuse kindlakstegemiseks vajalik kirjeldus ja hinnang.

Kohtupraktika analüüs näitab, et mõnedes määrustes tekkis selles kohtutäituri määramise osas segadus. Näiteks, 2 korral ei määranud kohus kohtutäiturit, kuigi kohaldas 2008 PärSi²²⁸ ja 2 korral määras kohus kohtutäituri 2008 PärSi alusel, samas viidates muud pärandi hoiu küsimust lahendades 1996 PärSile.²²⁹

Hooldaja kohustus vara heaperemehelikult valitseda ning tagada selle säilimist, pärandvara arvel ülalpidamisele andmine ja vara valitsemisest kohtule ja pärijatele aru andmine on sarnased nii 1996 kui ka 2008 pärimisseaduses. Lisaks eeltoodule on hooldaja kohustatud 2008 PärS § 142 lg 6 alusel esitama vajadusel pankrotiavalduse.

1996 ja 2008 pärimisseaduses on erinevalt sätestatud hooldaja poolt kohustuste täitmine. 1996 PärS § 112 lg 3 p 4 alusel oli hooldaja kohustatud tasuma vaid pärandaja enda võlad, kuid 2008 PärS § 112 lg 3 p 3 järgi tuleb hooldajal täita kõik pärandvaraga seotud kohustused. Seega laienes hooldaja poolt täidetavate kohustuste ring. Näiteks, 1996 pärimisseaduse alusel ei kuulunud annakud täitmisele hooldaja poolt, kuna tegemist ei ole pärandaja võlaga. Kuid 2008 pärimisseadus võimaldab hooldajal täita ka annakuid pärandvaraga seotud kohustusena.²³⁰ Samas ei saa lugeda õigeks seisukohta, et annakusaaja ei pea oma nõuet pärijale üldse esitama. Nagu võlausaldaja peab ka annakusaaja oma nõuetest hooldajale teatama. Juhul, kui pärija annaku nõude täitmisest põhjendamatult keeldub, siis saab annakusaaja ise taotleda hoiumeetmete rakendamist 2008 PärS § 111 lg 3 alusel.²³¹

Mida tuleb „pärandvaraga seotud kohustuste“ all üldse silmas pidada? Kas ainult neid kohustusi, mis olid pärandi avanemise momendil või ka neid, mis on tekkinud pärandvaral

²²⁸ VMKm 2-09-42418 (15.09.2009) (28.09.2009 tegi kohtunik täiendava määruse kohtutäituri nimetamiseks); PMKm 2-09-42214 (30.09.2009).

²²⁹ VMK 29.10.2009, 2-09-10873; TMK 04.03.2011, 2-10-44351.

²³⁰ U. Liin. Uus pärimismenetlus – kuidas edasi. – Juridica 2009, nr 1, lk 35.

²³¹ T.Mikk. Pärimisõigus. Sisekaitseakadeemia: Tallinn 2012, lk 89.

kuni selle vastuvõtmiseni pärija poolt? Näiteks võib juhtuda, et pärast pärandaja surma hakkab tema korteril lasuma võlgnevus, kuna keegi ei maksa selle kommunaalmakseid. Nimetatud võlgnevus tekkis pärast pärandaja surma ja tegemist ei ole tema enda võlaga. Juhul, kui keegi pärijatest ei ole veel pärandit vastu võtnud, siis lasub antud võlgnevus pärandvaral ja saab pärandvara osaks. Järelikult on ka sellisel juhul tegemist pärandvaraga seotud kohustusega ja hooldajal tuleb seda täita.

Kohustuste täitmisel on oluline nende täitmise kord. Üldjuhul on hooldaja kohustatud pärast inventuuri tegemist rahuldama pärandvara nimekirja kantud nõudeid, mille täitmise tähtpäev on saabunud (2008 PärS § 113 lg 1). Nõudeid, mille täitmise tähtpäev ei ole saabunud, võib hooldaja rahuldada üksnes pärija nõusolekul. Kui hooldaja esitatud nõude vaidlustab, otsustab nõude rahuldamise võlausaldaja hagiavalduse alusel kohus. 2008 PärS § 113 lg 2 täpsustab erandit, mille kohaselt on nii, et kui hooldus on määratud vastavalt 2008 PärS § 111 lg-le 3, siis on hooldaja kohustatud pärast pärandvara nimekirja koostamist rahuldama pärandvara arvel kõik pärandvara nimekirja kantud nõuded 2008 PärS §-s 142 nimetatud järjekorras. 1996 PärS § 134 sätestas üldise kohustuste täitmise järjekorra, kuid ei sisaldanud selles suhtes erisätteid.

Viited sellele, et pärandi hooldaja täidab pärandvaraga seotud kohustusi võivad tuleneda ka mõnedest teistest õigusaktidest. Näiteks, maksukorralduse seaduse²³² (edaspidi MKS) § 36 lg 3 kirjutab ette, et pärandvara hulka kuuluvaid maksukorralduse seadusest või maksuseadusest tulenevaid kohustusi on pärandvara arvel kohustatud täitma ka testamenditäitja ja pärandi hooldaja.

Erinevalt Eesti hooldajast, ei tegele BGB § 1960 lg 2 alusel pärandikohtu poolt määratud hooldaja võlausaldajate kohustuste täitmisega selliselt, nagu Eesti pärandi hooldaja. Kuna pärandaja surmaga peatatakse kõik tema vastu suunatud protsessid, siis võlausaldajate huvides on ette nähtud hooldaja määramine nende taotlusel BGB § 1961 alusel, kelle vastu neil on võimalus oma nõudeid esitada.²³³ Pärandi hooldaja valitseb pärandvara, nagu seda näeb ette eeskosteõigus eestkostevaluse vara suhtes.²³⁴ Kui pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks ei ole vajadust, määratakse hooldaja ainult nõuete kohtulikuks maksapanekuks ja pärandvara hoiumeetmeid ei rakendata.

²³² Maksukorralduse seadus. - RT I 2002, 26, 150 ... RT I, 22.12.2012, 10.

²³³ D.Olzen. Erbrecht. 2.Aufl. Berlin: De Gruyter 2005, äärenr 820.

²³⁴ H.Brox. Pärimisõigus. Tallinn: Juura 2003, äärenr 636.

2008 PärS § 112 lg 3 p 5 järgi võib hooldajal sõltuvalt olukorrast olla õigus ja kohustus võtta pärija või kolmanda isiku valduses oleva pärandvara oma valdusesse või tagama muul viisil selle eraldamise pärija varast. 1996 PärS § 114 lg 2 võimaldas pärandvara eraldamist juhul, kui pärija tegevus või tema varaline seisund võib kahjustada annakusaaja või isiku huve, kellel on nõue pärandi suhtes. 2008 PärS-is on 1996 PärS §-st 114 tulenev eraldamisõigus ära peidetud ja oma esialgsest tähendusest ilma jäänud. 2008 PärS enam ei sätesta seda eraldi hoiumeetmena, kuid eraldamine on pandud hooldaja kohustuste hulka ning erinevalt 1996 PärS §-st 114 võimaldab 2008 PärS pärandvara eraldamist ka enne pärandi vastuvõtmist. Enne pärandi vastuvõtmist saab hooldaja pärandvara eraldada, kui hoiumeetmeid rakendati 2008 PärS § 111 lg 3 alusel või kui see on vajalik pärandvara säilimise tagamiseks. Pärast pärandi vastuvõtmist on eraldamine võimalik 2008 PärS § 111 lg 5 ja § 112 lg 3 p 5 alusel. Selline pärandvara eraldamine tuleneb 1940 TsSE §§-st 823-826 ja BGB §§-st 1975-1992 eraldi instituudina, mis toimub ainult väljaspool pärandi hoidu.

2008 ja 1996 PärS § 112 lg 4 kohaselt ei ole hooldajal õigust kohtu loata käsutada pärandvara hulka kuuluvat kinnisasja. Samas lisati 2008 PärS-i § 112 lõige 7, mis võimaldab pärandi hooldajal oma äranägemise järgi pärandvara müüa, kui pärija ei ole selgunud kuue kuu jooksul pärandi avanemisest arvates või kui pärandit vastuvõtnud pärija ei ole kuue kuu jooksul pärandi vastuvõtmisest asunud pärandvara valitsema. Seda võib ta teha sellest sõltumata, kas müük hooldaja kohustuste täitmiseks või pärandvara valitsemise kulude katmiseks on üldse vajalik.²³⁵ Selleks pole vaja ka kohtu luba. Piiranguks on ainult pärandi inventuuri tegemine enne müüki ning pärandvara müügist saadu hoiustamine.

Autor nõustub kirjanduses tekkinud kahtusega, kas sellist pärijale kuulunud vara võõrandamist ilma pärija enda nõusoleku ning teadmiseta saab pidada kuidagi kooskõlas olevaks põhiseadusest tuleneva omandiõiguse ja pärimisõiguse tagatuse põhimõttega.²³⁶ Seoses sellega viitab I.Mahhov tervele küsimuste reale Nimelt „kas rangelt paika pandud suhteliselt lühike tähtaeg lubab arvestada objektiivsete põhjustega, mis pärijat võib-olla oma õiguste vormistamisel või vara valitsemisele asumisel takistavad? Mis siis, kui pärija selgub või ta saab vara valitsema asuda alles seitsmendal kuul? Kas vara valitsemine ongi alati vajalik? Mis siis, kui kinnistu kaasomanikud, soovides vabaneda ebamugavast kaasomanikust, saavad omale kohtus pärandi hooldaja õigused ning pärija protestist hoolimata sisuliselt sundvõõrandavad temale kuuluva kinnistuosa? Miks eeldatakse võõrandamise otstarbekust

²³⁵ I.Mahhov. Notari koht uuenevas pärimismenetluses. - Juridica 2008, nr 7, lk 485.

²³⁶ U.Liin. Uus pärimismenetlus – kuidas edasi. Juridica 2009, nr 1, lk 36; V.Linde.Uue pärimisseaduse müüdid. – Postimees 10.12.2007.

ning vabastatakse pärandi hooldaja just selles olulises küsimuses kohtu järelevalve alt?²³⁷ Autor leiab, et eeltoodud küsimused on õigustatud ja üsna problemaatilised. Vastuseid sellistele küsimustele saab anda praktika. Samas ei leidnud autor analüüsitud kohtulahendite seast ühtki vastavat näidet. Vastupidi, on olemas 5 määrust, kus kohus otsustas võõrandamise loa andmise. Kahel korral loobus kohus sellise loa andmisest, kuna leidis, et esinevad alused pärandvara valitsemise lõpetamiseks.²³⁸ Kolmel korral rahuldaskohus avalduse ja nõustus pärandvara võõrandamisega.²³⁹

2008 PärS § 112 lg 3 täiendati 01.07.2010. a. jõustunud redaktsioonis punktiga 6. Selle säte kohaselt peab hooldaja vajadusel esitama pärimismenetluse algatamise avalduse notarile. Selle eesmärgiks on pärija väljaselgitamiseks mõistlike jõupingutuste rakendamine hooldaja poolt.²⁴⁰ Enne 01.07.2010 redaktsiooni jõustumist ei ole pärandi hooldajal endal kohustust pärijaid otsida. Autor arvab, et sellise kohustuse lisamine on põhjendatud, kuna 2008 PärS § 112 lg 7 kohaselt on pärandi hooldaja jaoks igati mugav ja kasulik, kui pärijad üldse leidmata jäävad või vähemalt pikemat aega teadmata on.²⁴¹ Pärijate väljaselgitamine on BGB § 1960 lg 2 alusel määratud pärandvara hooldaja kohustuseks.²⁴²

Hooldaja tegevuse näiteks võib ära tuua ühe kohtumääruse, kus hooldaja esitas kohtule väga põhjaliku aruande oma valitsemise käigu kohta. Hoolduse käigus korraldas pärandi hooldaja korteri õigusliku ning faktilise olukorra selgitamise, kinnisasja avaliku müügipakkumise internetiportaalis www.city24.ee, võlgnevuste likvideerimise ja kohustuste täitmise, antud asjas ülimalt keerulise pärijate otsimise ning pärijate informeerimise asjast. Sõlmiti notariaalne leping korteriomandi müügi kohta. Pärast pärandvara realiseerimist algatas ja viis hooldaja lõpule pärimismenetluse notari juures ning sai pärimistunnistuse, mille kohaselt oli pärandajal kokku 15 pärijat. Tulemuseks on see, et pärandvara pärijad on selgunud ning peremehetuks jäänud korter müüdud.²⁴³

²³⁷ I.Mahhov. Notari koht uuenevas pärimismenetluses. - Juridica 2008, nr 7, lk 485.

²³⁸ VMKm 18.12.2007, 2-07-28080; HMKm 17.12.2012, 2-10-49417/12.

²³⁹ VMKm 20.06.2008, 2-07-51054/13; HMKm 18.08.2009, 2-07-25922/8; VMKm 05.07.2011, 2-10-12654/10.

²⁴⁰ Kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (725 SE III) seletuskiri koos lisadega. Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/rtf&file_id=985738&file_name=Kinnistusraamatuseaduse_jt_seletuskiri_\(728\).rtf&file_size=549262&mnsensk=725+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/rtf&file_id=985738&file_name=Kinnistusraamatuseaduse_jt_seletuskiri_(728).rtf&file_size=549262&mnsensk=725+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

²⁴¹ U. Liin. Uus pärimismenetlus – kuidas edasi. – Juridica 2009, nr 1, lk 36.

²⁴² H.Brox. Pärimisõigus. Tallinn: Juura 2003.

²⁴³ HMKm 10.05.2011, 2-10-52796.

3.1.3. Pärandvara valitsemise mõju pärija õigustele ja vastutusele

Analoogselt testamenditäitja regulatsiooniga tähendab pärandvara valitsemine pärija kui pärandvara hulka kuuluvate esemete omaniku jaoks olulist käsutusõiguse piirangut. Pärijal ei ole õigust käsutada pärandvara, mis on antud hooldaja valitseda (2008 PärS § 112 lg 5). Sellel põhjusel on oluline pöörata tähelepanu sellele, milline vara on pärandi hooldaja valitsemisel, kuivõrd sellest sõltub, kas käsutusõigus pärandvara hulka kuuluvate esemete üle kuulub pärandi hooldajale või pärijale. Otstarbekas on sellise käsutuspiirangu nähtumine kinnistusraamatust.²⁴⁴

Vaatamata käsutusõiguse piiramisele võib pärija ikkagi jätkata vara valdamist ja kasutamist. Nii võib pärija jätkuvalt kasutada raamatukogu, mille ta pärib, kuid ei tohi hooldamise lõpuni raamatuid müüa.²⁴⁵ Samas kui hoiumeetmeid rakendatakse pärandaja võlausaldaja, annakusaaja või muu pärandvara suhtes nõuet omava isiku taotlusel või samuti muul juhul, kui see on vajalik pärandvara säilimise tagamiseks, siis 2008 PärS § 112 lg 3 p 5 alusel peab hooldaja võtma pärija või kolmanda isiku valduses oleva pärandvara oma valdusesse või tagama muul viisil selle eraldamise pärija varast. Just sellisel juhul piiratakse ka pärija pärandvara esemete valdamise ja kasutamise õigust.

Lisaks sellele saab pärija, kui tal on hooldajale pretensioone, pöörduda kohtu poole, taotledes hooldajale kohtupoolseid korraldusi. Näiteks kui hooldaja on võlgade katteks asunud müüma raamatukogu, samal ajal kui realiseerimata on sõiduauto, mille pärimisest pärijad huvitatud ei ole, võib taotleda kohtu korraldust realiseerida raamatukogu asemel just sõiduauto. Kui päritavad hooned on tühjad ruumid, mille väljarentimine oleks pärijate huvides, võivad pärijad nõuda, et kohus annaks hooldajale korralduse ruumid välja rentida.²⁴⁶

Autoril tekib küsimus, kas pärandvara valitsemine hooldaja poolt omab mingit mõju ka pärija vastutusele? Kui pärija esitab inventuuri nõude 2008 PärS § 137 lg 1 alusel, siis 2008 PärS § 143 lg 3 järgi on pärast inventuuri tegemist pärija vastutus pärandvaraga seotud kohustuste ees piiratud pärandvara väärtusega. 2008 PärS § 112 lg 1 alusel nimetab kohus inventuuri läbiviimiseks kohtutäituri. Seega kohtutäitur viib läbi ka inventuuri ja sellele kohaldatakse inventuuri läbiviimise kohta sätestatud reeglistikku. Autor nõustub arvamusega, et 2008 PärS

²⁴⁴ T. Mikk. Pärimisõigus. Sisekaitseakadeemia: Tallinn 2012, lk 92.

²⁴⁵ E. Silvet, I. Mahhov. Kuidas pärida ja pärandada. Tallinn: Juura 1997, 53.

²⁴⁶ E. Silvet, I. Mahhov. Kuidas pärida ja pärandada. Tallinn: Juura 1997, 53.

§ 112 lg 1 alusel inventuuri läbiviimine ei oma pärija vastutuse suhtes samu õiguslikke tagajärgi, mis on inventuuri nõude esitamise puhul. Selliste inventuuride sarnasuseks on ainult see, et need viiakse läbi kohtutäituri poolt, arvestades 2008 PärS § 138-141 sätestatut. Selleks, et inventuuriga kaasneks pärija piiratud vastutus, on oluline pärija poolt inventuuri nõude esitamine 2008 PärS § 137 lg 1 alusel. 2008 PärS § 137 lg 1 järgi saab pärija esitada sellise nõude üksnes notarile. Kui kohus määrab inventuuri tegemise uue PärS § 112 lõike 1 alusel, siis pärija esitatud inventuuri nõue puudub. Tegemist on küll inventuuri läbiviimisega, kuid selle esialgseks eesmärgiks ei ole mitte pärija vastutuse piiramine, vaid pärandvara nimekirja koostamine. Kohtutäituri kasutamine inventuuri tegemiseks kohtu poolt koos pärandi hooldaja määramisega on vajalik seetõttu, et inventuur omandaks õiguslikke tagajärgi juhul, kui pärija esitab hiljem notarile inventuuri nõude. Selline selgitus oleks kooskõlas Saksamaal kehtiva põhimõttega, mille kohaselt ei pea pärija uut inventuuri tegema, kui pärandikohtul on juba olemas BGB §§-ga 2002 ja 2003 kooskõlas olev pärandvara nimekiri. Selle asemel peab ta BGB § 2004 kohaselt esitama kohtule enne inventuuri tähtaja lõppemist avalduse, et pärandvara nimekiri loetaks tema poolt esitatuks.²⁴⁷

1996 PärS § 114 lg 3 piiras pärija vastutust siis, kui kohus rakendas pärandvara hoiumeetmena pärandvara eraldamist pärija varast. 1996 PärS § 114 lg 2 ja 3 kohaselt täideti eraldatud pärandvara arvel pärandvaral lasuvaid kohustusi ning pärandvara eraldamist nõudnud isik ei saanud taotleda oma nõude rahuldamist pärija vara arvel. Selline pärija vastutuse piiramine välistas olukorrad, kus nõudeõigusega isik oleks pärandvara eraldamise nõudega koormanud kohut „igaks juhuks“. Kui ta esitas oma nõude kergekäeliselt ja mõtlematult, võis ta oma nõudeõigusest ilma jääda ning pärija vabanes kohustusest tasuda pärandi väärtust ületavad võlad oma vara arvelt ka sellisel juhul, kui ta oli pärandi vastu võtnud ilma inventuuriõigusest.²⁴⁸ Pärandvara eraldamine 2008 PärS-i alusel ei too enam endaga kaasa pärija vastutuse piiramist.

²⁴⁷ K.Lilloja. Pärandi inventuur. Magistritöö: Tartu 2012, lk 15-16.

²⁴⁸ I. Mahhov. Pärimise käik uues pärimisseaduse eelnõus – Juridica 1995, nr 7, lk 289.

3.2. Hagi tagamise abinõude rakendamine

2008 PärS § 110 lg 2 p 2 järgi on pärandvara hoiumeetmeks tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud hagi tagamise abinõude rakendamine. Hagi tagamise abinõude rakendamine ei ole puhtalt pärandvara hoiumeetmeks ehk ei ole loodud spetsiaalselt pärandi hoiu jaoks. Tegemist on 2005 TsMS §-s 378 sätestatud abinõudega.

1996 PärS § 110 lg 2 p 4 järgi kohaldab kohus pärandvara hoiumeetmena tsiviilkohutpidamise seadustiku²⁴⁹ § 154 lg-s 1 nimetatud hagi tagamise abinõusid.

TsMS § 377 lg 1 alusel võib kohus hageja taotlusel hagi tagada, kui on alust arvata, et tagamata jätmine võib raskendada kohtuotsuse täitmist või selle võimatuks teha. 2008 PärS §§ 110 ja 111 alusel on hagi tagamise abinõude hoiumeetme rakendamisenä vajalik siis, kui see on vajalik pärandi hoiu eesmärgi saavutamiseks ja on selleks asjakohane nagu see on ka pärandvara valitsemise puhul. See tähendab, et peavad esinema ka 2008 PärS §§-s 110 ja 111 sätestatud alused.

Autor arwab, et hagi tagamise abinõudest on pärandi hoiu mõttes kõige sobilikumad vaid mõned. Näiteks, kohtuliku hüpoteegi seadmine²⁵⁰, vara arestimine ja käsutuskeelu nähtavaks tegemine, teatud tehingute ja toimingute tegemise keelamine, kohustamine asja kohtutäiturile hoiuleandmiseks. Nimetatud abinõud on tihedalt seotud pärandvaraga ja võivad kindlustada nii pärija kui ka nõudeid omavate isikute huve. Näiteks juhul, kui pärija keeldub põhjendamatult annaku nõude täitmisest, võib annaku täitmise nõude tagamiseks olla asjakohane taotleda just hagi tagamise abinõu rakendamist.²⁵¹ Samas selline abinõud nagu kostjal elukohast lahkumise keelamine, kostja kinnipidamine ja talle aresti määramine ei ole asjakohane, kuna ei täida pärandi hoiu eesmärki.

Hagi tagamise abinõu rakendamine eraldi hoiumeetmena ettenägemine tuleneb ainult 1996 ja 2008 pärimisseadusest. Samas on mõned kohtukorraldused sarnase tähendusega. Näiteks BGB § 1960 lg-s 1 sätestatavad kinnipitseerimine ja deponeerimine ja 1940 TsSE §-st 571 tulenev pitseerimine on mingis mõttes sarnased vara arestimisega. Mõlemal juhul piiratakse

²⁴⁹ Tsiviilkohtupidamise seadustik. - RT I 1993, 31, 538 ... 1996, 3, 57.

²⁵⁰ TMKm 13.01.2009, 2-08-88095.

²⁵¹ T. Mikk. Pärimisõigus. Sisekaitseakadeemia: Tallinn 2012, lk 89.

vara kasutamist, valdamist ja kasutamist. Ka 1996 PärS § 110 lg 2 p-st 2 ja 1940 TsSE §-st 823 tulenev pärandvara eraldamine väldib nimetatud tegevust pärandvara suhtes.

Autori jaoks on küsitav, kuivõrd on põhjendatud hagi tagamise abinõu pärandvara hoiumeetmete hulka lisamine? Ühelt pool pärandi hooldaja võib samuti sellega tegeleda. Kui hooldaja on määratud, võib ta vajadusel nagunii esitada kohtusse hagi tagamise abinõu rakendamise avalduse tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud korras. Samas teiselt poolt ei pruugi ainult ühe abinõu rakendamiseks pärandi hooldaja määramine olla otstarbekas. Hooldaja määramine ja tema poolt eraldi hagi tagamise avalduse esitamine võib võtta aega, kuid pärandatava hoiumeetmena toimub see kiiremini. Lisaks, kui selline hoiumeede poleks eraldi ette nähtud ja oleks seotud hooldaja määramisega, siis selle rakendamine just pärandi hoiu puhul oleks välistatud siis, kui pärandvara valitsemine ja sellega ka pärandi hooldaja nimetamine jääb ära pärandvara ebapiisavuse tõttu 2008 PärS § 115 lg 1 alusel. Hagi tagamise abinõu rakendamise lõpetamine pärandvara ebapiisavuse tõttu on välistatud.

Millal võib tekkida vajadus otseselt hagi tagamise abinõu järel? Autor arvab, et siis, kui pärandvara ei vaja valitsemist, vaid eelkõige on oluline kaista pärandvara suhtes nõudeid omava isiku huve. Näiteks tekkis kohtuasjas nr 2-08-68464 just taoline olukord. Avaldaja palus seada pärandajale ½ kaasomandi osale kinnisasjast kuuluvale kinnisasjale kohtulik hüpoteek 52 804,13 krooni ulatuses avaldaja kasuks põhjusel, et pärija ei ole teada ning taotleja nõude rahuldamine on ohustatud. Avaldaja ei taotlenud pärandvara valitsemist ja kohtule ei esitatud ka andmeid, mis sellisele vajadusele viitaksid. Seega kohus otsustas, et hüpoteegi seadmine on põhjendatud hoimeede.²⁵² Kohtuasjas nr 2-08-19498 liideti kaks pärandvara hoiumeetme rakendamise avaldust kokku. Üks avaldaja palus hüpoteegi seadmist pärandajale kuuluvale kinnisasjale ja pärandi avanemise teate avaldamist, teine aga pärandvara valitsemise korraldamist. Kohus leidis, et hüpoteegi seadmine ja teate avaldamine on põhjendatud, sest käesoleval juhul ei ole teada, kes on pärijad. Samas keeldus kohus pärandvara valitsemise korraldamisest, sest leidis, et kohtumääruses eelpool nimetatud pärandavara hooldamiseks rakendatud hoiumeede – teate avaldamine pärandi avanemisest Ametlikes Teadannetes – on hoiumeetmeks kogu pärandaja pärandvara suhtes ning teisel avaldajal on võimalik esitada oma nõuded pärandaja pärijate vastu.²⁵³

Kohtupraktika analüüs näitab, et kõige populaarsemaks hagi tagamise abinõuks on just hüpoteegi seadmine. Analüüsitaval perioodil taotleti hagi tagamise abinõu rakendamist kokku

²⁵² HMKm 23.03.2009, 2-08-68464.

²⁵³ HMKm 29.09.2008, 2-08-19498.

6 korda ja iga kord oli taotletavaks abinõuks kinnisasjale hüpoteegi seadmine.²⁵⁴ Avaldajateks olid pangad. Kohus rahuldas kõik avaldused.

²⁵⁴ TMKm 27.07.2007, 2-07-13737; VMKm 29.09.2008, 2-08-22278; HMKm 29.09.2008, 2-08-19498; TMKm 23.10.2008, 2-08-60249; TMKm 13.01.2009, 2-08-88095; HMKm 23.03.2009, 2-08-68464.

Kokkuvõte

Mõiste „pärandi hoid“ on kasutusel Eesti 1996 pärimisseaduses ja 2008 pärimisseaduses. Seda kavandati ka 1940 tsiviilseadustiku eelnõus. 1940 tsiviilseadustiku eelnõu nägi ette pärandi hoiuks korralduste tegemist ning 1996 ja 2008 pärimisseadus pärandvara hoiumeetmete rakendamist. Saksa tsiviilseadustiku kohaselt rakendab pärandikohus pärandvara hoiumeetmeid, kuid mõistet „pärandi hoid“ seal ei ole. Eesti NSV tsiviilkoodeks kasutab väljendi „pärandi hoid“ asemel väljendit „pärandvara hoidmine ja hoidja või eestkostja määramine“. Vene Föderatsiooni tsiviilkoodeks sisaldab pärandi hoidmise ja valitsemise meetmeid, kuid „pärandi hoiu“ mõistet see ei täpsusta.

Pärandi hoiu mõiste ei ole Eestis kehtiva pärimisõiguse kohaselt täpselt defineeritud. Samas on see tuletatav pärandi hoiu regulatsioonist ja eesmärgist.

Eesti 2008 ja 1996 pärimisseadusest tuleneb, et pärandi hoid on riigi poolt pärandvara säilimise tagamiseks teatud abinõude rakendamine. Esiteks on pärandi hoid loodud juhuks, kui pärijad ei ole veel selgunud. Sellisel juhul toimub pärandvara säilimine eelkõige selleks, et kaitsta veel selgumata pärija huve. Sellele vastav pärandi hoid tuleneb 1940 TsSE §§-st 571-575 ja BGB §§-st 1960-1962. Teiseks rakendatakse pärandi hoidu siis, kui pärija seab ohtu pärandi võlausaldajate nõuete rahuldamise 2008 PärS § 111 lg 5 või 1996 PärS § 114 järgi. 1940 TsSE ja BGB sätestavad selliseks juhuks eraldi instituudi pärandi hoiu regulatsioonist väljaspool. 1940 TsSE §-des 823-826 oli see kavandatud eraldi instituudina nimetuse all "eraldamisõigus". Saksa õiguses on see BGB §§-s 1975-1992 nimetuse all "pärandvara valitsemine". Järelikult, hõlmab Eesti pärandi hoid kahte kokkusulanud pärandvara säilimise tagamise võimalust, samas kui BGB-s ja 1940 TsSE on tegemist kahe erineva instituudiga.

2008 PärSi ja 1996 PärSi alusel seisneb erinevus pärandi hoiu vahel selles, et 1996 PärS §-st 114 tulenev eraldamisõigus on 2008 PärSis aga ära peidetud ja oma esialgsest tähendusest ilma jäänud. 2008 PärS ei sätesta seda eraldi hoiumeetmena, kuid eraldamine on pandud hooldaja kohustuste hulka (2008 PärS § 112 lg 3 p 5) sõltumata sellest, milliseks juhuks pärandvara säilitamine toimub. Seega erinevalt 1996 PärS §-st 114 võimaldab 2008 PärS pärandvara eraldamist ka enne pärandi vastuvõtmist ehk isegi siis, kui pärija ei ole veel selgunud. Enne pärandi vastuvõtmist saab hooldaja pärandvara eraldada siis, kui hoiumeetmeid rakendati 2008 PärS § 111 lg 3 alusel või kui see on vajalik pärandvara

säilimise tagamiseks. Tegemist on pigem pärandvara võtmisega hooldaja valdusesse, kuna eraldamisele peab ikkagi eelnema pärandvara ja muu vara ühinemine. Sellisel juhul toimuv eraldamine ei toimu vaid võlausaldajate huvide kaitseks ja nõuete realiseerimiseks, vaid jätkatakse pärandvara säilitamist ka pärija huvide kaitseks. 1996 PärS §-st 114 tuleneva eraldamise eesmärgiks on vaid sunniviisiline pärandvara eraldamine pärija varast ja võlausaldajate nõuete täitmine. Pärandvara eraldamine, mis toimub pärandvara säilimise tagamisel 2008 PärS § 111 lg-s 5 nimetatud juhul ehk siis, kui pärija on juba selge ja pärandi vastu võtnud, on juba sarnane 1996 PärS § 114 eraldamisega.

ENSV TsK alusel teostas riik pärandvara säilimise tagamist mitte kohtu, vaid notariaalkontorite või täitevkomiteede kaudu. VF TsK §§-st 1171-1173 tulenevaid meetmeid teostatakse notari või testamenditäitja poolt, kuid notari pädevus on laiem. Nimetatud õigusaktid tunnevad pärandi hoidu ainult juhuks, kui pärija ei ole veel selgunud ja pärandvara säilimine toimub pärijate huvide kaitseks. Pärandi hoiu teine juht, mil pärandvara 2008 ja 1996 pärimisseaduse pärandi hoiu käigus eraldatakse pärandvara säilimise tagamiseks, et kaitsta eelkõige valausaldajate nõudeid, ei ole ENSV TsK-s ega VF TsK-s ette nähtud. Samuti ei sätesta ENSV TsK § 560 ja VF TsK §§ 1171-1173 pärandvara eraldamist eraldi instituudina, nagu see on 1940 TsSE §-s 823 ja BGB §-s 1975.

Kui 2008 PärS § 110 lg 1 järgi võib kohus pärandi hoiuks pärandvara hoiumeetmeid rakendada, siis 2013 pärimisseaduse ja sellega seonduvate muude seaduste muutmise seaduse eelnõu § 1 p 3 järgi kavandatakse 2008 PärS § 110 lg 1 ümber sõnastada nii, et sõna „võib“ sellest välja jätta. Sellega kavandatakse tagada see, et kohus rakendab pärandvara hoiumeetmeid alati, kui esineb 2008 PärS § 110 lg-s 1 nimetatud alus. Samas jäi autorile arusaamatuks see, kas selline kohtu kohustus laieneb ka 2008 PärS § 111 lg-s 3-5 sätestatud pärandvara hoiumeetmete rakendamise alustele või mitte.

Pärandi hoiu mõiste avanemisel kasutatakse kahte terminit – „pärand“ ja „pärandvara“. Mõistet pärand kasutatakse enamasti siis, kui tegemist on pärandatud vara ja uue õiguskandja suhtega, samal ajal kui pärandvara all mõistetakse enamasti vara koosseisu. Autori arvates toimub just pärandi hoid. Pärandvara valitsemine ja säilitamine on selle osaks. Nimetuse „pärandi hooldaja“ kasutamine on sobivam kui „pärandvara hooldaja“, kuna esimesel juhul kajastatakse hooldaja olemust täpsemalt. Pärandi hoiu kaudu teostatavaid hoiumeetmeid suunatakse ja teostatakse konkreetse pärandvara suhtes. Seega mõiste „pärandvara hoiumeetmed“ on autori arvates sobivam kui „pärandi hoiumeetmed“. 1996 ja 2008 pärimisseaduses on kasutatud just esimest neist.

Pärandi hoiu eesmärk sõltub sellest, millisel juhul seda kohaldatakse. Kui see toimub juhtumil, kus pärija ei ole selgunud, siis sellisel juhul toimuva pärandi hoiu käigus teostatakse pärandvara säilimist ja pärandvara heaperemehelikku valitsemist. Sellisel juhul on säilimine eelkõige pärijate huvides, kuna sellega tagatakse, et pärandi vastuvõtmise ajaks on pärandvara veel alles. Võlausaldajate huvid on kaitstud kaudselt, kuna pärandvara säilimine soodustab nõuete rahuldamist pärandvara arvel. Säilimine seisneb pärandvara alles- ja korrashoidmises, selle kahjustamise ja hävitamise vältimises ja muudes tegudes, mis soodustavad pärandvara säilimist. Heaperemehelik valitsemine omab kahte tähendust. Eelkõige võimaldab see samuti pärandvara säilitada, kuna vähendab pärandvara väärtuse vähenemise ohtu. Teiseks on pärandvara valitsemine kui meede suunatud võlausaldajate nõuete realiseerimisele ja seda eelkõige siis, kui pärandvara hoiumeetmeid rakendati võlausaldaja avaldusel 2008 PärS § 111 lg 3 järgi. Selle kaudu kaitstakse otseselt võlausaldajate huve. Seda võib soodustada hooldaja kohustus võtta pärandvara oma valdusse 2008 PärS § 112 lg 3 p 5 alusel. Kui pärandvara säilimise tagamine toimub võlausaldajate huvides pärast pärija selgumist, siis sellise pärandi hoiu eesmärgiks on pärandvara säilitamine pärija varast eraldamise kaudu, et eelkõige tagada võlausaldajate nõuete rahuldamist.

Eesti kohtupraktika analüüs näitab, et viimase 7,5 aasta jooksul on pärandi hoid toimunud seetõttu, et pärast pärandaja surma on vajalik tema vara säilitamist pärija huvides, kuna pärija ei ole veel lõplikult selgunud ja pärandit vastu võtnud. Samas pärandi hoiu käigus toimunud pärandvara valitsemine toimus eelkõige võlausaldajate huvides, st nende nõuete rahuldamiseks ja nendele võlgnevuse kasvu vältimiseks. Pärijate huvides oli see, et kuna pärandvara kohustusi hakati täitma, siis pärandvara väärtuse langus lõppes. Samas seisnes valitsemine ka näiteks selles, et hooldaja osales selgumata kaaspärija asemel maaerastamises või kaasomandis oleva kinnisomandi jagamises korteriomanditeks ja vastavate notariaaltoimingute tegemises. Otseselt pärandvara säilimise näiteks oli pärandvara hooldaja määramine pärandvara säilimise korraldamiseks ning juhul, kui pärijad soovivad pärandit vastu võtta, siis selle ka pärijatele üleandmiseks; kinnisvara haldamine, hooldamine ja järelevalve säilimise üle, juhtimine ja majandustegevuse jätkamine pärandajale kuulunud äriühingus.

Pärandi hoiul toimub erinevate abinõude ehk pärandvara hoiumeetmete rakendamine. 2008 PärS § 110 lg 2 näeb selleks ette pärandvara valitsemist koos hooldaja määramisega ja hagi tagamise abinõusid. 1996 PärS § 114 sätestas lisaks eraldi hoiumeetmena pärandvara eraldamist pärija varast. 1996 PärS § 110 lg 2 p 3 ja 1940 TsSE § 571 2. lause alusel oli

hoiumeetmeks ka pärandi avanemise teate avaldamine. ENSV TsK § 560 ja VF TsK § 1172 alusel koos pärandvara hoidmise meetmete rakendamisega esitatakse teadaolevale pärijale teade pärandi avanemisest. Vastavalt BGB § 1960 lg-le 2 on nimekirja koostamine eraldi hoiumeetmeks. Sama kavandati ka 1940 TsSE § 571 2. lauses. RNotS § 37 ja VF TsK § 1171 alusel on pärandvara üleskirjutamine pärandvara hoidmise meetme osaks.

2008 PärS ei näe eraldamist enam hoiumeetmena, vaid tegemist on hooldaja kohustusega, mis tuleb kõne alla eelkõige siis, kui pärandvara säilimise tagamine toimub võlausaldajate nõuete kaitseks 2008 PärS § 111 lg 5 alusel. Ka ei sisalda 2008 PärS § 110 lg 2 pärandi avanemise teadet. Need on peamised muudatused võrreldes 1996 PärSiga. Erinevalt ENSV TsK §-s 560 sätestatust ei ole pärandvara nimekirja koostamine meetmeks, vaid valitsemisel nimetatava kohtutäituri kohustuseks. ENSV TsK pärandvara hoidmise ja valitsemise meetmed on 2008 PärSis asendatud valitsemisega. Ettepanekut sätestada vara üleskirjutamine hoiumeetmena ei võetud üle ka 1940 TsSE-st.

BGB § 1960 lg 2 alusel määratud pärandvara hooldaja valitsemine erineb osaliselt 2008 PärSi pärandi hooldaja valitsemisest ja hooldaja kohustuseks on eelkõige pärandvara säilitamine, hoidmine ja valitsemine pärijate huvides. VF TsK näevad hoiumeetmena pärandvara hoidmise meetmeid ja pärandvara valitsemise meetmeid, kuid 2008 PärSis on selleks valitsemine. VF TsK §§-s 1173 määratud isiku poolt teostatav pärandvara valitsemine erineb samuti 2008 PärS hooldaja valitsemisest.

Nii 1996 kui ka 2008 PärSi alusel tegeleb pärandi hoiuga kohus. Sama kavandati ka 1940 TsSE-s. Eesti regulatsioonis on selles osas toimunud muudatused, kuna Nõukogude ajal tegeles Eestis pärandi hoiuga notar või täitevkomitee. Saksamaal tegeleb pärandi hoiuga samuti kohus. Autori arvates on kohus hoiumeetmeid rakendava organina õigem lahendus. Autor nõustub vene õiguskirjanduses väljendatud seisukohaga, et ei ole mõstlik see, et pärandi hoiuga Venemaal tegeleb notar või testamenditäitja, kuna nende poolt teostatava pärandi hoiu käigus võivad tekkida vaidlused, mille lahendamine kuulub ainult kohtusse, ja see võib põhjustada pärandvara säilimise venitamist.

2008 PärS § 110 lg 1 sätestab aluseid, mille esinemine on vajalik hoiumeetmete rakendamiseks kohtu enda algatusel. Need alused on üldiselt sarnased 1996 PärS § 111 lg-s 2, 1940 TsSE § 573 ja BGB §-s 1960 sätestatuga pärandvara hoiumeetmete rakendamise eeldusega. Samas on olemas ka mõned muud alused, mida Eesti 2008 PärS ei sisalda. ENSV TsK-is ja VF TsK-is ei ole sellised meetmed eraldi nimekirjana ära toodud. Samas on nende

puhul pärandi hoid võimalik eelkõige siis, kui pärandaja on surnud ja tema pärijad ei ole veel selgunud.

Kohtupraktika analüüs näitab, et kõige rohkem viitas kohus sellisele alusele nagu „pärija ei ole teada“, kokku 43 korda 98 hoiumeetmete rakendamise juhust. Teisel kohal on alus, et „pärandi ei ole vastu võtnud“ – 26/98 korda. Samuti tekkisid ka muud alused, näiteks et pärija ei viibi pärandvara asukohas, pärija on piiratud teovõimega ning tema üle eestkostet seatud ei ole; pärandil lasuvad võlad võivad ületada pärandi suuruse. Kõik eespool viidatud alused olid pärandvara hoiumeetmete rakendamise eelduseks siis, kui pärandvara säilimise tagamine toimus juhul, kui pärija ei olnud selgunud.

Pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks on oluline lisaks alustele ka vajadus hoiumeetmeid rakendada. Samas 2008 PärS § 110 lg 1 otseselt sellele ei viita. 1996 PärS § 111 lg 3 alusel võib kohus keelduda hoiumeetmetest, kui kulutused ilmselt ei vasta pärandvara suurusele, samuti kui meetmeid ei ole vaja huvitatud isiku õiguste tagamiseks. Seega viitab 1996 PärS meetmete rakendamise vajaduse olemasolule. BGB § 1960 lg 1 sätestab otse, et vajadusel rakendab pärandikohus hoiumeetmeid. Autori arvates võiks 2008 PärS § 110 lg 1 ka sama viidet sisaldada. Vajaduse nõude sätestamine võib samuti vältida selliseid olukordi, kus avaldus hoiumeetmete rakendamiseks esitatakse igaks juhuks kohe pärast pärandaja surma, kuigi hiljem osutub, et vajadus selleks puudus juba algusest peale. Kohtupraktika analüüs näitab, et enamikel juhtudel viitab kohus nii 1996 PärS § 111 lg-s 2 kui ka 2008 PärS § 110 lg-s sätestatud alusele, ning analüüsib, miks meetmete rakendamine on sellise aluse esinemisel vajalik ehk miks meetmete rakendamine on põhjendatud. Analüüsitud kohtumääruste seas on olemas 1 lahendus, kus kohus põhjendas pärandvara hoiumeetmete rakendamise avalduse rahuldamata jätmist sellega, et puudus vajadus hoiumeetmete rakendamiseks. Enamik lahendites oli eitava resolutsiooni põhjuseks see, et ühel või teisel põhjusel langesid lahendi tegemise päevaks hoiumeetmete rakendamise alused ära.

Seoses hoiumeetmete rakendamise algatamisega tekib kohtul vajadus määratleda kohaldatavat seadust. Kohtupraktika analüüs näitab, et alates 2008 PärS jõustumisest on kohtud mitu korda kasutanud ajaliselt kehtivuselt mittekohast pärimisseadust. Kuigi pärandvara hoiumeetmete rakendamine toimus pärast 2008 PärS jõustumist, kohaldas kohus pärandi hoiu suhtes pärandi avanemise alal kehtinud 1996 PärSi. Isegi 2008 PärS § 180 täiendamine 2. lausega ei lahendanud antud probleemi täielikult. Lisaks sellele arvab autor, et ka kehtiv tsiviilkohtumenetluse seadustik võiks pärandi hoiu regulatsiooni täpsemalt sätestada, et pärandi hoiu rakendamine kohtu poolt toimuks sujuvalt.

Pärandvara hoiumeetmete rakendamise algatamine on võimalik nii kohtu enda algatusel kui ka kohtule esitatud vastava sisuga avalduse alusel. Kohus võib meetmeid ise rakendada, kui esineb 2008 PärS § 110 lg-s 1 sätestatud alus. Selleks, et kohus menetlust algataks, peab ta kõigepealt pärandvara hoiumeetmete rakendamise vajadusest teada saama. 2008 PärS § 111 lg 6 sätestab, et riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus, notar ning kohtutäitur on kohustatud teatama kohtule neile teatavaks saanud hoiumeetmete rakendamise vajadusest. Samas leidis autor, et nimetatud kohustus ei ole vastavate ametnike ametiülesannetes kirja pandud. Kohtupraktikas toimus selline kohtu teavitamine vaid neli korda.

2008 PärS § 111 lg 3-5 sätestavad aluseid hoiumeetmete rakendamise avalduse esitamiseks. Võrreldes 1996 PärSiga on taotlejate ring vähenenud. Samas kompenseeritakse seda kohtu algatusõigusega, kuna teate esitajale ei ole mingied nõudeid esitatud. See aitab lõppkokkuvõttes kaasa pärandi hoiu eesmärgi saavutamisele, kuna meetmeid ikkagi rakendatakse, sõltumata sellest, kes oli menetluse algataja. Võrreldes teiste seadustega ja ka 1940 TsSE viitab 2005 PärS § 111 lg 5 otseselt sellele, et teatud juhtudel ja vastava avalduse esitamisel võib kohus hoiumeetmeid rakendada ka pärast pärandi vastuvõtmist. 1996 PärS § 114 ka võimaldas rakendada pärandvara eraldamist kui korratu pärija tegevus või tegevusetus võib ohustada võlausaldaja nõuete rahuldamist. See tuleb kõne alla siis, kui pärija on selgunud ja on oht, et pärandvara ühinemine tema varaga võib võlausaldajate nõudeid kahjustada. Samas ei viita 1996 PärS § 114 otseselt sellele, et selle hoiumeetme rakendamise eelduseks on pärandi vastuvõtmine. Kohtupraktika analüüs näitab, et palju avaldusi pärandvara hoiumeetmete rakendamiseks esitatakse just võlausaldajate poolt. Analüüsitaval perioodil paluti hoiumeetmeid rakendada kokku 117 korda. Avaldusi esitasid järgmised isikud: 57 korda KÜ, 16 korda KOV, 10 korda pank, 6 korda pärija, 6 korda muud võlausaldajad, 4 korda hüpoteegi pidaja, 4 korda huvitatud isik, 3 korda kaasomanik, 2 korda abikaasa jt.

Pärandvara hoiumeetmete rakendamise lõpetamise põhjuseks on 1996 või 2008 PärSis sätestatud aluste äralangemine, samas ka pärandvara valitsemise vajaduse äralangemine, kuna hooldaja on oma kohustused täitnud ja muu valitsev vara puudub. Seoses sellega võib tekkida kaks probleemset olukorda. Esiteks, kui alused on ära langenud, aga vajadus pärandvara säilitada on veel alles. Autori arvates, on sellise olukorra esinemine vähetõenäoline, kuna vajadust hoiumeetmeid rakendada põhjustatakse ikkagi just aluste esinemisega. Teiseks, kui vajadus langeb ära, kuid alused on ikkagi olemas. Kohtupraktika analüüs näitab, et sellised juhud esinevad. Kohtupraktikast tuleneb, et perioodil 01.01.2006-05.05.-2013 lõpetas

maakohus pärandvara hoiumeetmete rakendamise 24 korda. Mitte ühelgi korral ei jätnud kohus rahuldamata lõpetamise avalduse. Kõige rohkem avaldusi meetmete rakendamise lõpetamiseks esitas pärandi hooldaja (14 korda). Teisteks avaldajateks oli näiteks, kohalik omavalitsus, pärija või muu menetlusosaline. Kolm korda lõpetas kohus hoiumeetmete rakendamise enda algatusel, kuigi avaldaja taotles pärandisse kuuluva kinnisasja võõrandamise loa saamist.

2008 pärimisseadus ei sätesta otseselt seda, mida tähendab pärandvara valitsemine. 2008 PärS §-st 112 võib järeldada, et valitsemine seisneb kohtu poolt määratud hooldaja tegevusest vara valdamiseks, kasutamiseks ja käsutamiseks. Lisaks sellele hõlmab valitsemine ka inventuuri läbiviimist kohtutäituri poolt. 1996 PärS § 112 lg-s 1 on toodud selles mõttes sarnane regulatsioon. Erinevuseks on kohtutäituri nimetamise puudumine.

Seda, millega pärandi hooldaja tegeleb pärandi hoiu käigus, saab nimetada pärandvara valitsemiseks.

Pärandi hooldaja regulatsiooni eeskujuks on 2005 TsMS 52. peatükis vara hooldaja kohta sätestatu. Hooldajaks võib olla isik, kes saab pärandvara nõuetekohaselt valitseda ja kes on sobiv hooldaja kohustusi täitma. Kui pärandi hooldaja rikub oma kohustust pärandvara nõuetekohaselt valitseda, võib kohus ta hooldaja kohustustest vabastada 2008 PärS § 112 lg 2 2. lause ja 1996 PärS § 112 lg 2 3. lause alusel. Kohtupraktika analüüs näitab, et kohus on määranud hooldaja 89 korral ja 9 korral ei taotletud hoiumeetmete rakendamisel hooldaja määramist. Näiteks, 44 korda määrati hooldajana korteriühistu, 10 korda avaldaja töötaja (avaldajana oli KOV), 7 korda vandeadvokaat, 4 korda pärija, 3 korda KOV, 2 korda abikaasa jt. Neist 65 korda määrati hooldajana just avaldaja ja 43 korda oli hooldajana avalduse esitanud KÜ. Sellest tuleneb, et enamikel juhtudel palus avaldaja määrata end hooldajana.

Kui võrrelda pärandi hooldaja ja testamenditäitja õigusi ja kohustusi, siis on neil palju sarnasusi. Pankroti väljakuulutamise tagajärjed on mingis osas samuti sarnased pärandi hoiuga. Pärandi hooldaja on lõpliku pärija esindajaks. Pärandi hooldaja ja pärija või võlausaldaja vaheline õigussuhe kvalifitseerub seadusest tuleneva võlasuhtena.

Pärandi hooldamine on tasuline tegevus. Hooldaja tasu arvutamise juhendit ei ole olemas. Kohus lõpetas pärandvara hoiumeetmete rakendamise 24 korda, neist määras ta hooldajale tasu 11 korda: 7 korda vandeadvokaadile ja ühekordselt hooldajaks sobivale isikule, puudutatud isikule ja määruks täpsustamata isikule. Kõige suuremaks tasuks oli 4141,47

eurot koos käibemaksuga ja kõige väiksemaks 256 eurot. Lisaks tasule hüvitatakse hooldajale ka valitsemisega tekkinud kulutused.

2008 PärS § 112 lg 3 sätestab pärandi hooldaja kohustused. Võrreldes 1996 PärSiga ei ole pärandvara nimekirja koostamine enam hooldaja kohustuseks, kuna sellega tegeleb pärandvara inventuuri läbiviimiseks määratud kohtutäitur. Kohtupraktika analüüs näitab, et mõnedes määrustes tekkis selles kohtutäituri määramise osas segadus. Näiteks, kahel korral ei määranud kohus kohtutäiturit, kuigi kohaldas 2008 PärSi, ja kahel korral määras kohus kohtutäituri 2008 PärSi alusel, viidates samas muude pärandi hoiu küsimuste lahendamisel 1996 PärSile. Kui 1996 PärS § 112 lg 3 p 4 alusel oli hooldaja kohustatud tasuma vaid pärandaja enda võlad, siis 2008 PärS § 112 lg 3 p 3 järgi tuleb hooldajal täita kõik pärandvaraga seotud kohustused. Seega on hooldaja poolt täidetavate pärandvaraga seotud kohustuste nimekiri oluliselt laienenud. Kohustuste täitmisel on oluline nende täitmise kord, mis on sätestatud 2008 PärS §-s 113.

2008 ja 1996 PärS § 112 lg 4 kohaselt ei ole hooldajal õigust kohtu loata käsutada pärandvara hulka kuuluvat kinnisasja. Samas lisati 2008 PärS-i § 112 lõige 7, mis võimaldab pärandi hooldajal oma äranägemise järgi pärandvara müüa, ja seda isegi kohtu loata. Sarnaselt teistega tekib ka käesoleva töö autoril kahtlus, kuivõrd mõistlik see on ja kas sellist pärijale kuulunud vara võõrandamist ilma pärija enda nõusoleku ning teadmiseta saab pidada kooskõlas olevaks põhiseadusest tuleneva omandiõiguse ja pärimisõiguse tagatuse põhimõttega? Kohtupraktikas ei ole veel selliseid juhtumeid olnud. Vastupidi, on olemas viis määrust, kus kohus otsustas võõrandamise loa andmist. Kahel korral loobus kohus sellise loa andmisest, kuna leidis, et esinevad aluse pärandvara valitsemise lõpetamiseks. Kolm korda rahuldaskohus avalduse ja nõustus pärandvara võõrandamisega.

Kui pärijate väljaselgitamine on BGB § 1960 lg 2 alusel määratud pärandvara hooldaja kohustuseks, siis 2008 PärS § 112 lg 3 p 6 kohaselt peab hooldaja vajadusel esitama pärimismenetluse algatamise avalduse notarile. Selle eesmärgiks on pärija väljaselgitamiseks mõistlike jõupingutuste rakendamine hooldaja poolt.

Autor nõustub arvamusega, et 2008 PärS § 112 lg 1 alusel inventuuri läbiviimine ei oma pärija vastutuse suhtes samu õiguslikke tagajärgi, mida see omab inventuuri nõude esitamise puhul. Selleks, et inventuuriga kaasneks pärija piiratud vastutus, on oluline pärija poolt inventuuri nõude esitamine 2008 PärS § 137 lg 1 alusel notarile. Kohtutäituri kasutamine inventuuri tegemiseks kohtu poolt koos pärandi hooldaja määramisega on vajalik seetõttu, et

inventuur omandaks õiguslikke tagajärgi juhul, kui pärija esitab hiljem notarile inventuuri nõude. Võrreldes pärija vastutuse piiramisega 1996 PärS § 114 alusel pärandvara eraldamisel, ei too 2008 PärS § 112 lg 3 p 5 alusel toimuv pärandi hooldaja määramine enam endaga kaasa pärija vastutuse piiramist.

Hagi tagamise abinõude rakendamine ei ole puhtalt pärandvara hoiumeetmeks ehk ei ole loodud spetsiaalselt pärandi hoiu jaoks. Tegemist on 2005 TsMS §-s 378 sätestatud abinõudega. Autor arvab, et hagi tagamise abinõudest on pärandi hoiu mõttes kõige sobilikumad vaid mõned. Näiteks kohtuliku hüpoteegi seadmine, vara arestimine ja käsutuskeelu nähtavaks tegemine, teatud tehingute ja toimingute tegemise keelamine, kohustamine asja kohtutäiturile hoiuleandmiseks. 2008 PärS §§ 110 ja 111 alusel on hagi tagamise abinõude hoiumeetme rakendamisenä vajalik siis, kui see on vajalik pärandi hoiu eesmärgi saavutamiseks ja on selleks asjakohane nagu see on ka pärandvara valitsemise puhul. See tähendab, et peavad esinema ka 2008 PärS §§-s 110 ja 111 sätestatud alused. Autor arvab, et vajadus kohaldada hoiumeetmena just hagi tagamise abinõu võib tekkida siis, kui pärandvara ei vaja valitsemist, vaid eelkõige on oluline kaitsta pärandvara suhtes nõudeid omava isiku huve.

Hagi tagamise abinõude rakendamine eraldi hoiumeetmena ettenägemine tuleneb ainult 1996 ja 2008 pärimisseadusest. Samas on mõned kohtukorraldused sarnase tähendusega. Näiteks sätestatakse BGB § 1960 lg-s 1 kinnipitseerimist ja deponeerimist ja 1940 TsSE §-st 571 tulenev pitseerimine on mingis mõttes sarnane vara arestimisega. Mõlemal juhul piiratakse vara kasutamist, valdamist ja käsutamist.

Hagi tagamise abinõude pärandvara hoiumeetmete hulka lisamine on põhjendatud ja ei piisa selle lisamisest vaid hooldaja kohustuste hulka. Sellisel juhul ei pruugi pärandi hooldaja määramine ainult ühe abinõu rakendamiseks olla otstarbekas. Kui selline hoiumeede poleks eraldi ette nähtud ja oleks seotud hooldaja määramisega, siis selle rakendamine just pärandi hoiu puhul oleks välistatud siis, kui pärandvara valitsemine ja sellega ka pärandi hooldaja nimetamine jääb ära pärandvara ebapiisavuse tõttu 2008 PärS § 115 lg 1 alusel. Hagi tagamise abinõude rakendamise lõpetamine pärandvara ebapiisavuse tõttu on välistatud.

Kohtupraktika analüüs näitab, et kõige populaarsemaks hagi tagamise abinõuks on just hüpoteegi seadmine. Analüüsitaval perioodil taotleti hagi tagamise abinõu rakendamist kokku kuus korda ja iga kord oli taotletavaks abinõuks kinnisasjale hüpoteegi seadmine. Avaldajateks olid pangad ja kohus rahuldask kõik avaldused.

Kokkuvõttes tulenevad eeltoodust analüüsist järgmised vastused käesoleva töö uurimisküsimustele.

Olemasolev pärandvara hoiumeetmete regulatsioon on üldiselt sobiv pärandi hoiu eesmärgi saavutamiseks, kuid vajab täiendamist, kuna sellega seoses tekivad mõned probleemid. Pärandi hoiu instituut Eestis on teinud läbi muutusi, ja selle muudatused tulevad eriti esile Nõukogude ja praegu kehtiva pärandihoiu võrdlemisel. Eestis toimuv pärandihoid erineb Saksamaa ja eriti Venemaa sarnasest instituudist, kuid samas on olemas ka sarnasused. Eesti kohtupraktika viimase 7,5 aasta jooksul üldiselt vastab pärandi hoiu eesmärgile, kuigi mõnel ajal esinevad probleemid seaduste kohaldamisel.

Меры по хранению наследства. Резюме.

Под наследственным правом подразумевается право человек передавать свое имущество по наследству желаемому лицу, и право наследников стать собственниками такого имущества. В данном случае происходит специфический переход собственности. Право собственности переходит не путем передачи имущества, как это предусматривает Закон о вещном праве в отношении приобретения в собственность движимого имущества, а правопреемство возникает на основании закона. При наследовании имущество умершего переходит к другим лицам в порядке универсального правопреемства, то есть в неизменном виде как единое целое. Для того чтобы переход имущества происходил слаженно, государством устанавливается соответствующая правовая регуляция и используются различные меры. Одной из таких мер является создание института по хранению наследства, заключающегося в применении мер по хранению наследственного имущества.

В данной работе главным вопросом является соответствие регуляции мер хранению наследственного имущества и практики их применения целям данного института. Цель работы заключается в том, чтобы изучить, насколько имеющаяся в Эстонии регуляция является подходящей и достаточной для достижения целей хранения наследства, насколько это отличается от института по хранению наследства в Германии и России, подверглись ли в Эстонии в течение времени изменениям регуляция и цели и насколько успешно действует на практике установленное в законе, и соответствует ли это заявленным целям. Исходя из этого поставлены гипотезы: существующая регуляция Эстонии в общей сложности подходит для достижения целей хранения наследства, но в тоже время нуждается в доработке, поскольку возникают некоторые проблемы; хранение наследства происходящее в Эстонии отличается от соответствующего института в Германии и России; институт по хранению наследства претерпел временные изменения, а также судебная практика Эстонии отвечает целям хранения наследства, но в тоже время при применении регуляции время от времени возникают проблемы.

Работа основывается в первую очередь на материалах эстонских авторов. Также досконально проработаны Эстонский закон о наследовании от 1997 года (в дальнейшем 1996 ЭЗН), и пояснительная к его законопроекту, Эстонский закон о наследовании от

2009 года (в дальнейшем 2008 ЭЗН) и пояснительная к его законопроекту, а так же Гражданский кодекс Эстонской ССР (в дальнейшем ГК ЭССР) и проект Гражданского кодекса от 1940 года (проект 1940 ГК), послуживший основой для принятого позднее 1996 ЭЗН. В дополнении к этому были проанализированы Германское гражданское уложение (в дальнейшем ГГУ), а также Гражданский кодекс Российской Федерации (в дальнейшем ГК РФ).

Поскольку понятие хранение наследства не установлено, то его можно вывести, опираясь на регуляцию и цели данного института. В работе было установлено, что хранением наследства занимается государство посредством суда. Лишь ГК РФ и ГК ЭССР не предусматривают применение мер по охране наследства судом. Согласно Статье 1174 ГК РФ меры по охране наследства принимаются нотариусом или исполнитель завещания. ГК ЭССР Статья 560 давала такие полномочия государственному нотариусу или же в местах, где государственный нотариат отсутствует, должностному лицу исполнительного комитета.

Согласно 2008 ЭЗН и 1996 ЭЗН хранение наследства представляет собой деятельность государства направленную на принятие мер по хранению наследственного имущества в определенных случаях с целью обеспечения сохранности наследства. Обеспечение сохранности наследства может быть необходимым, во-первых, в случаях, когда наследник еще не известен, и сохранение наследства необходимо в первую очередь для защиты интересов наследника. Второй случай предусматривает необходимость обеспечения сохранности наследства, когда наследник уже известен, принял наследство, и в результате его деятельности или же бездействия могут пострадать интересы кредиторов наследственного имущества (2008 ЭЗР Статья 111 п.5 и 1996 ЭЗН Статья 114). В подобном случае в защите нуждаются в первую очередь кредиторы, т.к. после принятия наследства наследственное имущество может соединиться и смешаться с личным имуществом наследника, тем самым поставив под угрозу сохранность наследственного имущества и удовлетворение требований за счет наследственного имущества. Для этого наследственное имущество отделяется от имущества наследника. Подобная двойственность обеспечения сохранности наследства характерна именно для 2008 ЭЗН и 1996 ЭЗН. При этом, второй случай для обеспечения сохранности наследства более не представляется в 2008 ЭЗР как отдельная мера по хранению наследства. Данная возможность проистекает из

обязательств попечителя наследства, назначенного для управления наследственным имуществом.

В отличие от этого предполагают Статьи 571-575 проекта 1940 ГК обеспечение сохранности наследственного имущества путем принятия мер по хранению наследства только в интересах наследника. Обеспечение сохранности наследства предусмотрено отдельным институтом в Статьях 823-826. Статья 1960 ГК также разделяет эти два вида обеспечения сохранности наследственного имущества. Если в первом случае применяются меры по хранению наследства, то в случае известного наследника, и с целью защиты в первую очередь интересов кредиторов после принятия наследства, подлежит применению регуляция отдельного созданного для этого института. Речь идет об управлении наследным имуществом назначенным специально для этого управителем наследственного имущества на основании Статьи 1975-1992.

ГК ЭССС и ГК РФ предусматривают меры по хранению наследства только в тех случаях, когда наследник еще неизвестен, и в первую очередь его интересы находятся под угрозой.

Меры по охране наследства принимаются лишь при возникновении соответствующих обстоятельств. Статья 110 2008 ЭЗН предусматривает основные обстоятельства, необходимые для принятия мер. Это случай, когда наследник неизвестен, не находится в месте открытия наследства, неизвестно, принял ли наследник наследство, наследник – лицо с ограниченной дееспособностью и ему не назначен опекун. Подобные основания исходят и из других анализируемых регуляций.

В случае возникновения любого из перечисленных выше оснований, может встать вопрос о необходимости принятия меры по хранению наследства. Это означает, что помимо основания должна существовать и необходимость обеспечения сохранности наследства. Необходимость должна быть вызвана обстоятельствами, и меры по хранению наследственного имущества должны способствовать разрешению таких проблем.

Меры по охране наследства могут быть приняты как судом по своей инициативе, так и на основании соответствующего заявления. Согласно п. 3 Статьи 111 2008 ЭЗН таким заявителем может быть в первую очередь кредитор по наследству, а также отказополучатель.

Вопрос о прекращении мер встает зачастую тогда, когда рассеялись обстоятельства, при которых меры по хранению были применены. Также как и при принятии мер нужно в каждом конкретном случае взвешивать, имеется ли ещё необходимость для принятия мер.

В результате рассмотрения выше указанных вопросов выяснилось, что существующая регуляция Эстонии в общей сложности подходит для достижения целей хранения наследства, но в тоже время нуждается в доработке, поскольку возникают некоторые проблемы. Хранение наследства, происходящее в Эстонии, отличается от соответствующего института в Германии и России, но имеет и схожести. Институт по хранению наследства претерпел временные изменения, а также судебная практика Эстонии отвечает целям хранения наследства, но в тоже время при применении регуляции время от времени возникают проблемы.

Kasutatud kirjandus

1. Ananjeva, J., Kask, P., Laasik, E. (toim). Eesti NSV Tsiviilkoodeks. Komm vlj. Tallinn: Eesti Raamat 1969.
2. P.Pärna (koost). Asjaõigusseadus. Komm vlj. Tallinn: Juura 2004.
3. Bamberger, H.G., Roth, H. Beck'scher Online-Kommentar BGB. 26. Aufl. München: Beck 2013.
4. Hahne, M.-M., Munzig, J. Beck'scher Online--Kommentar FamFG. 7.Aufl. München: Beck 2013.
5. Brox, H. Erbrecht. 23.Aufl. Köln: Heymanns 2009.
6. Brox, H. Pärimisõigus. Tallinn: Juura 2003.
7. Damrau, J. Praxiskommentar Erbrecht. 2. Aufl.Bonn: Zerb 2011.
8. Eesti Vabariigi Põhiseadus. Komm vlj. Tallinn: Juura 2012.
9. Firsching, K., Graf, H.L. Nachlassrecht. 9.Aufl. München: Beck 2008.
10. Frank, R. Erbrecht. Berlin: Beck 2000.
11. Gassmann B., Silvet, E. Mida peab teadma pärimisõigusest. Tallinn: Eesti Raamat 1977.
12. Gursky, K.-H. Erbrecht. 6.Aufl. Heidelberg; München; Landsberg; Frochen; Hamburg: C.F.Müller 2010.
13. Grünberg.E. Pärandi vastuvõtmine ja selle vormistamine. Juridica 2001, nr 10, lk 701-706.
14. Jauernig, O. Bürgerliches Gezetzbuch. 14 Aufl., München: Beck 2011.
15. Lange, H., Kuchinke, K. Erbrecht. Ein Lehrbuch. 5 Aufl. München: Beck 2001.
16. Leipold, D. Erbrecht. 16. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck 2006.
17. Liin, U. Pärimisõigus. Tallinn: Ilo 2005.
18. Liin, U. Pärimisõiguse põhimõtetest. – Juridica 1999, nr 3, lk 141-147.
19. Liin, U. Pärandi üleminek pärijale – vastuvõtusüsteem versus loobumissüsteem. – Juridica 2003, nr 1, lk 45-56.
20. Liin, U. Uus pärimismenetlus – kuidas edasi? – Juridica 2009, nr 1, lk 28-38.
21. Lilloja, K. Pärandi inventuur. Magistritöö: Tartu 2012.

22. Mahhov, I. Pärimis kõik uues pärimisseaduse eelnõus. - Juridica 1995, nr 7, lk 288-292.
23. Mahhov, I. Notari koht uuenevas pärimismenetluses. – Juridica 2008, nr 7, lk 482-487.
24. Michalski, L. BGB – Erbrecht. 4.Aufl. Heidelberg; München; Landsberg; Berlin: Müller 2010.
25. Mikk, T. Pärimisõigus. Tallinn: Sisekaitseakadeemia 2012.
26. Säcker, F.J., Rixecker R. (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9 Erbrecht. 5. Aufl. München: Beck 2010.
27. Olzen, D. Erbrecht. 2.Aufl. Berlin: De Gruyter 2005.
28. Palandt, O. Bürgerliches Gesetzbuch, Band 7. München: Beck 2007.
29. Scherer, S. Münchener Anwaltshandbuch Erbrecht. 3. Aufl. München: Beck 2010.
30. Schlüter W. Erbrecht. 14. Aufl. München: Beck 2000.
31. Schulze, R. Bürgerliches Gesetzbuch Handkommentar. 7.Aufl. Baden-Baden: Nomos 2012.
32. Silvet, E. Pärimisseaduse eelnõu põhijoontest. – Juridica 1995, nr 7, lk 282-288.
33. Silvet, E., Mahhov, I. Kuidas pärida ja pärandada. Tallinn: Juura 1997.
34. Unt, J. (toim). Ilus, E. Rooma eraõiguse alused. Tallinn: Penikoorem 2006.
35. Zimmermann, W. Erbschein und Erbscheinsverfahren. Berlin: Erich Schmidt 2004.
36. v. Staudinger, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin : Sellier de Gruyter 2011.
37. Алексеев, С. (редакто). Гражданское право: учебник. Москва: Проспект 2010.
38. Борисов А. Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации. Части 1-2-3 (постатейный). Москва: Книжный мир 2003.
39. Вишнякова, А. Семейное и наследственное право: учебное пособие. Москва: Волтерс Клувер 2010.
40. Гонгало Б. и пр. Настольная книга нотариуса. Москва: Волтерс Клувер 2004 (elektrooniline raamat on autori käes); Гонгало Б. и пр. Настольная книга нотариуса. Москва: Волтерс Клувер 2010. Arvutivõrgus: <http://vse-znaniya.com/notariat-uchebnik/nastolnaya-kniga-notarius.html> või http://kontrolni.narod.ru/50.html#ТОС_id4034532 (07.04.2013).
41. Зайцева Т., Крашенинников, П. Наследственное право в нотариальной практике. 5-е изд. Москва: Волтерс Клувер 2005 (elektrooniline raamat on autori käes).

42. Суханов, Е. (редактор). Гражданское право в 4-х томах. Том II. Москва: Вольфс Клувер 2006.

Kasutatud seaduste eelnõud ja seletuskirjad

43. J.Uluots (koost.). Seletuskiri tsiviilseadustiku 1935.a. eelnõu nelja esimese raamatu juurde. Tartu: s.n., 1936.
44. Kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (725 SE III) seletuskiri koos lisadega. Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/rtf&file_id=985738&file_name=Kinnistusraamatuseaduse jt seletuskiri \(728\).rtf&file_size=549262&mnsensk=725+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/rtf&file_id=985738&file_name=Kinnistusraamatuseaduse_jt_seletuskiri(728).rtf&file_size=549262&mnsensk=725+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).
45. Pärimisseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri (1073 SE I). Arvutivõrgus: http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&ite mid=021430016 (01.04.2013).
46. Tsiviilseadustik. Eelnõu. Tartu : Tartu Ülikool, 1992. (eelnõu EV Riigivolikogu erikomisjoni 12.märts 1940.a. redaktsioon).
47. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku eelnõu seletuskiri (1086 SE I). Arvutivõrgus: http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&ite mid=021550029 (27.02.2013).
48. 05.03.2013 pärimisseaduse, notari tasu seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ja seletuskiri (autori valduses). Arvutivõrgus on kättesaadav vaid esialgne versioon (13-0005): <http://eelvoud.valitsus.ee/main#FC4MwLGq> (24.04.2013).
49. 1999.a pärimisseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri (131 SE). Arvutivõrgus: http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&ite mid=991680003 (27.02.2013).
50. 2008.a pärimisseaduse eelnõu seletuskiri (56 SE III). Arvutivõrgus: [http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus seletuskiri \(56\).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13](http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&file_id=95821&file_name=parimisseadus_seletuskiri(56).doc&file_size=217088&mnsensk=56+SE&fd=2011-04-13) (27.02.2013).

Kasutatud normatiivmaterjal

51. Avaliku teenistuse seadus. - RT I, 06.07.2012, 1 ... RT I, 26.03.2013, 5.
52. Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das durch Artikel 1 des Gesetzes vom 11. März 2013 (BGBl. I S. 434) geändert worden ist. Arvutivõrgus: <http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html> (08.04.2013).
53. Eesti NSV seadus „Riikliku notariaadi kohta“ 21.detsembrist 1973.a. ühes muudatustega 28. jaanuarist 1977.a. ja 25.maist 1979.a. – Notari käsiraamat. Normatiivaktide kogumik. 2 tr. Tallinn: Eesti Raamat 1986.
54. Eesti NSV Tsiviilkoodeks. Ametlik tekst seisuga 01.01.1988.a. Tallinn: Eesti Raamat 1988.
55. Eesti Vabariigi Põhiseadus. - RT 1992, 26, 349 ... RT I, 27.04.2011, 2.
56. Juhend notariaaltoimingute teostamise korra kohta linnade, alevite, külade rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedes: kinnitatud Eesti NSV justiitsministri käskkirjaga 21.aprillist 1976.a. nr 6. – Rajandi.H. (koost.). Notarikäsiraamat, normatiivaktide kogumik. 2. tr. Tallinn: Eesti Raamat 1986.
57. Juhend notariaaltoimingute teostamise korra kohta riiklikes notariaalkontorites: kinnitatud Eesti NSV justiitsministri 21. aprilli 1976. a. käskkirjaga nr.16. – Rajandi.H. (koost.). Notarikäsiraamat, normatiivaktide kogumik. 2. tr. Tallinn: Eesti Raamat 1986.
58. Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. - RT I 1993, 37, 558 ... RT I, 26.03.2013, 6.
59. Kohtutäiturimäärustik. - RTL 2009, 98, 1456 ... RT I, 18.01.2013, 12.
60. Maksukorralduse seadus. - RT I 2002, 26, 150 ... RT I, 22.12.2012, 10.
61. Mittetulundusühingute seadus. - RT I 1996, 42, 811 ... RT I, 18.12.2012, 30.
62. Notariaadimäärustik. - RTL 2009, 51, 751 ... RT I, 23.04.2013, 17.
63. Pankrotiseadus. - RT I 2003, 17, 95 ... RT I, 21.12.2012, 14.
64. Perekonnaseadus. - RT I 2009, 60, 395 ... RT I, 27.06.2012, 12.
65. Pärimisseadus. – RT I 1996, 38, 752 ... RT I 2007, 67, 413.
66. Pärimisseadus. – RT I 2008, 7, 52 ... RT I 2010, 38, 231.
67. Rahvusvahelise eraõiguse seadus. - RT I 2002, 35, 217 ... RT I 2009, 59, 385.
68. Tsiviilkohtupidamise seadustik. - RT I 1993, 31, 538 ... 1996, 3, 57.
69. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 1998, 43, 666 ... RT I 2005, 15, 85.

70. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197 ... RT I, 21.12.2012.
71. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I 2002, 35, 216 ... RT I, 06.12.2010, 12.
72. Äriseadustik. - RT I 1995, 26, 355 ... RT I, 18.12.2012, 8.
73. Гражданский кодекс Российской Федерации (часть вторая) от 26.01.1996 N 14-ФЗ (ред. от 14.06.2012) Arvutivõrgus:
<http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=131224;fld=134;dst=4294967295;rnd=0.5959853895949324> (30.04.2013).
74. Гражданский кодекс Российской Федерации (часть третья) от 26.11.2001 N 146-ФЗ (ред. от 05.06.2012, с изм. от 02.10.2012) Arvutivõrgus:
<http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=130765> (30.04.2013).
75. Основы законодательства Российской Федерации о нотариате (утв. ВС РФ 11.02.1993 N 4462-1) (ред. от 05.04.2013) Arvutivõrgus:
<http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=131961> (30.04.2013).

Kasutatud muud allikad

76. Lang, R, Kiisler, S. Tallinn, mai 2010. Kohustuslike kohaliku omavalitsuse ülesannete ja kohaliku omavalitsuse üksuste täidetavate riiklike ülesannete piiritlemisest. - Justitsministri arvamus Siseministeriumile suunatud kirjas. Arvutivõrgus: https://www.siseministeerium.ee/public/JuM_KOV_ulesannete_piiritlemisest.pdf (30.04.2013).
77. Linde, V. Uue pärimisseaduse müüdid. – Postimees, 10.12.2007.
78. Saksa tsiviilseadustik BGB. Tallinn: Juura 2001.

Kasutatud kohtulahendid

79. HMKm 25.01.2006, 2-02-401.
80. HMKm 01.03.2006, 2-05-24309.
81. HMKm 07.06.2006, 2-07-7087/2.
82. HMKm 18.08.2006, 2-06-12310.
83. HMKm 20.09.2006, 2-06-20666.
84. HMKm 10.10.2006, 2-06-21371.
85. HMKm 24.10.2006, 2-06-24274.
86. HMKm 01.11.2006, 2-06-27448.
87. HMKm 06.02.2007, 2-06-29275.
88. HMKm 07.03.2007, 2-05-15901.
89. HMKm 21.06.2007, 2-07-18865.
90. HMKm 31.08.2007, 2-07-23972.
91. HMKm 04.09.2007, 2-07-13313.
92. HMKm 12.09.2007, 2-07-14993.
93. HMKm 19.11.2007, 2-07-22437.
94. HMKm 25.01.2008, 2-05-672.
95. HMKm 26.02.2008, 2-07-7087/4.
96. HMKm 18.04.2008, 2-07-25922/5.
97. HMKm 09.05.2008, 2-08-5031.
98. HMKm 03.06.2008, 2-07-24031/2.
99. HMKm 04.07.2008, 2-07-6053.
100. HMKm 18.08.2008, 2-08-15949.
101. HMKm 03.09.2008, 2-08-17680.
102. HMKm 29.09.2008, 2-08-19498.
103. HMKm 08.10.2008, 2-06-15534.
104. HMKm 03.02.2009, 2-08-3966.

105.HMKm 23.03.2009, 2-08-68464.
106.HMKm 18.08.2009, 2-07-25922/8.
107.HMKm 21.12.2009, 2-08-60120.
108.HMKm 06.04.2010, 2-10-13471.
109.HMKm 27.05.2010, 2-10-17988.
110.HMKm 20.09.2010, 2-07-25922/9.
111.HMKm 30.09.2010, 2-08-24800.
112.HMKm 30.09.2010, 2-10-41694.
113.HMKm 03.11.2010, 2-10-6271.
114.HMKm 23.12.2010, 2-10-17989.
115.HMKm 10.05.2011, 2-10-49417/6.
116.HMKm 10.05.2011, 2-10-52796.
117.HMKm 08.06.2011, 2-10-34487.
118.HMKm 25.10.2011, 2-11-36243.
119.HMKm 26.10.2011, 2-07-24031/5.
120.HMKm 02.12.2011, 2-10-50036.
121.HMKm 29.03.2012, 2-12-1432.
122.HMKm 10.10.2012, 2-08-70026.
123.HMKm 17.12.2012, 2-10-49417/12.
124.HMKo 08.03.2002, 2/4/27-8803/01.
125.PMKm 03.04.2006, 2-05-15016.
126.PMKm 06.09.2006, 2-06-915.
127.PMKm 18.09.2006, 2-05-16041.
128.PMKm 09.01.2007, 2-06-39944.
129.PMKm 30.09.2009, 2-09-42214.
130.PMKm 30.04.2010, 2-10-15600.
131.TMKm 09.06.2003, 2-576/2.
132.TMKm 21.05.2007, 2-06-25435.

- 133.TMKm 27.07.2007, 2-07-13737.
- 134.TMKm 25.09.2007, 2-05-21246.
- 135.TMKm 21.04.2008, 2-08-3167.
- 136.TMKm 18.07.2008, 2-06-1105.
- 137.TMKm 23.10.2008, 2-08-60249.
- 138.TMKm 13.01.2009, 2-08-88095.
- 139.TMKm 17.04.2009, 2-09-4454.
- 140.TMKm 07.01.2011, 2-10-34361.
- 141.TMKm 04.03.2011, 2-10-44351.
- 142.TMKm 19.06.2012, 2-12-16885.
- 143.VMKm 09.02.2006, 2-05-2179.
- 144.VMKm 13.04.2006, 2-06-6252/3.
- 145.VMKm 21.09.2006, 2-06-21636.
- 146.VMKm 23.10.2006, 2-06-6252/5.
- 147.VMKm 01.11.2006, 2-05-18729.
- 148.VMKm 04.01.2007, 2-06-18378.
- 149.VMKm 15.01.2007, 2-06-15982.
- 150.VMKm 16.01.2007, 2-05-21772.
- 151.VMKm 16.02.2007, 2-06-35713.
- 152.VMKm 21.02.2007, 2-06-38313.
- 153.VMKm 22.02.2007, 2-03-185.
- 154.VMKm 20.04.2007, 2-06-29668.
- 155.VMKm 30.05.2007, 2-06-32971.
- 156.VMKm 04.06.2007, 2-07-16629.
- 157.VMKm 26.07.2007, 2-05-139.
- 158.VMKm 21.09.2007, 2-06-29710.
- 159.VMKm 18.10.2007, 2-07-23240.
- 160.VMKm 18.12.2007, 2-07-28080.

- 161.VMKm 27.12.2007, 2-03-79.
- 162.VMKm 02.01.2008, 2-07-29630.
- 163.VMKm 14.01.2008, 2-07-51054/5.
- 164.VMKm 18.02.2008, 2-08-1740.
- 165.VMKm 20.02.2008, 2-06-32238.
- 166.VMKm 25.03.2008, 2-08-1386.
- 167.VMKm 27.03.2008, 2-08-1735.
- 168.VMKm 27.03.2008, 2-08-1745.
- 169.VMKm 28.03.2008, 2-08-1743.
- 170.VMKm 28.03.2008, 2-08-2421.
- 171.VMKm 02.04.2008, 2-07-44478.
- 172.VMKm 02.04.2008, 2-08-1750.
- 173.VMKm 07.04.2008, 2-06-36941.
- 174.VMKm 09.04.2008, 2-08-1742/8.
- 175.VMKm 14.04.2008, 2-08-7404.
- 176.VMKm 29.04.2008, 2-08-7553.
- 177.VMKm 05.05.2008, 2-08-8201.
- 178.VMKm 27.05.2008, 2-08-8181.
- 179.VMKm 27.05.2008, 2-08-8202.
- 180.VMKm 28.05.2008, 2-08-15535.
- 181.VMKm 04.06.2008, 2-08-1746.
- 182.VMKm 04.06.2008, 2-08-8196/4.
- 183.VMKm 12.06.2008, 2-07-41694.
- 184.VMKm 19.06.2008, 2-08-1744.
- 185.VMKm 19.06.2008, 2-08-1757.
- 186.VMKm 20.06.2008, 2-07-51054/13.
- 187.VMKm 17.09.2008, 2-08-12308.
- 188.VMKm 17.09.2008, 2-08-16971.

189.VMKm 17.09.2008, 2-08-8194.
190.VMKm 29.09.2008, 2-08-22278.
191.VMKm 13.11.2008, 2-07-5600.
192.VMKm 16.12.2008, 2-08-22102.
193.VMKm 18.12.2008, 2-08-8196/6.
194.VMKm 19.12.2008, 2-08-1739.
195.VMKm 19.12.2008, 2-08-1754.
196.VMKm 30.12.2008, 2-08-13686.
197.VMKm 06.03.2009, 2-04-797/7.
198.VMKm 09.03.2009, 2-08-72726.
199.VMKm 08.05.2009, 2-08-52256.
200.VMKm 12.06.2009, 2-09-16448.
201.VMKm 15.09.2009, 2-09-42418.
202.VMKm 29.10.2009, 2-09-10873.
203.VMKm 19.11.2009, 2-09-48808.
204.VMKm 08.12.2009, 2-08-59421.
205.VMKm 28.12.2009, 2-09-12067.
206.VMKm 29.03.2010, 2-10-14253.
207.VMKm 06.04.2010, 2-10-15734.
208.VMKm 22.06.2010, 2-10-25018.
209.VMKm 22.06.2010, 2-10-8143.
210.VMKm 30.06.2010, 2-10-8144.
211.VMKm 07.09.2010, 2-09-56968.
212.VMKm 23.09.2010, 2-10-22757.
213.VMKm 25.10.2010, 2-10-47354.
214.VMKm 01.11.2010, 2-10-24977.
215.VMKm 08.11.2010, 2-10-50148.
216.VMKm 16.11.2010, 2-10-9753.

217.VMKm 29.11.2010, 2-08-10090.
218.VMKm 06.12.2010, 2-10-49463.
219.VMKm 06.12.2010, 2-10-52733.
220.VMKm 07.01.2011, 2-10-65712.
221.VMKm 19.01.2011, 2-10-49476.
222.VMKm 14.02.2011, 2-10-12654/3.
223.VMKm 21.02.2011, 2-10-21375.
224.VMKm 21.02.2011, 2-10-5322.
225.VMKm 22.02.2011, 2-10-65248.
226.VMKm 13.04.2011, 2-10-49682.
227.VMKm 19.04.2011, 2-10-52723.
228.VMKm 03.05.2011, 2-11-12127.
229.VMKm 09.05.2011, 2-11-11266.
230.VMKm 12.05.2011, 2-11-8216.
231.VMKm 18.05.2011, 2-11-10037.
232.VMKm 30.05.2011, 2-11-21055.
233.VMKm 31.05.2011, 2-10-65754.
234.VMKm 13.06.2011, 2-10-57626.
235.VMKm 05.07.2011, 2-10-12654/10.
236.VMKm 05.07.2011, 2-10-52729.
237.VMKm 16.08.2011, 2-11-37370.
238.VMKm 22.08.2011, 2-11-33599.
239.VMKm 23.08.2011, 2-11-33300.
240.VMKm 29.08.2011, 2-04-797/12.
241.VMKm 18.09.2012, 2-11-23521.
242.VMKm 28.09.2012, 2-08-1742/12.
243.VMKm 01.02.2013, 2-13-4570.
244.VMKm 08.04.2013, 2-12-36245.

245.RKTKo 21.12.2004, 3-2-1-145-04.

246. RKTKo 21.11.2007, 3-2-1-120-07.

Lisa 1. 01.01.2006-01.05.2013.aa. I astme kohtulahendite statistika
(tabelid 1-13)

Tabel 1. Avalduse tüübid

Avalduse tüüp	Arv
Rakendamine	121
Rakendamise lõpetamine	24
Loobumine	17
Võõrandamise luba	5
Kokku	167

Tabel 2. Rakendamise avaldused ja avalduste lahendi tüübid

Kas rahuldatud?	Arv	Lahendi tüüp	Arv
Jah	98	Rakendamine	98
Ei	23	Jätta rahuldamata	14
		Keeldumine	6
		Algamata jätmise	2
		Läbi vaatamata jätmise	1
Kokku	121		121

Tabel 3. Avalduste üldstatistika, aasta kaupa

Aasta	Avaldused														
	Kokku			Rakendamine			Loobumine			Võõrandamise luba			Rakendamise lõpetamine		
	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei
2006	16	12	4	12	8	4	2	2					2	2	
2007	26	22	4	14	11	3	8	8		1		1	3	3	
2008	49	42	7	41	34	7	5	5		1	1		2	2	
2009	16	16		12	12		1	1		1	1		2	2	
2010	22	19	3	17	14	3							5	5	
2011	29	24	5	22	17	5				1	1		6	6	
2012	7	6	1	2	2		1	1		1		1	3	3	
2013	2	1	1	1		1							1	1	
Kokku	167	142	25	121	98	23	17	17	0	5	3	2	24	24	0

Tabel 4. Avalduste üldstatistika, kohtu kaupa

Kohus	Avaldused														
	Kokku			Rakendamine			Loobumine			Võõrandamise luba			Rakendamise lõpetamine		
	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei
VMK	103	84	19	84	66	18	7	7		3	2	1	9	9	
HMK	47	41	6	25	20	5	6	6		2	1	1	14	14	
TMK	11	11		7	7		3	3					1	1	
PMK	6	6		5	5		1	1							
Kokku	167	142	25	121	98	23	17	17	0	5	3	2	24	24	0

Tabel 5. Avalduste üldstatistika, kohtuniku kaupa

Kohtunik	Avaldused														
	Kokku			Rakendamine			Loobumine			Võõrandamise luba			Rakendamise lõpetamine		
	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei
Iris Kangur-Gontšarov	10	6	4	5	2	3				1		1	4	4	
Tamara Šabarova	8	8		6	6		1	1					1	1	
Evi Kool	8	7	1	6	5	1	2	2							
Marge Tamme	8	7	1	7	6	1	1	1							
Viljo Junolainen	8	7	1	7	6	1							1	1	
Johannes Külaots	8	6	2	8	6	2									
Viktor Brügel	7	7		6	6		1	1							
Piret Rõuk	7	6	1	1		1	2	2					4	4	
Helgi Vinni	7	4	3	6	3	3							1	1	
Piret Randmaa	7	4	3	7	4	3									
Geete Lahi	6	5	1	4	3	1	1	1		1	1				
Ifret Mamedguseinov	5	5		5	5										
Olev Mihkelson	4	4		4	4										
Aarne Lõhmus	4	3	1	3	2	1							1	1	
Marika Leimann	4	3	1	3	2	1							1	1	
Anu Ammer	3	3		3	3										
Epp Haabsaar	3	3		2	2								1	1	
Hannes Olev	3	3		1	1					1	1		1	1	
Mai Grauberg	3	3											3	3	
Maimu Laumets	3	3		3	3										
Kaija Kaijanen	3	2	1	1	1					1		1	1	1	
Anu Tammeniit	2	2		1	1		1	1							
Heino-Vello Pihlak	2	2		1	1		1	1							
Ivika Sillaots	2	2		2	2										
Karin Sonntak	2	2					1	1					1	1	
Leanika Tamm	2	1	1	1		1				1	1				
Liili Lauri	2	2		1	1								1	1	

Kohtunik	Avaldused														
	Kokku			Rakendamine			Loobumine			Võõrandamise luba			Rakendamise lõpetamine		
	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei
Sirja Tooming	2	2		2	2										
Sirje Õunpuu	2	2		1	1								1	1	
Fred Fisker	2	1	1	2	1	1									
Imbi Sidok-Toomsalu	2	1	1	2	1	1									
Maido Roots	2	1	1	2	1	1									
Natalja Losevtsova	2	1	1	2	1	1									
Donald Kiidjärv	1	1					1	1							
Ele Liiv	1	1		1	1										
Eveli Vavrenjuk	1	1					1	1							
Heiki Kolk	1	1		1	1										
Irma Külavee	1	1		1	1										
Jaanus Saaremõts	1	1		1	1										
Kersti Kerstna-Vaks	1	1					1	1							
Kristel Vedro	1	1		1	1										
Lea Aavastik	1	1											1	1	
Lea Pavelson	1	1		1	1										
Maire Lukk	1	1		1	1										
Meeli Kaur	1	1		1	1										
Meelis Eerik	1	1		1	1										
Moonika Tähtväli	1	1		1	1										
Reena Undrest	1	1		1	1										
Rita Kulberg	1	1		1	1										
Roomet Sõnna	1	1		1	1										
Silvi Maiste	1	1		1	1										
Taimi Kollom	1	1					1	1							
Tiia Mõtsnik	1	1					1	1							
Tiiu Hiiuväin	1	1					1	1							
Ülle Raag	1	1		1	1										
Viivi Villemson	1	1											1	1	
Zakaria Nemsitsveridze	1	1		1	1										
Kokku	167	142	25	121	98	23	17	17	0	5	3	2	24	24	0

Tabel 6. Avalduste üldstatistika, kohtumaja kaupa

Kohtumaja	Avaldused														
	Kokku			Rakendamine			Loobumine			Võõrandamise luba			Rakendamise lõpetamine		
	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei	Arv	Jah	Ei
Jõhvi	57	49	8	51	43	8	4	4					2	2	
Kentmanni	37	32	5	20	15	5	6	6					11	11	
Narva	37	28	9	25	17	8	3	3		3	2	1	6	6	
Tartu mnt	10	9	1	5	5					2	1	1	3	3	
Rakvere	9	7	2	8	6	2							1	1	
Tartu	5	5		1	1		3	3					1	1	
Jõgeva	3	3		3	3										
Paide	2	2		1	1		1	1							
Rüütli	2	2		2	2										
Kuressaare	1	1		1	1										
Põlva	1	1		1	1										
Rapla	1	1		1	1										
Viljandi	1	1		1	1										
Võru	1	1		1	1										
Kokku	167	142	25	121	98	23	17	17	0	5	3	2	24	24	0

Tabel 7. Avaldajad rakendamise avaldustes ja võrdlemine hooldajatega

Avaldaja	Arv	Rahuldatud	Mitte rahuldatud	Hooldajaks määrati avaldajat	Holdajaks määrati teist	Hooldaja määramist ei taotleti.
KÜ	57	46	11	43	3	6
KOV	16	14	2	12	2	
Pank	10	10			4	
Pärija	6	6		2	4	2
Hüpoteegi pidaja	4	4			2	
Huvitatud isik	4	2	2		2	
Kaasomanik	3	2	1	1	1	1
Täpsustamata	3	2	1	1	1	
Kohus oma algatusel	4	1	3		1	
Pankrotihaldur	2	2		2		
Abikaasa	2	1	1	1		
Halduskulud	2	1	1		1	
Annakusaaja	1	1			1	
AÜ	1	1			1	
KÜ ja huvitatud isik	1	1		1		
Laenuandja	1	1				
OÜ	1	1		1		1
Pärija eestkostja	1	1		1		
Võlausaldaja Täpsustamata	1	1			1	
Hoolduskulud	1		1			
Kokku	121	98	23	65	24	9

Tabel 8. Rakendatud hoiumeetmed, aasta kaupa

Aasta	Rahuldatud avaldused rakendamiseks	Hoiumeetmed		
		Pärandvara valitsemine	Teate avaldamine	Hüpoteegi seadmine
2006	8	6	3	
2007	11	10	3	1
2008	34	30	12	3
2009	12	10	1	2
2010	14	14	1	
2011	17	17		
2012	2	2		
2013				
Kokku	98	89	20	6

Tabel 9. Rakendamise avaldustes hooldajana määrati avaldajat

Hooldaja	Arv
Avaldaja	65
Mitte avaldaja	24
Ei taotlenud	9
Kokku	98

Tabel 10. Hooldajad rakendamise lõpetamise avaldustes

Hooldaja	Arv
Täpsustamata	7
Vandeadvokaat	5
KÜ	4
KOV	2
Sobiv isik	2
Advokaat	1
AÜ	1
Pärija	1
Puudutatud isik	1
Kokku	24

Tabel 11. Hooldajad rakendamise avaldustes

Hooldaja	Arv
KÜ	44
Avaldaja töötaja	10
Ei taotlenud	9
Vandeadvokaat	7
Täpsustamata	5
Pärija	4
KOV	3
Puudutatud isik	3
Abikaasa	2
Huvitatud isik	2
Õigusbüroo töötaja	2
Pankrotihaldur	2
Elukaaslane	1
Kaasomanik	1
Pärija eestkostja	1
Sobiv isik	1
Võlausaldaja	1
Kokku	98

Tabel 12. Rakendamise alused lühidalt

Rakendamise alused	Arv
Pärija ei ole teada	43
Pärija ei ole pärandi vastu võtnud	27
Täpsustamata	14
Mitu alust	11
Võlausaldajate nõuded	3
Kokku	98

Tabel 13. Rakendamise alused täpsemalt, aasta kaupa

Aasta	Rahuldatud avaldused rakendamiseks	Rakendamise alused						
		Pärija ei ole teada	Pärija ei ole pärandi vastu võtnud	Võlausaldajate nõuded	Ei viibi pärandvara asukohas	Teovõimetu ja eestkostjata	Võlad ületavad pärandi suurust	Täpsustamata
2006	8	6	1					1
2007	11	7	2		2	1		2
2008	34	11	12	1	1		1	11
2009	12	7	5		1			
2010	14	8	7		1			
2011	17	7	8	2	3	1		
2012	2	1		1	1			
2013								
Kokku	98	47	35	4	9	2	1	14

Lisa 2. 01.01.2006 - 01.05.2013.aa. I astme kohtute kohtulahendite analüüs (tabelid 14-15)

Tabel 14. Kohtulahendite analüüs: tüübid, avaldajad ja hooldajad

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-02-401 (25.01.2006)	1996 PärS	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	Täpsustamata	Täpsustamata	
2-05-2179 (09.02.2006)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-05-24309 (01.03.2006)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ ja huvitatud isik		Huvitatud isik	Avaldaja
2-05-15016 (03.04.2006)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Hüpoteegi pidaja	Ei taotlenud	Ei taotlenud
2-06-6252/3 (13.04.2006)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Puudutatud isik	Mitte
2-07-7087/2 (07.06.2006)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Täpsustamata	Sobiv isik	Mitte
2-06-12310 (18.08.2006)	1996 PärS	Rakendamine	Jätta rahuldamata	Huvitatud isik			
2-06-915 (06.09.2006)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	Täpsustamata			
2-05-16041 (18.09.2006)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Hüpoteegi pidaja	Ei taotlenud	Ei taotlenud
2-06-20666 (20.09.2006)	ei ole viidet seadustele	Rakendamine	Rakendamine	Täpsustamata		Täpsustamata	Mitte
2-06-21636 (21.09.2006)	viitab TsMS-le	Rakendamine	Keeldumine	Abikaasa			
2-06-21371 (10.10.2006)	1996 PärS	Rakendamine	Jätta rahuldamata	KÜ			
2-06-6252/5 (23.10.2006)	1996 PärS	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	Sobiv isik	Sobiv isik	
2-06-24274 (24.10.2006)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Pärija		Pärija	Avaldaja
2-05-18729 (01.11.2006)	1996 PärS	Rakendamine	Jätta rahuldamata	KÜ			
2-06-27448 (01.11.2006)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	KÜ			
2-06-18378 (04.01.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-06-39944 (09.01.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Abikaasa		Abikaasa	Avaldaja
2-06-15982 (15.01.2007)	1996 PärS	Loobumine	Loobumine	Täpsustamata			

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-05-21772 (16.01.2007)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	KÜ			
2-06-29275 (06.02.2007)	1996 PärS	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	Pärija	Pärija	
2-06-35713 (16.02.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Avaldaja töötaja	Avaldaja
2-06-38313 (21.02.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	OÜ	Võlausaldaja	Avaldaja
2-03-185 (22.02.2007)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	KÜ			
2-05-15901 (07.03.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		Täpsustamata	Mitte
2-06-29668 (20.04.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Huvitatud isik		Pärija	Mitte
2-06-25435 (21.05.2007)	1996 PärS	Loobumine	Loobumine	Täpsustamata			
2-06-32971 (30.05.2007)	1996 PärS	Loobumine	Loobumine	KOV			
2-07-16629 (04.06.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Keeldumine	Kaasomanik			
2-07-18865 (21.06.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Pärija		Vandeadvokaat	Mitte
2-05-139 (26.07.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Jätta rahuldamata	KÜ			
2-07-13737 (27.07.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Pank	Ei taotlenud	Ei taotlenud
2-07-23972 (31.08.2007)	1996 PärS	Loobumine	Loobumine	Täpsustamata			
2-07-13313 (04.09.2007)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	Riik			
2-07-14993 (12.09.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Läbi vaatamata jätmine	Täpsustamata			
2-06-29710 (21.09.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	AÜ		Puudutatud isik	Mitte
2-05-21246 (25.09.2007)	1996 PärS	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	Advokaat	Advokaat	
2-07-23240 (18.10.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Täpsustamata		Täpsustamata	Avaldaja
2-07-22437 (19.11.2007)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		KOV	Avaldaja
2-07-28080 (18.12.2007)	1996 PärS	Võõrandamise luba	Võõrandamise luba	Hooldaja	Täpsustamata	Täpsustamata	

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-07-28080 (18.12.2007)	1996 PärS	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Pärija		Täpsustamata	
2-03-79 (27.12.2007)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	Täpsustamata			
2-07-29630 (02.01.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Jätta rahuldamata	Võlausaldaja	Hoolduskulud		
2-07-51054/5 (14.01.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-05-672 (25.01.2008)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	Täpsustamata			
2-08-1740 (18.02.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Avaldaja töötaja	Avaldaja
2-06-32238 (20.02.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Abikaasa	Mitte
2-07-7087/4 (26.02.2008)	1996 PärS	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Täpsustamata		Sobiv isik	
2-08-1386 (25.03.2008)	viitab TsMS-le	Rakendamine	Keeldumine	KÜ			
2-08-1735 (27.03.2008)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	KOV			
2-08-1745 (27.03.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Avaldaja töötaja	Avaldaja
2-08-2421 (28.03.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-1743 (28.03.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Avaldaja töötaja	Avaldaja
2-07-44478 (02.04.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-1750 (02.04.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Avaldaja töötaja	Avaldaja
2-06-36941 (07.04.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-1742/8 (09.04.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Avaldaja töötaja	Avaldaja
2-08-7404 (14.04.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-07-25922/5 (18.04.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Pank	KOV	Mitte
2-08-3167 (21.04.2008)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	KÜ			
2-08-7553 (29.04.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-08-8201 (05.05.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-5031 (09.05.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Pärija		Pärija	Avaldaja
2-08-8202 (27.05.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-8181 (27.05.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-15535 (28.05.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Laenuandja	Ei taotlenud	Ei taotlenud
2-07-24031/2 (03.06.2008)	1996 PärS (RT I 1996, 38, 752; 2007, 67, 413)	Rakendamine	Rakendamine	Kaasomanik		Vandeadvokaat	Mitte
2-08-1746 (04.06.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Avaldaja töötaja	Avaldaja
2-08-8196/4 (04.06.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-07-41694 (12.06.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-1757 (19.06.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Avaldaja töötaja	Avaldaja
2-08-1744 (19.06.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Avaldaja töötaja	Avaldaja
2-07-51054/13 (20.06.2008)	1996 PärS	Võõrandamise luba	Võõrandamise luba	Hooldaja	KÜ	KÜ	
2-07-6053 (04.07.2008)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	Riik			
2-06-1105 (18.07.2008)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	Täpsustamata			
2-08-15949 (18.08.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Pankrotihaldur		Pankrotihaldur	Avaldaja
2-08-17680 (03.09.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Jätta rahuldamata	Huvitatud isik			
2-08-16971 (17.09.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-12308 (17.09.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-8194 (17.09.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-22278 (29.09.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Pank	Ei taotlenud	Ei taotlenud
2-08-19498 (29.09.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Jätta rahuldamata	KÜ			

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-08-19498 (29.09.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Pank	Ei taotlenud	Ei taotlenud
2-06-15534 (08.10.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Kaasomanik		Kaasomanik	Avaldaja
2-08-60249 (23.10.2008)	1996 PärS (pärimisseaduse § 110 lg 2 p-s 3 ettenähtud pärandvara hoiumeetet).	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Pank	Ei taotlenud	Ei taotlenud
2-07-5600 (13.11.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Jätta rahuldamata	KÜ			
2-08-22102 (16.12.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Jätta rahuldamata	Võlausaldaja	Halduskulud		
2-08-8196/6 (18.12.2008)	1996 PärS	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	KÜ	KÜ	
2-08-1754 (19.12.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Jätta rahuldamata	KOV			
2-08-1739 (19.12.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KOV		Avaldaja töötaja	Avaldaja
2-08-13686 (30.12.2008)	1996 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-88095 (13.01.2009)	1996 PärS (pärimisseaduse § 111 lg 1 kohaselt rakendab kohus pärandvara hoiumeetmeid notari, pärija, pärandi hooldaja, testamenditajaja, pärandaja võlausaldaja, pärandisse kuuluva vara kaas- või ühisomaniku või teiste huvitatud isikute taotlusel).	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Pank	Ei taotlenud	Ei taotlenud
2-08-3966 (03.02.2009)	viitab TsMS-le	Loobumine	Loobumine	Täpsustamata			
2-04-797/7 (06.03.2009)	1996 PärS (1996 PärS § 112 lg 2 kohaselt kohus nimetab hooldajaks huvitatud isiku, huvitatud isiku poolt soovitatud isiku või muu isiku). 2008.a PärS kohaselt oleks määratud kohtutäitur.	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-72726 (09.03.2009)	2008 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-68464 (23.03.2009)	2008 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Pank	Ei taotlenud	Ei taotlenud
2-09-4454 (17.04.2009)	2008 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-52256 (08.05.2009)	2008 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-09-16448 (12.06.2009)	1996 PärS (pärandaja suri xxx.2008.a Seega tuleb kohaldada kuni 31.12.2009 kehtinud Pärimisseadust).	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-07-25922/8 (18.08.2009)	2008 PärS	Võõrandamise luba	Võõrandamise luba	Võlausaldaja	Pank	KOV	
2-09-42418 (15.09.2009); 28.09.2009 on tehtud täiendav kohtumäärus	2008 PärS, kuid esialgselt jättis kohus kohtutäituri nimetamata	Rakendamine	Rakendamine	KOV		KOV	Avaldaja
2-09-42214 (30.09.2009)	2008 PärS, kuid kohtutäitur on määramata	Rakendamine	Rakendamine	Pankrotihaldur		Pankrotihaldur	Avaldaja
2-09-10873 (29.10.2009)	1996 PärS (enne 01. jaanuari 2009 kehtinud PärS § 110 lg 1 ja lg 2 p 1 kohaselt...)	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-09-48808 (19.11.2009)	2008 PärS (alates 01.01.2009 kehtiv pärimisseaduse 6. peatükk sätestab pärimise käigu, mille puhul on tegemist menetlusnormid ning seega tuleb pärimise hoiumeetmete rakendamisel kohaldada kehtivaid menetlusnorme, muus osas kohaldub AA T surma ajal kehtinud pärimisseadus (edaspidi PärS)).	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-08-59421 (08.12.2009)	1996 PärS (2008 PärS § 180 kohaselt kohaldatakse pärimisele pärandi avanemise ajal kehtinud seadust. Pärandaja suri 26.03.2008.a Seega tuleb kohaldada kuni 31.12.2008 kehtinud Pärimisseadust).	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Pank	KÜ	Mitte
2-08-60120 (21.12.2009)	1996 PärS (PärS § 112 lg 6 kohaselt lõpetab kohus pärandvara valitsemise, kui on ära langenud käesoleva seaduse paragrahvis 111 sätestatud hoiumeetmete rakendamise alused).	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Menetlusosalised		Puudutatud isik	

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-09-12067 (28.12.2009)	1996 PärS (PärS, mis kehtis pärandi hoiumeetmete rakendamise ajal § 112 lg 6 kohaselt lõpetab kohus pärandvara valitsemise, kui on ära langenud käesoleva seaduse paragrahvis 111 sätestatud hoiumeetmete rakendamise alused).	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	Täpsustamata	Täpsustamata	
2-10-14253 (29.03.2010)	2008 PärS	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	KOV	KOV	
2-10-13471 (06.04.2010)	2008 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Pärija		Vandeadvokaat	Mitte
2-10-15734 (06.04.2010)	viitab TsMS-le	Rakendamine	Keeldumine	KÜ			
2-10-15600 (30.04.2010)	2008 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-17988 (27.05.2010)	2008 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		Vandeadvokaat	Mitte
2-10-25018 (22.06.2010)	2008 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-8143 (22.06.2010)	2008 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-8144 (30.06.2010)	1996 PärS (2008 PärS § 180 kohaselt kohaldatakse pärimisele pärandi avanemise ajal kehtinud seadust. Vastavalt PärS § 3 lg 2 on pärandi avanemise aeg pärandaja surmapäev. Pärandaja suri 27.07.2009.a. Seega tuleb kohaldada kuni 31.12.2009 kehtinud pärimisseadust. Kohus nimetab hooldajaks pärandist huvitatud isiku, huvitatud isiku poolt soovitud isiku või muu isiku ning hooldajaks võib olla isik, kes saab pärandit nõuetekohaselt valitseda. (PärS § 112 lg 2) - see säte oli enne 01.01.2009 redaktsiooni jõustumist).	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-09-56968 (07.09.2010)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon (viitas par 112 lg 3 p-le 6).	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Pank	Elukaaslane	Mitte
2-07-25922/9 (20.09.2010)	eeldatavasti 2008 PärS (hoiumeetmete lõpetamise otsustamiseks ei viita kohus PärS sätetele).	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Kohus oma algatusel		KOV	

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-10-22757 (23.09.2010)	2008 PärS (2008 PärS § 180 kohaselt kohaldatakse pärimisele pärandi avanemise ajal kehtinud seadust. Vastavalt PärS § 3 lg 2 on pärandi avanemise aeg pärandaja surmapäev. Pärandaja suri 03.05.2010.a Seega tuleb kohaldada kehtivat (01.01.2009 jõustunud) pärimisseadust).	Rakendamine	Jätta rahuldamata	KOV			
2-08-24800 (30.09.2010)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	Täpsustamata	Täpsustamata	
2-10-41694 (30.09.2010)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	Annakusaaja		Vandeadvokaat	Mitte
2-10-47354 (25.10.2010)	2008 PärS (01.07.2010.a. redaktsioon)	Rakendamine	Jätta rahuldamata	Kohus oma algatusel			
2-10-24977 (01.11.2010)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-6271 (03.11.2010)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	Vandeadvokaat	Vandeadvokaat	
2-10-50148 (08.11.2010)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-9753 (16.11.2010)	1996 PärS (pärandi avanemise ajal (11.05.2008) kehtinud 1996 PärS § 110 lg 1 ja lg 2 p 1 kohaselt, pärandaja surma korral võib kohus rakendada pärandvara hoiumeetmeid).	Rakendamine	Rakendamine	Kohus oma algatusel		Õigusbüroo töötaja	Mitte
2-08-10090 (29.11.2010)	1996 PärS (kehtiva PärS § 180 kohaselt kohaldatakse pärimisele pärandi avanemise ajal kehtinud seadust. Vastavalt PärS § 3 lg 2 on pärandi avanemise aeg pärandaja surmapäev. Pärandaja suri 02.02.1999.a Seega tuleb kohaldada kuni 31.12.2009 kehtinud pärimisseadust. Eeldatavasti on siin tegemist trükiveag, arvan, et kohus peetas silma "kuni 31.12.2008". Samaegselt viitab kohus ka 01.01.2009 a. kehtima hakkanud redaktsiooni sättele, kui määrab kohtutäituri).	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-49463 (06.12.2010)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-52733 (06.12.2010)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-17989 (23.12.2010)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	Vandeadvokaat	Vandeadvokaat	

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-10-34361 (07.01.2011)	01.07.2010.a redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Hüpoteegi pidaja	Täpsustamata	Mitte
2-10-65712 (07.01.2011)	1996 PärS (PärS § 180 kohaselt kohaldatakse pärimisele pärandi avanemise ajal kehtinud õigust, kui käesoleva seaduse rakendussätetest ei tulene teisiti. Pärandi avanemise ajal kehtinud PärS § 111 lg 2 kohaselt).	Rakendamine	Keeldumine	KÜ			
2-10-49476 (19.01.2011)	1996 PärS (PärS § 180 kohaselt kohaldatakse pärimisele pärandi avanemise ajal kehtinud õigust, kui käesoleva seaduse rakendussätetest ei tulene teisiti. Pärandi avanemise ajal kehtinud PärS § 111 lg 2 kohaselt kohus rakendab huvitatud isikute õiguste kaitseks oma algatusel pärandvara hoiumeetmeid, kui...).	Rakendamine	Jätta rahuldamata	KÜ			
2-10-12654/3 (14.02.2011)	2008 PärS (pärandvara hoiumeetmete õiguslikud alused on reguleeritud alates 01.01.2009.a kehtima hakanud pärimisseaduse (PärS) 6. peatükis).	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-5322 (21.02.2011)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-21375 (21.02.2011)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-65248 (22.02.2011)	2008 PärS	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-44351 (04.03.2011)	1996 PärS (kohus kohaldab kuni 01.01.2009.a kehtinud pärimisseadust, kuna pärand avanes 29.12.2006.a (alates 01.01.2009.a kehtiva pärimisseaduse § 180).Kohus leiab, et kuigi pärimisele kohaldub kuni 01.01.2009.a kehtinud pärimisseadus, tuleb pärandvara inventuur teha uue pärimisseaduse kohaselt kohtutäituril).	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Pank	Vandeadvokaat	Mitte
2-10-49682 (13.04.2011)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-52723 (19.04.2011)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-11-12127 (03.05.2011)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-11-11266 (09.05.2011)	1996 PärS (pärandi avanemise ajal (24.08.2000.a) kehtinud PärS § 112 lg 6 kohaselt...)	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	KOV		Täpsustamata	
2-10-52796 (10.05.2011)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	Vandeadvokaat	Vandeadvokaat	
2-10-49417/6 (10.05.2011)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-11-8216 (12.05.2011)	2008 PärS, kuid mitte 01.07.2010 redaktsioon (PärS § 110 lg 3 kohaselt kohus edastab pärandvara hoiumeetmete kohaldamise ja kohaldamise lõpetamise määrase pärimisregistrile).	Rakendamine	Rakendamine	Pärija eestkostja		Pärija eestkostja	Avaldaja
2-11-10037 (18.05.2011)	2008 PärS	Rakendamine	Rakendamine	Huvitatud isik		Pärija	Mitte
2-11-21055 (30.05.2011)	2008 PärS (ei viita kohus 2008 PärS 01.07.2010 redaktsiooni § 112 lg 3 p-le 6).	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-10-65754 (31.05.2011)	eeldatavasti 01.07.2010, vähemalt avaldaja viitas just selle redaktsiooni tekstile	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Hüpoteegi pidaja	Puudutatud isik	Mitte
2-10-34487 (08.06.2011)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	Vandeadvokaat	Vandeadvokaat	
2-10-57626 (13.06.2011)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Jätta rahuldamata	KÜ			
2-10-52729 (05.07.2011)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		Õigusbüroo töötaja	Mitte
2-10-12654/10 (05.07.2011)	1996 PärS (PärS § 180 alusel pärimisele kohaldatakse pärandi avanemise ajal kehtinud õigust, kui käesoleva seaduse rakendussätetest ei tulene teisiti. PärS § 3 lg 1 järgi pärand avaneb isiku surma korral. Kohus tuvastas, et pärandaja suri 25. novembril 2005. Seega kohaldatakse antud tsiviilasjas vana pärimisseadust (kehtinud kuni 01. jaanuarini 2009), seega kõik kohtumääruses olevad viited PärS on tehtud PärS 25.11.2005.a. kehtinud redaktsioonile).	Võõrandamise luba	Võõrandamise luba	KÜ		KÜ	
2-11-37370 (16.08.2011)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Keeldumine	KÜ			
2-11-33599 (22.08.2011)	eeldatavasti 01.07.2010	Rakendamine	Algamata jätmine	Kohus oma algatusel			

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-11-33300 (23.08.2011)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	KÜ		KÜ	Avaldaja
2-04-797/12 (29.08.2011)	1996 PärS (2008 PärS § 180 kohaselt pärimisele kohaldatakse pärandi avanemise ajal kehtinud õigust, kui käesoleva seaduse rakendussätetest ei tulene teisiti. Pärandi avanemise ajal (08.06.2001.a) kehtinud PärS § 112 lg 6 kohaselt kohus lõpetab pärandvara valitsemise, kui on ära langenud käesoleva seaduse §-s 111 sätestatud hoiumeetmete rakendamise alused).	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	KOV		KÜ	
2-11-36243 (25.10.2011)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon (alates 01.01.2009.a. kehtiva pärimisseaduse (PärS) 6. peatükk sätestab pärimise käigu, mida tuleb rakendada, kuna tegemist on menetlusnormidega ning pärimisele tuleb seega kohaldada kehtivaid menetlusnorme, muus osas kohaldub pärandaja surma ajal kehtinud pärimisseadus).	Rakendamine	Rakendamine	Võlausaldaja	Halduskulud	Täpsustamata	Mitte
2-07-24031/5 (26.10.2011)	01.07.2010 redaktsioon	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	Täpsustamata	Täpsustamata	
2-10-50036 (02.12.2011)	2008 PärS	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Hooldaja	KÜ	KÜ	
2-12-1432 (29.03.2012)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	Pärija		Huvitatud isik	Mitte
2-12-16885 (19.06.2012)	eeldatavasti 2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamine	Rakendamine	Pärija		Vandeadvokaat	Mitte
2-11-23521 (18.09.2012)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Loobumine	Loobumine	KÜ			
2-08-1742/12 (28.09.2012)	01.07.2010 redaktsioon	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	KOV		Täpsustamata	
2-08-70026 (10.10.2012)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Pärija		Vandeadvokaat	
2-10-49417/12 (17.12.2012)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Võõrandamise luba	Võõrandamise luba	Hooldaja	KÜ	KÜ	
2-10-49417/12 (17.12.2012)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Kohus oma algatusel		KÜ	
2-13-4570 (01.02.2013)	2008 PärS 01.07.2010 redsktdioon	Rakendamine	Algamata jätmine	Kohus oma algatusel			

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Pärandi hoiu suhtes kohaldatav PärS	Avalduse tüüp	Lahendi tüüp	Avaldaja	Avaldaja tapsemalt	Hooldaja	Avaldaja hooldajana
2-12-36245 (08.04.2013)	2008 PärS 01.07.2010 redaktsioon	Rakendamise lõpetamine	Rakendamise lõpetamine	Kohus oma algatusel		AÜ	

Tabel 15. Kohtulahendite analüüs: rakendatud hoiumeetmed ja rakendamise alused

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Hoiumeetmed			Rakendamise alused	Rakendamise alused täpsemalt						
	Pärandvara valitsemine	Teate avaldamine	Hüpoteegi seadmine		Pärija ei ole teada	Pärija ei ole pärandi vastu võtnud	Võlausaldajate nõuded	Ei viibi pärandvara asukohas	Teovõimetu ja eestkostjata	Võlad ületavad pärandi suurust	Täpsustamata
2-05-2179 (09.02.2006)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-05-24309 (01.03.2006)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-05-15016 (03.04.2006)		X		Pärija ei ole teada	X						
2-06-6252/3 (13.04.2006)	X	X		Pärija ei ole teada	X						
2-07-7087/2 (07.06.2006)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-05-16041 (18.09.2006)		X		Pärija ei ole teada	X						
2-06-20666 (20.09.2006)	X			Täpsustamata							X
2-06-24274 (24.10.2006)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-06-18378 (04.01.2007)	X	X		Pärija ei ole teada	X						
2-06-39944 (09.01.2007)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-06-35713 (16.02.2007)	X			Täpsustamata							X
2-06-38313 (21.02.2007)	X	X		Pärija ei ole teada	X						
2-05-15901 (07.03.2007)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-06-29668 (20.04.2007)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-07-18865 (21.06.2007)	X	X		Mitu alust	X	X		X			
2-07-13737 (27.07.2007)			X	Pärija ei ole teada	X						
2-06-29710 (21.09.2007)	X			Pärija ei ole teada	X						

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Hoiumeetmed			Rakendamise alused	Rakendamise alused täpsemalt						
	Pärandvara valitsemine	Teate avaldamine	Hüpoteegi seadmine		Pärija ei ole teada	Pärija ei ole pärandi vastu võtnud	Võlausaldajate nõuded	Ei viibi pärandvara asukohas	Teovõimetu ja eestkostjata	Võlad ületavad pärandi suurust	Täpsustamata
2-07-23240 (18.10.2007)	X			Täpsustamata							X
2-07-22437 (19.11.2007)	X			Mitu alust				X	X		
2-07-51054/5 (14.01.2008)	X	X		Pärija ei ole teada	X						
2-08-1740 (18.02.2008)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-06-32238 (20.02.2008)	X			Täpsustamata							X
2-08-1745 (27.03.2008)	X			Täpsustamata							X
2-08-2421 (28.03.2008)	X			Täpsustamata							X
2-08-1743 (28.03.2008)	X			Täpsustamata							X
2-07-44478 (02.04.2008)	X	X		Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-08-1750 (02.04.2008)	X	X		Pärija ei ole teada	X						
2-06-36941 (07.04.2008)	X	X		Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-08-1742/8 (09.04.2008)	X			Täpsustamata							X
2-08-7404 (14.04.2008)	X			Mitu alust		X		X			
2-07-25922/5 (18.04.2008)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-08-7553 (29.04.2008)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-08-8201 (05.05.2008)	X	X		Pärija ei ole teada	X						
2-08-5031 (09.05.2008)	X			Võlausaldajate nõuded			X				

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Hoiumeetmed			Rakendamise alused	Rakendamise alused täpsemalt						
	Pärandvara valitsemine	Teate avaldamine	Hüpoteegi seadmine		Pärija ei ole teada	Pärija ei ole pärandi vastu võtnud	Võlausaldajate nõuded	Ei viibi pärandvara asukohas	Teovõimetu ja eestkostjata	Võlad ületavad pärandi suurust	Täpsustamata
2-08-8202 (27.05.2008)	X	X		Pärija ei ole teada	X						
2-08-8181 (27.05.2008)	X	X		Pärija ei ole teada	X						
2-08-15535 (28.05.2008)		X		Pärija ei ole teada	X						
2-07-24031/2 (03.06.2008)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-08-1746 (04.06.2008)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-08-8196/4 (04.06.2008)	X	X		Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-07-41694 (12.06.2008)	X			Täpsustamata							X
2-08-1757 (19.06.2008)	X			Täpsustamata							X
2-08-1744 (19.06.2008)	X			Täpsustamata							X
2-08-15949 (18.08.2008)	X			Mitu alust	X	X				X	
2-08-16971 (17.09.2008)	X			Täpsustamata							X
2-08-12308 (17.09.2008)	X			Täpsustamata							X
2-08-8194 (17.09.2008)	X			Täpsustamata							X
2-08-22278 (29.09.2008)			X	Pärija ei ole teada	X						
2-08-19498 (29.09.2008)		X	X	Pärija ei ole teada	X						
2-06-15534 (08.10.2008)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-08-60249 (23.10.2008)		X	X	Pärija ei ole teada	X						

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Hoiumeetmed			Rakendamise alused	Rakendamise alused täpsemalt						
	Pärandvara valitsemine	Teate avaldamine	Hüpoteegi seadmine		Pärija ei ole teada	Pärija ei ole pärandi vastu võtnud	Võlausaldajate nõuded	Ei viibi pärandvara asukohas	Teovõimetu ja eestkostjata	Võlad ületavad pärandi suurust	Täpsustamata
2-08-1739 (19.12.2008)	X	X		Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-08-13686 (30.12.2008)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-08-88095 (13.01.2009)			X	Pärija ei ole teada	X						
2-04-797/7 (06.03.2009)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-08-72726 (09.03.2009)	X			Mitu alust		X		X			
2-08-68464 (23.03.2009)			X	Pärija ei ole teada	X						
2-09-4454 (17.04.2009)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-08-52256 (08.05.2009)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-09-16448 (12.06.2009)	X	X		Pärija ei ole teada	X						
2-09-42418 (15.09.2009); 28.09.2009 on tehtud täiendav kohtumäärus	X			Pärija ei ole teada	X						
2-09-42214 (30.09.2009)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-09-10873 (29.10.2009)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-09-48808 (19.11.2009)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-08-59421 (08.12.2009)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-10-13471 (06.04.2010)	X			Pärija ei ole teada	X						

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Hoiumeetmed			Rakendamise alused	Rakendamise alused täpsemalt						
	Pärandvara valitsemine	Teate avaldamine	Hüpoteegi seadmine		Pärija ei ole teada	Pärija ei ole pärandi vastu võtnud	Võlausaldajate nõuded	Ei viibi pärandvara asukohas	Teovõimetu ja eestkostjata	Võlad ületavad pärandi suurust	Täpsustamata
2-10-15600 (30.04.2010)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-10-17988 (27.05.2010)	X			Mitu alust	X	X					
2-10-25018 (22.06.2010)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-10-8143 (22.06.2010)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-10-8144 (30.06.2010)	X	X		Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-09-56968 (07.09.2010)	X			Mitu alust		X		X			
2-10-41694 (30.09.2010)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-10-24977 (01.11.2010)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-10-50148 (08.11.2010)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-10-9753 (16.11.2010)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-08-10090 (29.11.2010)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-10-49463 (06.12.2010)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-10-52733 (06.12.2010)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-10-34361 (07.01.2011)	X			Mitu alust		X		X			
2-10-12654/3 (14.02.2011)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-10-5322 (21.02.2011)	X			Võlausaldajate nõuded			X				

Kohtuasja nr (lahendi kuupäev)	Hoiumeetmed			Rakendamise alused	Rakendamise alused täpsemalt						
	Pärandvara valitsemine	Teate avaldamine	Hüpoteegi seadmine		Pärija ei ole teada	Pärija ei ole pärandi vastu võtnud	Võlausaldajate nõuded	Ei viibi pärandvara asukohas	Teovõimetu ja eestkostjata	Võlad ületavad pärandi suurust	Täpsustamata
2-10-21375 (21.02.2011)	X			Võlausaldajate nõuded			X				
2-10-65248 (22.02.2011)	X			Mitu alust				X	X		
2-10-44351 (04.03.2011)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-10-49682 (13.04.2011)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-10-52723 (19.04.2011)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-11-12127 (03.05.2011)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-10-49417/6 (10.05.2011)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-11-8216 (12.05.2011)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-11-10037 (18.05.2011)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-11-21055 (30.05.2011)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-10-65754 (31.05.2011)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-10-52729 (05.07.2011)	X			Pärija ei ole pärandi vastu võtnud		X					
2-11-33300 (23.08.2011)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-11-36243 (25.10.2011)	X			Mitu alust	X	X		X			
2-12-1432 (29.03.2012)	X			Pärija ei ole teada	X						
2-12-16885 (19.06.2012)	X			Mitu alust			X	X			

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina _____ Elvira Gorohhova _____
(*autori nimi*)
(sünnikuupäev: _____ 22.08.1988 _____)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
_____ Pärandvara hoiumeetmed _____,
(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ Urve Liin _____,
(*juhendaja nimi*)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, **06.05.2013**